ANEKDOTER FÖR BÅDE HISTORIENS OCH SKÄMTETS VÄNNER.

SAMLADE OCH UTGIFNE af Författaren till Miniatur-Almanachans biografier.

STOCKHOLM, J. L. BRUDINS FÖRLAG.

Stockholm, hos Isaac Marcus, 1851. (*Stortorget N:o 24.*)

Förord till den elektroniska utgåvan

Digitaliserad vid Umeå universitetsbibliotek: **bläddra**, **PDF**.

Överförd till Projekt Runeberg i september 2013, uppdelad i en bild per sida, OCR-tolkad för att kunna sökas och korrekturläsas.

1.

Redan från första åren af innevarande sekel hyste Gustaf IV Adolph instinktmässig obenägenhet mot Första Lif-Gardet till fot, hvars Chef, General-Major Friesendorff, endtledigades och fick till efterträdare Konungens f. d. vice Guvernör Carl Mörner, hvilken slutligen blef Riks-Ståthållare i Norrige. Uplands regemente omfattades deremot med synnerlig bevågenhet, kommenderades, i stället för Gardet, att bestrida vaktgöringen vid Haga lustslott, under Majestäternas vistande derstädes; och vid liniemarcher användes merändels första bataljonen af Uplands regemente till så kallad ”Rigt-bataljon.” En ovanligt liten, men manhaftig Fändrik, Baron Carl Otto Mörner, förde en gång under marche i häftigt blåsväder fanan, utan att af tyngden och stormen bringas ur den militäriska hållningen, hvilket särdeles behagade monarken. När han på aftonen i hofcirkeln förde detta på tal, med beröm för den unge officern, begagnade dennes slägtinge, Gardets omförmälte Chef, tillfället, att lofordaynglingens anlag och uppförande. ”Låt kalla upp honom till mig i morgon bittida — yttrade då Gustaf Adolph — jag vill lemna honom något vedermäle af min bevågenhet.”

Följande morgonen när Fändrik Mörner inställde sig hos konungen, emottog denne honom med godhet och tillät honom att utbedja sig någon nåd. Mörner yttrade sin önskan att bli Stabs-Adjutant. ”Derom vill jag tala med er Chef — svarade Gustaf Adolph — och om ingen orättvisa derigenom begås, skall jag villfara er åstundan. I annat fall (tillade Konungen i mildare ton) får Mörner utbedja sig något annat.

Dagen derpå lät Konungen uppkalla Chefen för Uplands regemente, Grefve v. Schwerin, hvilken, underrättad om Mörners begäran, invände, att då den unge Fändriken nyligen blifvit anställd i tjenstgöring, skulle det väcka för mycket uppseende om han korrt derefter nämndes till Stabs-Adjutant, helst Chefen sjelf ej längesedan fått afslag på sin und. anhållan om blott Stabs-Adjutants titel för en af de äldre Löjtnanterne vid regementet.

Snart fick Mörner befallning att ånyo inställa sig hos Konungen, som tillsade honom, att hans första anhållan ej kunde bifallas, efter den lände till prejudis för äldre kamrater. Deremot fick han tillåtelse att utbedja sig någon

annan nåd.

Mörner bönföll då, efter något besinnande, att få enskildt begagna föreläsningarne vid Carlberg och derefter erhålla nådigt tillstånd att ingå i fransk tjenst.

Gustaf Adolphs blick mulnade; men han stod i alla fall, nu som alltid, fast vid löftet att förunna ynglingen ett vedermäle af sin bevågenhet. I December månad 1802 erhöll Mörner således fria rum vid Carlberg, och den 20 Juli 1803 fick han Konungens skriftliga tillstånd att på två års tid antaga utländsk tjenst; hvarmed följde enskildt rekommendationsbref, enligt Kungens befallning, skrifvet af Kansli-Presidenten Ehrenheim till svenske Ministern i Paris, Baron Ehrensvärd, att söka förskaffa Mörner inträde i fransk tjenst, dock ej i lägre grad, än den han innehade i svenska Arméen.

F. d. Konungens välvilja för Baron Mörner i hans ungdom blef således ursprunget till dennes bekantskaper i Frankrike, och dessa åter till de förehafvanden, dem han på äldre dagar sjelf skildrat i en ”Korrt berättelse om ursprunget till Thronföljarevalet i Örebro år 1810.”

2.

Vid en presentation hos Förste Konsuln Bonaparte af utländningar, som vistades i Paris, blef C. H. Anckarsvärd (sedermera Friherre och Grefve) honom föreställd. ”*Dans quel régiment servez-vous?*” frågade Förste Konsuln. ”*Dans le premier régiment du monde*,” svarade Anckarsvärd. ”*Mais quel est donc ce régiment?*” återtog Bonaparte, hastigt. ”*Ce sont les Gardes du Roi de Suède*”, gaf Anckarsvärd till svar. ”*Ah!*” . . . . utbrast Förste Konsuln och fortsatte runden.

Gustaf Adolphs blick mulnade; men han stod i alla fall, nu som alltid, fast vid löftet att förunna ynglingen ett vedermäle af sin bevågenhet. I December månad 1802 erhöll Mörner således fria rum vid Carlberg, och den 20 Juli 1803 fick han Konungens skriftliga tillstånd att på två års tid antaga utländsk tjenst; hvarmed följde enskildt rekommendationsbref, enligt Kungens befallning, skrifvet af Kansli-Presidenten Ehrenheim till svenske Ministern i Paris, Baron Ehrensvärd, att söka förskaffa Mörner inträde i fransk tjenst, dock ej i lägre grad, än den han innehade i svenska Arméen.

F. d. Konungens välvilja för Baron Mörner i hans ungdom blef således ursprunget till dennes bekantskaper i Frankrike, och dessa åter till de förehafvanden, dem han på äldre dagar sjelf skildrat i en ”Korrt berättelse om ursprunget till Thronföljarevalet i Örebro år 1810.”

2.

Vid en presentation hos Förste Konsuln Bonaparte af utländningar, som vistades i Paris, blef C. H. Anckarsvärd (sedermera Friherre och Grefve) honom föreställd. ”*Dans quel régiment servez-vous?*” frågade Förste Konsuln. ”*Dans le premier régiment du monde*,” svarade Anckarsvärd. ”*Mais quel est donc ce régiment?*” återtog Bonaparte, hastigt. ”*Ce sont les Gardes du Roi de Suède*”, gaf Anckarsvärd till svar. ”*Ah!*” . . . . utbrast Förste Konsuln och fortsatte runden.

3.

Carl Sparre och Fredrik Ribbing (den förre slutligen Riks-Råd och Öfver-Ståthållare; den sednare Riks-Råd och Öfverste-Marskalk), som voro kassaförvaltare och subsidie-utdelare för hvar sitt parti — Sparre för Hattarna: Ribbing för Mössorna — sammanträffade en förmiddag på Riddarhustorget, under det en mängd riksdagsmän af Adeln vandrade förbi efter slutadt Plenum. De begge storallmosutdelarne vexlade förtroenden om hvad än en, än en annan af de värde ledamöterne kostat de särskilta partikassorna. Men huru öfverraskades de icke, då mellanåt

den upptäckten gjordes, att flera bland dessa hjelptrupper hållit till godo subsidier af både Hattar och Mössor.
Från den stunden kommo de bägge kassaförvaltarne öfverens, att icke utan föregången *kollationering* utdela ytterligare penningebidrag till sina respektive bundsförvandter.

4.

Under förberedelserna till 1772 års statskupp uppmanade Gustaf III offentligen partierna till enighet, medan han hemligen, genom sina handtlangare, underblåste tvedrägten allt hvad han förmådde. De verksammaste riksdagsmännen voro tidt och ofta uppkallade på slottet för besagde ändamål, och undfägnades frikostigt med de hala ordens snömos. En afton hycklade Konungen som vanligt inför en talrikt samlad krets af de mest betydande folkombuden bekymmer öfver riksdagsärendernas gång och

3.

Carl Sparre och Fredrik Ribbing (den förre slutligen Riks-Råd och Öfver-Ståthållare; den sednare Riks-Råd och Öfverste-Marskalk), som voro kassaförvaltare och subsidie-utdelare för hvar sitt parti — Sparre för Hattarna: Ribbing för Mössorna — sammanträffade en förmiddag på Riddarhustorget, under det en mängd riksdagsmän af Adeln vandrade förbi efter slutadt Plenum. De begge storallmosutdelarne vexlade förtroenden om hvad än en, än en annan af de värde ledamöterne kostat de särskilta partikassorna. Men huru öfverraskades de icke, då mellanåt den upptäckten gjordes, att flera bland dessa hjelptrupper hållit till godo subsidier af både Hattar och Mössor.

Från den stunden kommo de bägge kassaförvaltarne öfverens, att icke utan föregången *kollationering* utdela ytterligare penningebidrag till sina respektive bundsförvandter.

4.

Under förberedelserna till 1772 års statskupp uppmanade Gustaf III offentligen partierna till enighet, medan han hemligen, genom sina handtlangare, underblåste tvedrägten allt hvad han förmådde. De verksammaste riksdagsmännen voro tidt och ofta uppkallade på slottet för besagde ändamål, och undfägnades frikostigt med de hala ordens snömos. En afton hycklade Konungen som vanligt inför en talrikt samlad krets af de mest betydande folkombuden bekymmer öfver riksdagsärendernas gång ochpartiernas inbördes stridigheter. Han hade Hertig Carl af Södermanland vid sin sida, och ställde talet till General Pechlin. Med den honom egna fasthet och köld sökte denne reda förhållanderna och urskulda riksdagsmännen. Konungen sväljde sitt missnöje; men Hertigen, som var mindre mästare öfver sina sinnesrörelser, förifrade sig och utbrast med mycken hetta: ”Edra ursäkter i sitt värde, min General! måste ni likväl medgifva, att bra infamt är det med alla de utländska korruptionsmedlen, som öppet användas vid våra riksdagar.”

Utan att förändra ton eller uppsyn, svarade Pechlin: ”Min nådige, unga Herre! när man skall tala om de sakerna bör det ske med urskillning och oväld. Hvad är väl *detta* annat än korruptionsmedel?”

Pechlin fattade vid dessa ord och ryckte i de ordenstecken Hertigen bar på bröstet.

Hertig Gari skiftade färg, och Gustaf III hastade att gifva samtalet en annan vändning.

5.

Aristokratien af gammalt skrot och korn har i alla tider sett pergaments-adeln öfver axeln. Innan Carl XI genom reduktionen krossade de stora slägternas anseende, gick det så långt, att vissa familjer i början af hans regering afslöto en ordentlig öfverenskommelse, att icke tillåta äktenskap utom denna krets. Första frågan då någon friare

anmälte sig var alltid: ”Är han af de våra?” Detta förtröt den häftige monarken, som utbrast: ”Jag partiernas inbördes stridigheter. Han hade Hertig Carl af Södermanland vid sin sida, och ställde talet till General Pechlin. Med den honom egna fasthet och köld sökte denne reda förhållanderna och urskulda riksdagsmännen. Konungen sväljde sitt missnöje; men Hertigen, som var mindre mästare öfver sina sinnesrörelser, förifrade sig och utbrast med mycken hetta: ”Edra ursäkter i sitt värde, min General! måste ni likväl medgifva, att bra infamt är det med alla de utländska korruptionsmedlen, som öppet användas vid våra riksdagar.”

Utan att förändra ton eller uppsyn, svarade Pechlin: ”Min nådige, unga Herre! när man skall tala om de sakerna bör det ske med urskillning och oväld. Hvad är väl *detta* annat än korruptionsmedel?”

Pechlin fattade vid dessa ord och ryckte i de ordenstecken Hertigen bar på bröstet.

Hertig Gari skiftade färg, och Gustaf III hastade att gifva samtalet en annan vändning.

5.

Aristokratien af gammalt skrot och korn har i alla tider sett pergaments-adeln öfver axeln. Innan Carl XI genom reduktionen krossade de stora slägternas anseende, gick det så långt, att vissa familjer i början af hans regering afslöto en ordentlig öfverenskommelse, att icke tillåta äktenskap utom denna krets. Första frågan då någon friare anmälte sig var alltid: ”Är han af de våra?” Detta förtröt den häftige monarken, som utbrast: ”Jagskall visa dem, att *min* adel är så god som Kung Olles.” Dermed menade Carl XI Olof Skötkonung.

6.

Öfverste Gustafsschöld, hvars fader, Generalen, (förut Hellichius) blifvit adlad, prisade i sin ungdom under ett samqväm, Fredrik den Stores i Preussen åsigt, att endast adelsmän borde få blifva officerare. ”Har Löjtnantens far också *alltid* varit af *den* tankan?” frågade någon af sälskapet.

7.

Vid öfverläggningarna i 1809 års Konstitutions-Utskott om grundlagarna, förekom äfven frågan, hvem som skulle föra ordet i Utskotten? ”Det bör väl komma an på hvem som har det bästa hufvudet,” anmärkte den vördnadsvärde bonden Matts Persson från Dalarna.

8.

Någon yttrade sin förundran, att icke, enligt namnets föranledande, en ”dufva”, utan en ”stubbe” utgör Taubeska ättens hjertvapen. ”Å kors! lyft upp *stubben*, så måtte väl *dufvan* sitta derunder”, svarade en muntergök.

9.

Svenskarne, som i nyare tider ej sakna erfarenhet af hvad ett dyrkadt och välbeställdt kungahus kostar ett fattigt land, kunna ej anse för annat än elakt skämt vissa hänsyftningar på skall visa dem, att *min* adel är så god som Kung Olles.” Dermed menade Carl XI Olof Skötkonung.

6.

Öfverste Gustafsschöld, hvars fader, Generalen, (förut Hellichius) blifvit adlad, prisade i sin ungdom under ett samqväm, Fredrik den Stores i Preussen åsigt, att endast adelsmän borde få blifva officerare. ”Har Löjtnantens far också *alltid* varit af *den* tankan?” frågade någon af sälskapet.

7.

Vid öfverläggningarna i 1809 års Konstitutions-Utskott om grundlagarna, förekom äfven frågan, hvem som skulle föra ordet i Utskotten? ”Det bör väl komma an på hvem som har det bästa hufvudet,” anmärkte den vördnadsvärde bonden Matts Persson från Dalarna.

8.

Någon yttrade sin förundran, att icke, enligt namnets föranledande, en ”dufva”, utan en ”stubbe” utgör Taubeska ättens hjertvapen. ”Å kors! lyft upp *stubben*, så måtte väl *dufvan* sitta derunder”, svarade en muntergök.

9.

Svenskarne, som i nyare tider ej sakna erfarenhet af hvad ett dyrkadt och välbeställdt kungahus kostar ett fattigt land, kunna ej anse för annat än elakt skämt vissa hänsyftningar på skall visa dem, att *min* adel är så god som Kung Olles.” Dermed menade Carl XI Olof Skötkonung.

6.

Öfverste Gustafsschöld, hvars fader, Generalen, (förut Hellichius) blifvit adlad, prisade i sin ungdom under ett samqväm, Fredrik den Stores i Preussen åsigt, att endast adelsmän borde få blifva officerare. ”Har Löjtnantens far också *alltid* varit af *den* tankan?” frågade någon af sälskapet.

7.

Vid öfverläggningarna i 1809 års Konstitutions-Utskott om grundlagarna, förekom äfven frågan, hvem som skulle föra ordet i Utskotten? ”Det bör väl komma an på hvem som har det bästa hufvudet,” anmärkte den vördnadsvärde bonden Matts Persson från Dalarna.

8.

Någon yttrade sin förundran, att icke, enligt namnets föranledande, en ”dufva”, utan en ”stubbe” utgör Taubeska ättens hjertvapen. ”Å kors! lyft upp *stubben*, så måtte väl *dufvan* sitta derunder”, svarade en muntergök.

9.

Svenskarne, som i nyare tider ej sakna erfarenhet af hvad ett dyrkadt och välbeställdt kungahus kostar ett fattigt land, kunna ej anse för annat än elakt skämt vissa hänsyftningar på skall visa dem, att *min* adel är så god som Kung Olles.” Dermed menade Carl XI Olof Skötkonung.

6.

Öfverste Gustafsschöld, hvars fader, Generalen, (förut Hellichius) blifvit adlad, prisade i sin ungdom under ett samqväm, Fredrik den Stores i Preussen åsigt, att endast adelsmän borde få blifva officerare. ”Har Löjtnantens far också *alltid* varit af *den* tankan?” frågade någon af sälskapet.

7.

Vid öfverläggningarna i 1809 års Konstitutions-Utskott om grundlagarna, förekom äfven frågan, hvem som skulle föra ordet i Utskotten? ”Det bör väl komma an på hvem som har det bästa hufvudet,” anmärkte den vördnadsvärde bonden Matts Persson från Dalarna.

8.

Någon yttrade sin förundran, att icke, enligt namnets föranledande, en ”dufva”, utan en ”stubbe” utgör Taubeska ättens hjertvapen. ”Å kors! lyft upp *stubben*, så måtte väl *dufvan* sitta derunder”, svarade en muntergök.

9.

Svenskarne, som i nyare tider ej sakna erfarenhet af hvad ett dyrkadt och välbeståldt kungahus kostar ett fattigt land, kunna ej anse för annat än elakt skämt vissa hänsyftningar på skall visa dem, att *min* adel är så god som Kung Olles.” Dermed menade Carl XI Olof Skötkonung.

6.

Öfverste Gustafsschöld, hvars fader, Generalen, (förut Hellichius) blifvit adlad, prisade i sin ungdom under ett samqväm, Fredrik den Stores i Preussen åsigt, att endast adelsmän borde få blifva officerare. ”Har Löjtnantens far också *alltid* varit af *den* tankan?” frågade någon af sälskapet.

7.

Vid öfverläggningarna i 1809 års Konstitutions-Utskott om grundlagarna, förekom äfven frågan, hvem som skulle föra ordet i Utskotten? ”Det bör väl komma an på hvem som har det bästa hufvudet,” anmärkte den vördnadsvärde bonden Matts Persson från Dalarna.

8.

Någon yttrade sin förundran, att icke, enligt namnets föranledande, en ”dufva”, utan en ”stubbe” utgör Taubeska ättens hjertvapen. ”Å kors! lyft upp *stubben*, så måtte väl *dufvan* sitta derunder”, svarade en muntergök.

9.

Svenskarne, som i nyare tider ej sakna erfarenhet af hvad ett dyrkadt och välbeställdt kungahus kostar ett fattigt land, kunna ej anse för annat än elakt skämt vissa hänsyftningar påDynastiens förmenta syften, att återföra begreppen till den grå forntiden eller den dunkla medeltiden. Ty monarkernes kost betaltes under ingendera af dessa tidskiften med millioner. Från forntiden förtäljer Saxo Grammaticus om en hofordning, som ålade kungarne att lefva endast af torrt bröd och spikeskinka; och då under medeltiden Hamburg väntade besök af en Dansk kung, fogade staden anstalt att väl förpläga den ”*Herr Gevatter*”. Bland annat uppdrogs åt en Apothekare, att, enligt räkning, under loppet af en månad, gifva frukost åt den främmande Fursten och hans medfölje. Det skedde; och då efter Kungens afresa Apothekaren till liqvids erhållande, framtedde sin räkning, ville en del af Magistratens ledamöter vägra betalning, emedan beloppet syntes dem för högt tilltaget. Summan besteg sig nemligen till icke mindre än — 2½ Mark!

Den äldste Borgmästaren, delande sina medbröders förvåning och missbelåtenhet med kostnaden, var likväl ändå mer öm om stadens heder. Han tog alltså räkningen och skref under henne på sin platt-tyska: ”Det kallar jag frossadt; men betaldt skall det blifva”.

10.

Riks-Kansleren Axel Oxenstjerna, som under Christinas minderårighet var Sveriges sannskyldige regent samt både hennes och Adelns förmyndare, ville att hans stånd skulle bära upp sin samhällsställning och låta uppbygga ett palats för sina Dynastiens förmenta syften, att återföra begreppen till den grå forntiden eller den dunkla medeltiden. Ty monarkernes kost betaltes under ingendera af dessa tidskiften med millioner. Från forntiden förtäljer Saxo Grammaticus om en hofordning, som ålade kungarne att lefva endast af torrt bröd och spikeskinka; och då under medeltiden Hamburg väntade besök af en Dansk kung, fogade staden anstalt att väl förpläga den ”*Herr Gevatter*”. Bland annat uppdrogs åt en Apothekare, att, enligt räkning, under loppet af en månad, gifva frukost åt den främmande Fursten och hans medfölje. Det skedde; och då efter Kungens afresa Apothekaren till liqvids erhållande, framtedde sin räkning, ville en del af Magistratens ledamöter vägra betalning, emedan beloppet syntes dem för högt tilltaget. Summan besteg sig nemligen till icke mindre än — 2½ Mark!

Den äldste Borgmästaren, delande sina medbröders förvåning och missbelåtenhet med kostnaden, var likväl ändå mer öm om stadens heder. Han tog alltså räkningen och skref under henne på sin platt-tyska: ”Det kallar jag frossadt; men betaldt skall det blifva”.

10.

Riks-Kansleren Axel Oxenstjerna, som under Christinas minderårighet var Sveriges sannskyldige regent samt både hennes och Adelns förmyndare, ville att hans stånd skulle bära upp sin samhällsställning och låta uppbygga ett palats för sinasammankomster. Men Adeln vid 1638 års riksdag grufvade sig för den dryga utgiften, och skickade några af hvar klass upp till Regeringen, för att förmå henne, att ej vidare tala om afgift till Riddarhuset, och icke eller der personligen inlåta sig i underhandlingar. Efter en kort stund återvände deputationen och anmälte, att Regeringen tagit nämnde framställning ganska illa upp. Det dröjde också ej länge, innan Regeringens ledamöter, åtföljde af hela Rådet, kommo ned till Riddarhuset, der Riks-Kansleren höll en skarp lexa för Adeln, som 14 dagar förut enhälligt beslutit att i tre år sammanskjuta 20 riksdaler, efter rusttjensten, och nu blott ville gifva efter 50 mark, så att 10 skulle vara om en häst. ”Dessutom förundrar oss icke litet — tillade Axel Oxenstjerna — att J djerfvens sända oss bud, att vi icke skulle komma hit neder att mera tala om den kontributionen. I stället förmanar jag Eder att stå fast vid det första beslutet, och icke vara sådane, som lofva med munnen, men taga igen det med båda händerna. Och J skolen icke föreskrifva oss, om vi skola gå hit eller icke; ty vi inställa oss icke här som Rikets Regering eller Råd, utan som Riddare och Adelsmän och hafva intet större röst än någon af Eder.”

Landt-Marskalken Lars Sparre (som slutligen blef Riks-Råd) sökte uttyda allt till det bästa.

”Edra tankar gå derpå ut — invände Riks-Kansleren — att några få skola bygga huset.”

Landt-Marskalken undskyllde sig med ”att det vore för de fattiges skull.”

”Ni gör liksom Presterskapet, — anmärkte Riks-Kanslern — som alltid beropa sig på de fattiga. Dessa kunna väl skonas, när Landshöfdingarne sådant pröfva billigt och inberätta till Riddarhus-Direktionen.”

Votering anställdes; och resultatet blef 20 R:dr per häst, samt de andra i proportion.

”Man har förstått — fortfor nu Riks-Kanslern — att många, som äro mycket ansedde, hafva dock litet bidragit till Riddarhusets byggnad. De som icke frikostigt tecknat efter råd och lägenhet, deras vapen skulle nertagas och dem icke tillåtas att komma in på Riddarhuset förr, än de erkänna hvad stor ära dem skedt.”

Derefter bannade han flere gånger Olof Hansson Ornehufvud; och om Casper Lilliecrona, som ej var tillstädes, yrkade Riks-Kanslern, att man skulle fråntaga honom sköldebrefvet och visa ut honom.

Sedan Per Andersson Törnschöld och Jacob Forbes lofvat betala 300 riksdaler hvardera, upprepade Riks-Kansleren, att sköldebrefven skulle tagas från de tredskande och de ej släppas in förr än de affunnit sig med Ridderskapet och gifvit efter förmåga. Och som Casper Lilliecrona på ett bräde fått 24,000 riksdaler, borde han betala 2,000 riksdaler, eller ock ej vara värdig att komma in på Riddarhuset.

11.

Vid en representation på Operan, der Envoyén Baron Silfverhjelms hustru, född Friherrinna Adlermarck, som var ovanligt fet, satt på första raden, med armarna hvilande på loge-planket, yttrade Öfver-Hofjägmästaren Grefve Rohert Rosen till sin granne: ”Om hon ville lyda mitt råd, så gjorde hon sig ett par duktiga lår af de der armarna.”

12.

1 ett samqväm under riksdagen 1809 vexlades infall mellan Amiral Stedingk och Biskop Weidman. ”Huru kunde det komma sig — yttrade bland annat Stedingk — att Petrus, som var en sådan Guds man, icke destomindre råkade i sjönöd och var på vippen att förgås?” — ”Det kom sig väl deraf — svarade Weidman — att han råkat ut för någon eländig sjökapten, sådan som vi nu för tiden kalla Amiral.”

13.

Baron Nolcken, som längre tid var svensk Envoyé hos hofvet i S:t Petersburg, hade ett häftigt lynne, hvilket han framför allt med svårighet dämpade i spel, då han hade otur. I synnerhet blef han förargad om någon åskådare betraktade hans kort. Detta hade kommit till Gustaf III:s kunskap, hvilken gjorde sig ett nöje af att sätta Nolckens tålamod på prof. En afton således när hela cirkeln på Stockholms slott spelade kort, bröt Konungen hastigt af sitt parti och ställde sig att se på Baron

11.

Vid en representation på Operan, der Envoyén Baron Silfverhjelms hustru, född Friherrinna Adlermarck, som var ovanligt fet, satt på första raden, med armarna hvilande på loge-planket, yttrade Öfver-Hofjägmästaren Grefve Rohert Rosen till sin granne: ”Om hon ville lyda mitt råd, så gjorde hon sig ett par duktiga lår af de der armarna.”

12.

1 ett samqväm under riksdagen 1809 vexlades infall mellan Amiral Stedingk och Biskop Weidman. ”Huru kunde det komma sig — yttrade bland annat Stedingk — att Petrus, som var en sådan Guds man, icke destomindre råkade i sjönöd och var på vippen att förgås?” — ”Det kom sig väl deraf — svarade Weidman — att han råkat ut för någon eländig sjökapten, sådan som vi nu för tiden kalla Amiral.”

13.

Baron Nolcken, som längre tid var svensk Envoyé hos hofvet i S:t Petersburg, hade ett häftigt lynne, hvilket han framför allt med svårighet dämpade i spel, då han hade otur. I synnerhet blef han förargad om någon åskådare betraktade hans kort. Detta hade kommit till Gustaf III:s kunskap, hvilken gjorde sig ett nöje af att sätta Nolckens tålamod på prof. En afton således när hela cirkeln på Stockholms slott spelade kort, bröt Konungen hastigt af sitt parti och ställde sig att se på Baron

11.

Vid en representation på Operan, der Envoyén Baron Silfverhjelms hustru, född Friherrinna Adlermarck, som var ovanligt fet, satt på första raden, med armarna hvilande på loge-planket, yttrade Öfver-Hofjägmästaren Grefve Rohert Rosen till sin granne: ”Om hon ville lyda mitt råd, så gjorde hon sig ett par duktiga lår af de der armarna.”

12.

1 ett samqväm under riksdagen 1809 vexlades infall mellan Amiral Stedingk och Biskop Weidman. ”Huru kunde det komma sig — yttrade bland annat Stedingk — att Petrus, som var en sådan Guds man, icke destomindre råkade i sjönöd och var på vippen att förgås?” — ”Det kom sig väl deraf — svarade Weidman — att han råkat ut för någon eländig sjökapten, sådan som vi nu för tiden kalla Amiral.”

13.

Baron Nolcken, som längre tid var svensk Envoyé hos hofvet i S:t Petersburg, hade ett häftigt lynne, hvilket han framför allt med svårighet dämpade i spel, då han hade otur. I synnerhet blef han förargad om någon åskådare betraktade hans kort. Detta hade kommit till Gustaf III:s kunskap, hvilken gjorde sig ett nöje af att sätta Nolckens tålamod på prof. En afton således när hela cirkeln på Stockholms slott spelade kort, bröt Konungen hastigt af sitt parti och ställde sig att se på BaronNolckens. De reste sig naturligtvis genast upp för att sluta, men Gustaf befallte dem fortsätta. Han tog plats stående bakom Nolcken, hvilken började svettas, få otur, bli tankspridd och spela illa. För att ännu mer reta honom, anmärkte och klandrade Kungen hvarje felsteg Nolcken begick i spelet. Nu sjöd hans galla öfver och, ur stånd att längre styra sin harm, rusade han upp från spelbordet och yttrade häftigt till monarken: ”Ers Maj:t är, ta’ mig tusande djeflar ej gjord att stå bakom stolar!”

Gustaf svängde sig på klacken, klappade händerna och skrattade af full hals.

14.

På repitionen af en operett beklagade sig sångerskan Henriette Widerberg för Direktören öfver Hofkapellet och spektaklerna H. Ex. Grefve Lagerbjelke: ”det hon hade svårt att riktigt taga ut *b’na!*”

Ironiskt småleende, anmärkte Grefve Lagerbjelke: ”att *allmänheten* aldrig haft orsak att föra henne sådant till last.”

15.

Bemälte Grefve, som i sitt djupa hvardagslag hade en ej obetydlig fallenhet för cynism, förebrådde Mamsell Widerberg misshushållning, och påstod att hennes redan innehafvande löneinkomster borde rundeligen räcka till, när hon, vid uppgörandet af ett nytt kontrakt med Theater-Direktionen, begärde förhöjda vilkor.

Nolckens. De reste sig naturligtvis genast upp för att sluta, men Gustaf befallte dem fortsätta. Han tog plats stående bakom Nolcken, hvilken började svettas, få otur, bli tankspridd och spela illa. För att ännu mer reta honom, anmärkte och klandrade Kungen hvarje felsteg Nolcken begick i spelet. Nu sjöd hans galla öfver och, ur stånd att längre styra sin harm, rusade han upp från spelbordet och yttrade häftigt till monarken: ”Ers Maj:t är, ta’ mig tusande djeflar ej gjord att stå bakom stolar!”

Gustaf svängde sig på klacken, klappade händerna och skrattade af full hals.

14.

På repitionen af en operett beklagade sig sångerskan Henriette Widerberg för Direktören öfver Hofkapellet och spektaklerna H. Ex. Grefve Lagerbjelke: ”det hon hade svårt att riktigt taga ut *b’na!*”

Ironiskt småleende, anmärkte Grefve Lagerbjelke: ”att *allmänheten* aldrig haft orsak att föra henne sådant till last.”

15.

Bemälte Grefve, som i sitt djupa hvardagslag hade en ej obetydlig fallenhet för cynism, förebrådde Mamsell Widerberg misshushållning, och påstod att hennes redan innehafvande löneinkomster borde rundeligen räcka till, när hon, vid uppgörandet af ett nytt kontrakt med Theater-Direktionen, begärde förhöjda vilkor.

Nolckens. De reste sig naturligtvis genast upp för att sluta, men Gustaf befallte dem fortsätta. Han tog plats stående bakom Nolcken, hvilken började svettas, få otur, bli tankspridd och spela illa. För att ännu mer reta honom, anmärkte och klandrade Kungen hvarje felsteg Nolcken begick i spelet. Nu sjöd hans galla öfver och, ur stånd att längre styra sin harm, rusade han upp från spelbordet och yttrade häftigt till monarken: ”Ers Maj:t är, ta’ mig tusande djeflar ej gjord att stå bakom stolar!”

Gustaf svängde sig på klacken, klappade händerna och skrattade af full hals.

14.

På repitionen af en operett beklagade sig sångerskan Henriette Widerberg för Direktören öfver Hofkapellet och spektaklerna H. Ex. Grefve Lagerbjelke: ”det hon hade svårt att riktigt taga ut *b’na!*”

Ironiskt småleende, anmärkte Grefve Lagerbjelke: ”att *allmänheten* aldrig haft orsak att föra henne sådant till last.”

15.

Bemälte Grefve, som i sitt djupa hvardagslag hade en ej obetydlig fallenhet för cynism, förebrådde Mamsell Widerberg misshushållning, och påstod att hennes redan innehafvande löneinkomster borde rundeligen räcka till, när hon, vid uppgörandet af ett nytt kontrakt med Theater-Direktionen, begärde förhöjda vilkor.

”Det förundrar mig alldeles icke — svarade sångerskan — att Hans Excellens tycker, det jag bör slå mig ut med hvad jag hittills haft i lön; ty Hans Exellens kan ej ha begrepp om hvad det kostar att rätt och slätt hålla sig *hel* och *ren*.”

16.

Aftonen samma dag Tegnér (den store skalden) prestvigdes i Lunds domkyrka, besökte han, tillika med Bolmér, Engeström, m. fl. då varande Adjunkten, sedermera Professorn Doktor Lindfors. Tiden flög under toddy och infall, Tegnér var isynnerhet upprymd och skonade ingalunda det stånd, hvartill han då mera hörde. Lindfors anmärkte just detta, och bad honom besinna, att mycket som gått an innan han fått kragen på halsen, sedermera ej passade. ”Den här — utbrast Tegnér, storskrattande, i det han ryckte i sin prestkrage — är ta’ mig tusande djeflar fri-polett på att säga och göra hvad jag behagar.”

17.

Under riksdagen 1812 hade Tegnér rest genom Örebro och der besökt Prestklubben, hvilken han på följande sätt beskref för några vänner i Lund: Klubben bestod af två rum. I det yttre funnos endast *plebs* och tobaksrök. Men i det inre såg det ut som i sjelfva helvete; ty der sutto alla Biskoparne.” ”Det förundrar mig alldeles icke — svarade sångerskan — att Hans Excellens tycker, det jag bör slå mig ut med hvad jag hittills haft i lön; ty Hans Exellens kan ej ha begrepp om hvad det kostar att rätt och slätt hålla sig *hel* och *ren*.”

16.

Aftonen samma dag Tegnér (den store skalden) prestvigdes i Lunds domkyrka, besökte han, tillika med Bolmér, Engeström, m. fl. då varande Adjunkten, sedermera Professorn Doktor Lindfors. Tiden flög under toddy och infall, Tegnér var isynnerhet upprymd och skonade ingalunda det stånd, hvartill han då mera hörde. Lindfors anmärkte just detta, och bad honom besinna, att mycket som gått an innan han fått kragen på halsen, sedermera ej passade. ”Den här — utbrast Tegnér, storskrattande, i det han ryckte i sin prestkrage — är ta’ mig tusande djeflar fri-polett på att säga och göra hvad jag behagar.”

17.

Under riksdagen 1812 hade Tegnér rest genom Örebro och der besökt Prestklubben, hvilken han på följande sätt beskref för några vänner i Lund: Klubben bestod af två rum. I det yttre funnos endast *plebs* och tobaksrök. Men i det inre såg det ut som i sjelfva helvete; ty der sutto alla Biskoparne.” ”Det förundrar mig alldeles icke — svarade sångerskan — att Hans Excellens tycker, det jag bör slå mig ut med hvad jag hittills haft i lön; ty Hans Exellens kan ej ha begrepp om hvad det kostar att rätt och slätt hålla sig *hel* och *ren*.”

16.

Aftonen samma dag Tegnér (den store skalden) prestvigdes i Lunds domkyrka, besökte han, tillika med Bolmér, Engeström, m. fl. då varande Adjunkten, sedermera Professorn Doktor Lindfors. Tiden flög under toddy och infall, Tegnér var isynnerhet upprymd och skonade ingalunda det stånd, hvartill han då mera hörde. Lindfors anmärkte just detta, och bad honom besinna, att mycket som gått an innan han fått kragen på halsen, sedermera ej passade. ”Den här — utbrast Tegnér, storskrattande, i det han ryckte i sin prestkrage — är ta’ mig tusande djeflar fri-polett på att säga och göra hvad jag behagar.”

17.

Under riksdagen 1812 hade Tegnér rest genom Örebro och der besökt Prestklubben, hvilken han på följande sätt beskref för några vänner i Lund: Klubben bestod af två rum. I det yttre funnos endast *plebs* och tobaksrök. Men i det inre såg det ut som i sjelfva helvete; ty der sutto alla Biskoparne.”

18.

Sedan Justitie-Rådet Iserhjelm friat till Fröken Köhler och fått ja, yttrade han mellan fyra ögon till Vice Presidenten, sin blifvande svärfar, att han (Iserhjelm) väl ej kunde skryta med stor förmögenhet; men deremot medförde han till sin hustru hvad få nygifte män i våra dagar kunde berömma sig af: en alldeles obefläckad dygd.

”Jag medger att sådant är ovanligt — svarade Baron Köhler — men icke lönar det mödan att göra mycket väsen deraf. Ty om bläcket ej skrifves upp, så torkar det borrt.”

19.

”Jag bar aldrig spelt vira, jag kan icke spela vira; men jag har tappat förbannadt på vira,” utlät sig Vice Presidenten Baron Köhler, med hänsyftning på sin måg, den olycklige Generalen Baron Boye, som spelat det spelet högt och med otur.

20.

General Boye träffade en gång en bekant, som klagade öfver brist på sysslosättning och att tiden derföre blef honom allt för lång. ”Om du vill lyda mitt råd, så är den saken lätt hjelpt,” påstod Generalen. ”Nå hur skall jag då bete mig?” frågade den andre. ”Bror skall taga lån i Diskonten — svarade. Baron Boye — ty sedan jag började med den rörelsen, flyga sex månader för mig så hastigt, att jag knappt vet hvart de taga vägen.”

18.

Sedan Justitie-Rådet Iserhjelm friat till Fröken Köhler och fått ja, yttrade han mellan fyra ögon till Vice Presidenten, sin blifvande svärfar, att han (Iserhjelm) väl ej kunde skryta med stor förmögenhet; men deremot medförde han till sin hustru hvad få nygifte män i våra dagar kunde berömma sig af: en alldeles obefläckad dygd.

”Jag medger att sådant är ovanligt — svarade Baron Köhler — men icke lönar det mödan att göra mycket väsen deraf. Ty om bläcket ej skrifves upp, så torkar det borrt.”

19.

”Jag bar aldrig spelt vira, jag kan icke spela vira; men jag har tappat förbannadt på vira,” utlät sig Vice Presidenten Baron Köhler, med hänsyftning på sin måg, den olycklige Generalen Baron Boye, som spelat det spelet högt och med otur.

20.

General Boye träffade en gång en bekant, som klagade öfver brist på sysslosättning och att tiden derföre blef honom allt för lång. ”Om du vill lyda mitt råd, så är den saken lätt hjelpt,” påstod Generalen. ”Nå hur skall jag då bete mig?” frågade den andre. ”Bror skall taga lån i Diskonten — svarade. Baron Boye — ty sedan jag började med den rörelsen, flyga sex månader för mig så hastigt, att jag knappt vet hvart de taga vägen.”

18.

Sedan Justitie-Rådet Iserhjelm friat till Fröken Köhler och fått ja, yttrade han mellan fyra ögon till Vice Presidenten, sin blifvande svärfar, att han (Iserhjelm) väl ej kunde skryta med stor förmögenhet; men deremot medförde han till sin hustru hvad få nygifte män i våra dagar kunde berömma sig af: en alldeles obefläckad dygd.

”Jag medger att sådant är ovanligt — svarade Baron Köhler — men icke lönar det mödan att göra mycket väsen deraf. Ty om bläcket ej skrifves upp, så torkar det borrt.”

19.

”Jag bar aldrig spelt vira, jag kan icke spela vira; men jag har tappat förbannadt på vira,” utlät sig Vice Presidenten Baron Köhler, med hänsyftning på sin måg, den olycklige Generalen Baron Boye, som spelat det spelet högt och med otur.

20.

General Boye träffade en gång en bekant, som klagade öfver brist på sysslosättning och att tiden derföre blef honom allt för lång. ”Om du vill lyda mitt råd, så är den saken lätt hjelpt,” påstod Generalen. ”Nå hur skall jag då bete mig?” frågade den andre. ”Bror skall taga lån i Diskonten — svarade. Baron Boye — ty sedan jag började med den rörelsen, flyga sex månader för mig så hastigt, att jag knappt vet hvart de taga vägen.”

21.

Såsom bevis på de oerhördt tryckande skattebördorna, förevisade Ryttmästaren Baron Carl De Geer (sedermera Grefve och Exellens) i en krets af riksdagsmän 1809 och beklagade sig öfver sin debetsedel, som upptog en högst betydlig summa. ”Gifve Gud att jag hade en sådan debetsedel!” utbrast härvid en af sälskapet.

22.

Mellan Hertiginnan af Södermanland, sedermera Drottning Hedvig Elisabeth Charlotta, och Prinsessan Sophia Albertina rådde alltid den förtroligaste vänskap, äfvensom den friaste umgängeston vid de supéer, som de begge Furstinnorna regelbundet vexlade tvänne gånger i veckan alla vintrar. Under kriget 1808, hvari Sverige då var inveckladt med Ryssland, Danmark och Frankrike var Kungen sjelf (Gustaf IV Adolph) kanske den ende i hela landet, som ej ifrigt längtade efter fred.

I denna vefva yttrade Hertiginnan i en cirkel hos Prinsessan: ”Det är visst och sannt, att om det nu blefve fred, skulle jag gerna låta både Ryska Kejsarn och Kungen af Dannemark, ja till och med Bonaparte omfamna mig, så vida de hade lust,” ”Ers Kongl. Höghet glömmer väl ej Parlamentet i England?” invände Grefve Robert Rosen. — ”Det blefve alldeles för många. Då finge jag åtminstone taga Ulla Wright (född Fersen; förut Grefvinna Höpken) till hjelp”, anmärkte Hertiginnan, — skrattande. — ”Om nåd, Ers Höghet! — föll

21.

Såsom bevis på de oerhördt tryckande skattebördorna, förevisade Ryttmästaren Baron Carl De Geer (sedermera Grefve och Exellens) i en krets af riksdagsmän 1809 och beklagade sig öfver sin debetsedel, som upptog en högst betydlig summa. ”Gifve Gud att jag hade en sådan debetsedel!” utbrast härvid en af sälskapet.

22.

Mellan Hertiginnan af Södermanland, sedermera Drottning Hedvig Elisabeth Charlotta, och Prinsessan Sophia Albertina rådde alltid den förtroligaste vänskap, äfvensom den friaste umgängeston vid de supéer, som de begge Furstinnorna regelbundet vexlade tvänne gånger i veckan alla vintrar. Under kriget 1808, hvari Sverige då var inveckladt med Ryssland, Danmark och Frankrike var Kungen sjelf (Gustaf IV Adolph) kanske den ende i hela landet, som ej ifrigt längtade efter fred.

I denna vefva yttrade Hertiginnan i en cirkel hos Prinsessan: ”Det är visst och sannt, att om det nu blefve fred, skulle jag gerna låta både Ryska Kejsarn och Kungen af Dannemark, ja till och med Bonaparte omfamna mig, så vida de hade lust,” ”Ers Kongl. Höghet glömmer väl ej Parlamentet i England?” invände Grefve Robert Rosen. — ”Det blefve alldeles för många. Då finge jag åtminstone taga Ulla Wright (född Fersen; förut Grefvinna Höpken) till hjelp”, anmärkte Hertiginnan, — skrattande. — ”Om nåd, Ers Höghet! — föllGrefvinnan Wright i talet — men sedan Pitten är borta (William Pitt hade nemligen aflidit 1806), vill jag Parlamentet i England ingenting.”

Härpå följde en allmän salfva af skratt.

23.

Den ryktbare engelske statsmannen, gjorde under Gustaf III:s regering Sveriges hufvudstad den äran. En afton då fremlingen satt vid ett spelbord på hofvet, vände Konungen sig till Fru Schröderheim och yttrade, småleende: ”Ni tycker visserligen, att Pitten är bra liten?” — ”Åh nej, Ers Majestät — svarade hon likgiltigt — Han synes mig vara af ordinär längd när han står.”

24.

Efter thronföljarevalet i Örebro 1810 sammanträffade på Operakällaren i Stockholm den ryktbare Skådespelaren Lars Hjortsberg och Chefen för Stadsvakten Kapten Nyström. Den vigtiga tilldragelsen utgjorde naturligtvis dagens samtalsämne, och Prinsens af Ponte Corvo namn sväfvade på allas läppar. ”Men hvad betyder egentligen Ponte Corvo?” frågade vid detta tillfälle Nyström. ”*Ponto*, det betyder *Kapten* — svarade Hjortsberg, med låtsadt allvar — och *Corvo*, nog vet Herr Kapten hvad det betyder?”

Det är bekant, att stadsvakten förr smädades med öknamnet ”korfvar.” Grefvinnan Wright i talet — men sedan Pitten är borta (William Pitt hade nemligen aflidit 1806), vill jag Parlamentet i England ingenting.”

Härpå följde en allmän salfva af skratt.

23.

Den ryktbare engelske statsmannen, gjorde under Gustaf III:s regering Sveriges hufvudstad den äran. En afton då fremlingen satt vid ett spelbord på hofvet, vände Konungen sig till Fru Schröderheim och yttrade, småleende: ”Ni tycker visserligen, att Pitten är bra liten?” — ”Åh nej, Ers Majestät — svarade hon likgiltigt — Han synes mig vara af ordinär längd när han står.”

24.

Efter thronföljarevalet i Örebro 1810 sammanträffade på Operakällaren i Stockholm den ryktbare Skådespelaren Lars Hjortsberg och Chefen för Stadsvakten Kapten Nyström. Den vigtiga tilldragelsen utgjorde naturligtvis dagens samtalsämne, och Prinsens af Ponte Corvo namn sväfvade på allas läppar. ”Men hvad betyder egentligen Ponte Corvo?” frågade vid detta tillfälle Nyström. ”*Ponto*, det betyder *Kapten* — svarade Hjortsberg, med låtsadt allvar — och *Corvo*, nog vet Herr Kapten hvad det betyder?”

Det är bekant, att stadsvakten förr smädades med öknamnet ”korfvar.” Grefvinnan Wright i talet — men sedan Pitten är borta (William Pitt hade nemligen aflidit 1806), vill jag Parlamentet i England ingenting.”

Härpå följde en allmän salfva af skratt.

23.

Den ryktbare engelske statsmannen, gjorde under Gustaf III:s regering Sveriges hufvudstad den äran. En afton då fremlingen satt vid ett spelbord på hofvet, vände Konungen sig till Fru Schröderheim och yttrade, småleende: ”Ni tycker visserligen, att Pitten är bra liten?” — ”Åh nej, Ers Majestät — svarade hon likgiltigt — Han synes mig vara af ordinär längd när han står.”

24.

Efter thronföljarevalet i Örebro 1810 sammanträffade på Operakällaren i Stockholm den ryktbare Skådespelaren Lars Hjortsberg och Chefen för Stadsvakten Kapten Nyström. Den vigtiga tilldragelsen utgjorde naturligtvis dagens samtalsämne, och Prinsens af Ponte Corvo namn sväfvade på allas läppar. ”Men hvad betyder egentligen Ponte Corvo?” frågade vid detta tillfälle Nyström. ”*Ponto*, det betyder *Kapten* — svarade Hjortsberg, med låtsadt allvar — och *Corvo*, nog vet Herr Kapten hvad det betyder?”

Det är bekant, att stadsvakten förr smädades med öknamnet ”korfvar.”

25.

En hjort med stora greniga horn, som förirrat sig ända till Lofön och uppskrämd, rusat i vattnet, simmade på fjerden utanför Drottningholm, der Hedvig Elisabeth Charlotta stod i ett slottsfönster. Man hade just då haft vissa förnämare fruars galanterier på tapeten. ”Hvad är det der?” utbrast hon, förvånad, och pekade på hjorten. ”Jag tror — svarade Grefve Robert Rosen — att det är Amiral Nauckhoff, som är ute och lögar sig.”

26.

Bland den talrika slägten Reenstjerna fanns för många år tillbaka en Major med namnet Jacob, ganska hederlig karl, lika som nästan alla öfriga af namnet; men så inskränkt, att han i sin födelsebygd Småland och af sina egna närmaste anhöriga kallades samtalsvis: ”bror Jacob, det nötet.” Han hade gjort en resa till Stockholm, om hvars spefåglars oförskämdhet han sjelf förtäljde: att han på gatan en dag mött en väl klädd herre, som inställsamt och småleende närmat sig till honom, sägande: ”Det är ju Herr . . . . Herr . . .. Herr . . . .” — ”Ja, riktigt — svarade jag. — Jag heter Beenstjerna och är Major.” — ”Det är ej att misstaga sig på — anmärkte den okände; ty det är obeskrifligt hvad Herr Majoren är lik sin saliga fru mor.” — ”Ja så: kände Herrn således min salig fru mor?” frågade jag; hvarpå han var nog näsvis att svara: ”Nej, jag hade visst aldrig den äran att

25.

En hjort med stora greniga horn, som förirrat sig ända till Lofön och uppskrämd, rusat i vattnet, simmade på fjerden utanför Drottningholm, der Hedvig Elisabeth Charlotta stod i ett slottsfönster. Man hade just då haft vissa förnämare fruars galanterier på tapeten. ”Hvad är det der?” utbrast hon, förvånad, och pekade på hjorten. ”Jag tror — svarade Grefve Robert Rosen — att det är Amiral Nauckhoff, som är ute och lögar sig.”

26.

Bland den talrika slägten Reenstjerna fanns för många år tillbaka en Major med namnet Jacob, ganska hederlig karl, lika som nästan alla öfriga af namnet; men så inskränkt, att han i sin födelsebygd Småland och af sina egna närmaste anhöriga kallades samtalsvis: ”bror Jacob, det nötet.” Han hade gjort en resa till Stockholm, om hvars spefåglars oförskämdhet han sjelf förtäljde: att han på gatan en dag mött en väl klädd herre, som inställsamt och småleende närmat sig till honom, sägande: ”Det är ju Herr . . . . Herr . . .. Herr . . . .” — ”Ja, riktigt — svarade jag. — Jag heter Beenstjerna och är Major.” — ”Det är ej att misstaga sig på — anmärkte den okände; ty det är obeskrifligt hvad Herr Majoren är lik sin saliga fru mor.” — ”Ja så: kände Herrn således min salig fru mor?” frågade jag; hvarpå han var nog näsvis att svara: ”Nej, jag hade visst aldrig den äran attse henne; men jag kan lifligt föreställa mig huru en gammal kärring såg ut."

27.

Under sedermera Presidenten Grefve Muncks allsmäktiga period, skickade han en morgon bud efter Auditör Ehrenheim (slutligen Vice President i Svea Hof-Rätt), med hvilken han slutit vänskap före sin upphöjelse, och åt hvilken han någon tid förut erbudit att bli Landshöfding i Skaraborgs län. Ehrenheim, som sjelf studsade vid föreställningen om det, under dåvarande förhållanden, oerhörda språnget från Auditör till Landshöfding, förklarade öppet, att hans egenskaper, insigter och förtjenster ingalunda svarade mot ett så vigtigt och upphöjdt embete; hvarvid Munck föll honom om halsen och påstod, att Ehrenheim vore den förståndigaste och hederligaste menniska han någonsin haft att göra med, uppmanade honom, att i stället gifva tillkänna, hvilket slags befordran han önskade, emedan han voro för god till och för länge stadnat på den underordnade plats han ännu innehade. Ehrenheim yppade då utan förbehåll sin önskan att bli Assessor i Svea Hof-Rätt, och denna befordran bedyrade Munck sig skola utverka, så snart ledighet i Verket uppstode.

När nu Ehrenheim, efter ofvannämnde budskickning, insläpptes i Muncks toilette, frågade denne honom genast: om han läst föregående dagens tidningar, och om ingenting i dem fästat hans synnerliga uppmärksamhet? Ehrenheim bejakade det se henne; men jag kan lifligt föreställa mig huru en gammal kärring såg ut."

27.

Under sedermera Presidenten Grefve Muncks allsmäktiga period, skickade han en morgon bud efter Auditör Ehrenheim (slutligen Vice President i Svea Hof-Rätt), med hvilken han slutit vänskap före sin upphöjelse, och åt hvilken han någon tid förut erbudit att bli Landshöfding i Skaraborgs län. Ehrenheim, som sjelf studsade vid föreställningen om det, under dåvarande förhållanden, oerhörda språnget från Auditör till Landshöfding, förklarade öppet, att hans egenskaper, insigter och förtjenster ingalunda svarade mot ett så vigtigt och upphöjdt embete; hvarvid Munck föll honom om halsen och påstod, att Ehrenheim vore den förståndigaste och hederligaste menniska han någonsin haft att göra med, uppmanade honom, att i stället gifva tillkänna, hvilket slags befordran han önskade, emedan han voro för god till och för länge stadnat på den underordnade plats han ännu innehade. Ehrenheim yppade då utan förbehåll sin önskan att bli Assessor i Svea Hof-Rätt, och denna befordran bedyrade Munck sig skola utverka, så snart ledighet i Verket uppstode.

När nu Ehrenheim, efter ofvannämnde budskickning, insläpptes i Muncks toilette, frågade denne honom genast: om han läst föregående dagens tidningar, och om ingenting i dem fästat hans synnerliga uppmärksamhet? Ehrenheim bejakade detförra; men svarade nej till frågans sednare del. Såg du då icke — återtog Munck — att en ledamot i Hof-Rätten är död? Der är således nu ett rum ledigt, som du måste hafva.” Ehrenheim invände, att det ännu vore för bittida att tänka på den saken, helst förslag skulle upprättas till sysslan, innan den kunde bortgifvas. ”Derom är nu icke frågan — föll Munck, häftigt, in — utan blott om du vill ha tjensten?” Härtill svarades naturligtvis *ja*. ”Godt — återtog Munck. — Jag äter middag som vanligt i dag hos Kungen. Jag skall då begära embetet åt dig. Kom upp i afton klockan 8 i Konungens garderob, der du då vidare skall höra af mig.”

Sagdt och gjordt. Om aftonen i garderoben underrättade Munck sin vän, att Konungen vid middagen gifvit honom embetet, eller lofvat honom detsamma, hvilket vore lika säkert; hvarjemte Munck tillsade Ehrenheim, att följande morgonen inställa sig på Konungens lever för atl tacka.

Det skedde. Och då Ehrenheim framförde sin underdåniga tacksägelse, räckte Gustaf honom sin hand att kyssa, under det Monarken, skrattande, nickade åt Munck.

28.

Denne Ehrenheim, hvars stora näsa slöt med en nästan svampartad klump, hade under Gustaf III:s kröningståg varit ett af de Extra Capita, hvilka gingo nära kröningshästen. Det högtidliga tillfället hindrade ej den gladlynte Monarken att fästa förra; men svarade nej till frågans sednare del. Såg du då icke — återtog Munck — att en ledamot i Hof-Rätten är död? Der är således nu ett rum ledigt, som du måste hafva.” Ehrenheim invände, att det ännu vore för bittida att tänka på den saken, helst förslag skulle upprättas till sysslan, innan den kunde bortgifvas. ”Derom är nu icke frågan — föll Munck, häftigt, in — utan blott om du vill ha tjensten?” Härtill svarades naturligtvis *ja*. ”Godt — återtog Munck. — Jag äter middag som vanligt i dag hos Kungen. Jag skall då begära embetet åt dig. Kom upp i afton klockan 8 i Konungens garderob, der du då vidare skall höra af mig.”

Sagdt och gjordt. Om aftonen i garderoben underrättade Munck sin vän, att Konungen vid middagen gifvit honom embetet, eller lofvat honom detsamma, hvilket vore lika säkert; hvarjemte Munck tillsade Ehrenheim, att följande morgonen inställa sig på Konungens lever för atl tacka.

Det skedde. Och då Ehrenheim framförde sin underdåniga tacksägelse, räckte Gustaf honom sin hand att kyssa, under det Monarken, skrattande, nickade åt Munck.

28.

Denne Ehrenheim, hvars stora näsa slöt med en nästan svampartad klump, hade under Gustaf III:s kröningståg varit ett af de Extra Capita, hvilka gingo nära kröningshästen. Det högtidliga tillfället hindrade ej den gladlynte Monarken att fästauppmärksamhet vid allt, som föreföll honom löjligt; och han yttrade halfhögt till Ehrenheim: ”Akta näsan, min unga vän!”

29.

(.'tom den djupt rotade sedligheten och anständighetskänslan fanns ingen likhet, hvarken i utseende eller själsförmögenheter mellan de begge bröderne Ehrenheim Johan Ludvig, Vice President i Svea Hof-Rätt och Fredrik, Friherre och Kansli-President. Den förre saknade både hufvud och kunskaper; den sednare var i begge dessa afseenden väl utrustad. De lefde alllid pä en ganska vänskaplig fot med hvarandra, hvilket likväl ej hindrade Kansli-Presidenten att inse och bedömma broderns brister. En gäng säledes förtäljde Vice. Presidenten, huruledes han i ett kinkigt mal rådgjort med flera, utan alt finna knuten nöjakligl upplöst, "Slutligen — tillade han — gick jag till mig sjelf" .... "Och der fann du ingen hemma", afbröt Kansli-Presidenten och höjde axlarna, suckande.

30.

Hertig Carl af Södermanland och Grefve Munck spelade vid statskuppen 1789 helt olika roller, — Prinsens lika neslig, som guiisllingens var hedrande. Riks-Rådet Carl Sparre gjorde sig sjuk tor all slippa, i egenskap af Öfver-Ståthällnre, låna sig lill verktyg ät tyranniet, och Grefve Munck förordnades alt föreslå embetet. Den 14 Februari mot aftonen inhüds löst folk och trakterades pä krogarua, uppmärksamhet vid allt, som föreföll honom löjligt; och han yttrade halfhögt till Ehrenheim: ”Akta näsan, min unga vän!”

29.

(.'tom den djupt rotade sedligheten och anständighetskänslan fanns ingen likhet, hvarken i utseende eller själsförmögenheter mellan de begge bröderne Ehrenheim Johan Ludvig, Vice President i Svea Hof-Rätt och Fredrik, Friherre och Kansli-President. Den förre saknade både hufvud och kunskaper; den sednare var i begge dessa afseenden väl utrustad. De lefde alllid pä en ganska vänskaplig fot med hvarandra, hvilket likväl ej hindrade Kansli-Presidenten att inse och bedömma broderns brister. En gäng säledes förtäljde Vice. Presidenten, huruledes han i ett kinkigt mal rådgjort med flera, utan alt finna knuten nöjakligl upplöst, "Slutligen — tillade han — gick jag till mig sjelf" .... "Och der fann du ingen hemma", afbröt Kansli-Presidenten och höjde axlarna, suckande.

30.

Hertig Carl af Södermanland och Grefve Munck spelade vid statskuppen 1789 helt olika roller, — Prinsens lika neslig, som guiisllingens var hedrande. Riks-Rådet Carl Sparre gjorde sig sjuk tor all slippa, i egenskap af Öfver-Ståthällnre, låna sig lill verktyg ät tyranniet, och Grefve Munck förordnades alt föreslå embetet. Den 14 Februari mot aftonen inhüds löst folk och trakterades pä krogarua,genom polisens försorg, i ändamål att om natten massakrera de af Adeln, som stodo Konungens planer i vägen. Flera hopar voro j-edan samlade, pà tillställning ar Polismästaren Liljensparre, Grefve Munck ovetande. Redan voro de i rörelse, dä Munck, derom underrättad, klockan half 2 pä natten gick in till Kungen i hans sängkammare och släppte honom icke, innan han öfvertalat honom all afstå från sill förehafvande och gaf befallning att hoparna skulle skingras.

Söndagsaftonen deu 26 April och följande natten vankades åter, under Liljensparre^ auspicier, fri traktering pä krogar och herberget!, under uppmaningar om nit och trohet att hjelpa Konungen tuklu den hallstarriga Adeln. Hertig Carl, förklädd till sjöman, talade ifrigt ur samma lon, lill dess ban, igenkänd på ett herberge, helsades af den halfdruck-na skaran med ett dundrande hurrarop. Förlägen och Dat alt hafva blifvit ertappad i dessa skändligheter, smög ban sig borrt och återvände till slottet. 31.

Holländske Legations-Sekreteraren i S:t Petersburg meddelade nedanstäende anekdoter om ryska hofvet 1743 åt svenske Ministern i Haag, Baron Preis, hvilken åter öfverskickade dem lill svenska Kansli-Presidenten i Stockholm.

"Kejsarinnan (Elisabeth) har ett utomordentli-gen älskvärdt utseende. När hon vill, är hon så förbindlig som möjligt; men af naturen stoll och högdragen. 1 kättja och liderlighet öfverträffar, eller liknar hon åtminstone Messalina: men prunkar23

likväl med öfverdrifven skenhelighet, för alt vinna presterskapet, som har så stort inflytande pä folket. Hon har ell oräkneligt antal älskare, som hon belönar väl. Gunstlingar äro de begge bröderna Hosoinofski, i synnerhet den äldste, som är Ofver-Hof-Jägmästare samt Riddare af S:t Andreas Orden, och hvars rum stöter intill Kejsarinnans; äfvensom l-ifländaren Sivers, som är hennes Kammarjunkare. Negern Hannibal, som var hennes älskare den tid hon var Prinsessa, har blifvit utnämnd till General-Major och Guvernör i Wiborg, samt till Rysk Kommissarie för att med Baron Stjernstedt (slutligen Riks-Råd) reglera gränsen mellan Sverige och Ryssland. Kejsarinnan hade låtit undervisa honom i mathematiken och fortiGkalionen, hvaruti han skulle lyckats myckel väl. Sjelf hatar hon arbete och affärer, hvilket till en del är orsaken hvarföre hon alskaflat Kabinettet och öfverlemnat alla ärenderna i Senalens händer, hvilken endast utgöres af Ryssar: likväl har hon förbehållit sig afgörandet öfver Senalens beslut. Hon är nästan alltid instängd med sina gunstlingar af begge könen, hvilka äro de begge bröderne Rosomofski, Vice Kanslern Wo-ronrow och hans hustru, Besluchcf, Schuwalof.N. N., som förut varit dansör vid Operan, men sedermera gift sig me(j en 1;i| Kejsarinnan, vid namn Henrikof och blifvit hennes Kammarherre, I'ru Koiir, en annan Hennes Kejserliga Maj:ts kusin och Sivers. Hon behandlar temligen stoll Prinsessan af Zorbst (moder till Kejsarinnan Catharina H» dä förlofvad med Storfursten Thronföljare|!).24

llon ser henne ofta icke pä ätla dagar, och skickar efter henne när hon vill IrälTa henne. Dcuna Furstinna, äfvensom Stör-Furstinnan, hennes dotter och Storfursten sjelf, äro omgifna af spioner, som göra redo för allt hvad de taga sig till. När Kejsarinnan sista gängen var pä Pelershof, stadnade de (par i staden, och ingen vågade besöka dem, emedan de voro nästan omringade af gardets gre-nadierer. med päskrufvadc bajonnetter. Oaktadt Storfursten aterhemtat sig efter sin sista sjukdom, är lian likväl utomordentligt svag och bräcklig; hans liv är gulblek och hans hesa röst förråder, att lungorna eller någon annan ädel del blifvit skadade, lians utseende lofvar ingen afkomma; men Stör-furstinnans desto mera. i det yttre visar Storfursten sig mycket förbindlig och artig mot bela verlden ; men ban är tillika ganska inbunden, sä att man har svårt all urskilja hvilka ban älskar eller halar. Jlau påslår detta vara en frukt af Herr Krummers *) undervisning. Hans uppsyn utmärker på samma gäng ett oroligt, misstroget och falskt lynne. Att sluta från den benägenhet ban visar för krigsöfningar, kommer ban ej att stadna med händerna i kors, dä han blir innehafvare af thronen, sä vida hau lefver så länge, llau halar död-

Olin Fredrik von Rrummer, son af Majoren vid svenska Lifregementet (ill biist och Auna Margaretha Diieker, var född i Lillan|| I6'J0 oeh dog i Wismar 1752. Han var Grefve oeh üfver-ltof-Marskalk hos Storfursten Thronföljare», förut Hertig af Holstein, samt Riddar* af Andreas, Alexander Ncnskis och Anua: Orden.ligt Bestuchef, bådo derföre att ban under förevändning af omsorg för Storfurstens ömtåliga helsa, alltid håller honom instängd, oc h derföre att han vid alla i i || |allen sätter sig emot Holsteinska partiets vidsträckta afsigter: delta parti har nu mera intet '"flytande på Hofvets i Petersburg rådslag. Storfursten utmärker särdeles Svenskarne och hedrar mycket ined sitt förtroende Ambassadören Kiks-Hådet Cedercreutz.

Man talar mycket godt om Storfurstinnan, hvilken är lika skön som behaglig. Hon synes icke blanda sig i hofvets intriger. Man (ruktar likväl anlag hos henne för smitta i ett sä förderfvadt hof, soin detta.

Prinsessan af Zerbst är, både i utseende och sätt alt vara, i det närmaste lika älskvärd som hennes dotter; men för öfrigt listig och ränkfull. Ilon skulle gerna vilja blanda sig i alTärcrna, om man ej dragit försorg alt aflägsna henne från dera. Hon underlåter likväl icke att i hemlighet verka genom ^ ice Kanslern Woronzow, för att göra Kejsarinnan benägen för hofvet i Berlin, hvaruti hon äfven skall lyckats. Hon är för öfrigt uttröttad och missbelåten med vislandet i Petersburg, och fast i sitt beslut att genast resa, så snart hennes dotter blifvit förmäld med Storfursten.

Man gör ett temligen fult porträtt öfver Kiks-Kanslern Bestuchef. Han pöstäs vara fålang, högdragen, egennyttig, misstänksam, våldsam mot alla $°m ej äro hans kreatur, ehuru mycket inbunden.26

af inskränkt förstånd och föga arbetsam, så att affärerna träna i haas händer. Också klagar hela verlden, i synnerhet främmande Ministrar, allvarsamt att de aldrig erhålla svar på deras skrifter och framställningar. Uiks-llädel Cedercreutz, som varit bland de mest gynnade, har likväl på sju veckors tid ej kunnat lä ett ögonblicks euskildt samtal med Ueslurhef, oaktadt en dag i veckan är bestämd till emottagande af utländska säudebud. Törhända hafva också hofvets oafbrutna förströelser och Kejsarinnans föga arbetsamma lynne sin dryga del häruti. Dessutom är Uestuchef hegifven på dryckenskap och ur stånd att eftermiddagarna befatta sig med affärer. Som ban i det yttre visar mycken aktning för Seuateu och Presterskapet, mycken benägenhet för Rysslands gamla seder och sä mycket som står i hans makt hutüar utländningar, som äro anställda i rysk tjenst, af h\ilka en stor del tagit afsked, så är han temligen omtyckt af folket i allmänhet; men de förnäme uthärda med förtrytelse atl styras af en mau, både sä oskicklig och så höglardig. lian har mycket välde öfver- Kejsarinnans sinne, hvilken gerna pä honom vältrar regeringsbördan. Likväl liiiuas tillfallen, dä ban är i behof af Vice Kanslern Woronzows inflytande atl förmå Kejsarinnan ingå i hans åsigter, lian vinnlägger sig framför allt alt göra sin beherrskarinna höjd för freden, hvari han ej har svärl alt lyckas. Man föreställer sig att ban gör det, dels emedan han känner sig sakna nog skarpsinuighel att leda slora förelag och böta motgångar, som kunde in-27

träffa; och dels för all tillintetgöra UoUleinarnas plan (dein han hatar lika innerligt, som han af dem är halad tillhaka), att p& nyll stifta oenighet i Norden för Schleswigs skull. Det är likväl genom hans tillställningar och hans brors, hvilken är vid Sachsiska hofvet, som Storfurslen blifvit förklarad myndig (Petter 111 var född 1728), utan all hvarken Prinsessan af Zerbst eller Uolsteinarne visste något derom: antingen ban derigenom ville vinna Storfurslens tillgivenhet; eller ban gjorl det, för att efter sitt godtfinnande kunna ordna llolsteins angelägenheter. Också är det genom honom och emot llolslcinurnes afsigter, som Korff, llpslands Mini-sler i Köpenhamn, fäll befallning all resa till Kiel, för all emottaga hyllningen och reglera allting. Up-slucliel' har också efterskrifvil lill Petersburg Prins August af Holstein, utan atl hvarken Prinsessan af Zerbst eller någon af hennes parti vetat nägol deraf. Man käuner ännu icke, huruvida det skedl för alt i honom uppställa en kandidat för Curland, eller för alt gifva honom styrelsen öfver llolslein. General Lubras' rape.ll (frän Stockholm) skall vara Itesluchefs \erk. Befallningen, som Grefve Bark (svenske ministern i Petersburg) erhållit, genom franska partiels inflytande i Sverige, atl i Konungens namn förklara, alt lians Maj:l skulle vara ganska beläten, om Kejsarinnan ville vid lians hof qvarlemna en Minister, sä välsinnad för att \id-maktliälla det goda förståndet grannstaterna emellan, bevisar tillräckligt, att Herr Lubras icke gjort detta parti otjeuster. Hans iiilälskau har emedler-

28

lid gält upp i rök, emedan man skyndat att gifva honom Herr Puschin till efterträdare. Dennes utnämning har varit Holslcinarnes verk. För alt hämnas deröfver har Bestuchef, som hade för afsigt alt skicka Knes Bepiiin till Sverige, gifvit Puschin befallning, all gä sjöledes direkte frän Archangel till Sverige, utan att komma till Petersburg. Sedermera har man fält höra, att denna belallning blifvit förändrad. I allmänhet är Bestuchef ganska böjd, all vidmaklbälla ett godt förstånd mellan sitt hof och sjömakterna, äfvensom med grannstaterna.

Vice Kansleren Woronzow har gjort hastig lycka, för hvilken han till stor del har all tacka sin hustru, som sjelf heter Skavaronska, Kejsarinnans kusin och gunstling. Ulan alt äga hvarken studier eller alfärserfarenhet, har ban likväl hufvud och belefvenhet. Som han är lika mycket minister för Kejsarinnans nöjen som för Kejsardömet, har ban stor del i hennes förtroende. 1 det yttre visar han sig åtminstone mycket ense med Riks-Kanslern, ehuru de i sjelfva verket hafva ganska olika både åsigter och grundsatser. Man tror emedlertid, alt hans brist pä förmåga all leda stora saker hindrar honom frän all snart läta det komma till någon brytning. Han är såld och öfverlemnad ät hofvet i Berlin; och man pästår till och med sig käuna de summor, ban har med Kejsarinnans egen tillälelse emottagit. Också synes han detta hof särdeles benägen. Det är ulan tvifvel derpå Kungen i Preussen räknat vid den plan, Iinu synes hafva uppgjort alt anfalla Konungen i29

Pohlen. Preussiske Ministern Baron Mardefell är bland alla utrikes sändebud den som bäst bemö-tes. Han känner ryska hofvet i grund, och bar hemligt förstånd inom Kejsarinnans kabinett. Han spelar vanligen kort med Hennes Kejserliga Maj:ts älskare Grefve Rosomofski. För öfrigt är Herr ^Voronzovv ingalunda af lika fredligt sinnelag

som Riks-Kansleren; men fruktan att misshaga folket, dettas och financernas totala vanmakt genom hofvets ofantliga slöseri, och fruktan tör en revolution, som, tör alt utbrista, kanske endast väntar på arméens aflägsnande, äro mer än tillräckliga orsaker att hejda vissa personers brinnande lust att draga fördel af konjunkturen alt förmå hofvet i Danncmnrk att återställa Schleswig. Dessa samma orsaker hindra äfven hofvet i Byssland, atl någonsin direkt blanda sig i de oroligheter, af hvilka Europa tör närvarande är skakadt.

Lestock är af Kejsarinnan ansedd som en gammal trotjenare. Hon gör honom mycket godt; inen det är också allt; ty tör öfrigt har ban ingen del i hennes enskilta förtroende.

De begge bröderne Rosomofski, i synnerhet den äldste, äro de som hafva största anparten af hennes ynnesL Begge två sägas vara hennes älskare; de hafva hvilken lid på dygnet som helst rättighet, alt oanmälde gå in i hennes rum. Den yngre har någon tid varit med Ciernichef i Berlin, hvarifrån han nyligen återkommit.

Harön Korff och hans hustru, som är Fru Wo-ronzovs syster, stå ganska högt i Kejsarinnans30

gunst; men endast hustrun för deltaga i Kejsarinnans partits fines: mannen är vanligen använd alt hesöka orh vaka öfver Prinsessan Anna och hennes gemål, hvilka äro strängt bevakade på en ö i Hvila Hafvet nära Archangel, kallad "Gult!-ön". l)e hafva beständigt samma officerare och gardister omkring sig, hvilka liksom de sjelfve stå under bevakning. Pä samma sätt går det till med Prins Ivan, som hålles instängd några dagsresor på andra sidan Moscau.

Herr Brummer är chef för Holsteinska partiet; mon föga ansedd och ännu mindre älskad af Ryssarne. Man tror att ban skall återvända till Holstein straxt efter Storfurstens högtidliga förlofning.

Utländska Ministrnr hafva i allmänhet ganska ringa anseende vid ryska hofvet, orh deras vistelse der är föga angenäm. Holländske Ambassadören ite Diett är myckel högaktad, men kan ingenting uträtta och liar, i afseende på affärerna, begärt kategoriskt svar, emedan ban vill resa sin väg. Drottningens af Ungern Ambassadör Grefve Rosenberg befinner sig i samma belägenhet. Mylord Hiudfort ger supéer och söker ställa sig in; men kommer ej längre än de andra. Danske Ambassadören Grefve Holst är särdeles högaktad för sina personliga egenskaper; men ban har länge varit sjuk, hvilket man till en del skrifver på räkningen af lians bekymmer att ej kunna bringa uågon affär till slut. Franske Ministern d'Alliou är särdeles föraktad, såsom en person, den der tillförne spelat31

kort med lakejer. Sachsiske hofvet är det, hvars interessen synas vara närmast förenade med Rysslands; men utgången skall visa huru föga bistånd det förra har att vänta af det sednare, fastän det '»•ke är Herr Bestuehefs fel, om det icke lemnas i '»ändelse af anfall från Konungens i Pohlen sida."

32.

När Grefve Robert v. Rosen, bekant för sina roliga infall, blifvit utnämnd till General-Major, gäckades någon med denna befordran, yttrande: alt Kungen nu skaffat sig eu General att s/.-ratta ut. "Del må icke förtänkas Hans Maj:t — anmärkte Rosen — all han skaffat sig en sådan, till omvexling med alla de Generaler ban förut har att yr åta åt"

33.

Chefen för Svea Lif-Gardo General-Majoren Friherre Sixten Sparre låg på sill yttersta, och Konung Carl Johan lät dagligen efterfråga hans helsotillstånd. Med döden i faggorna svarade Sparre sjelf, en af de sista dagarna: "l-ägg mig lör Hans Mnj:ts fötter och säg, att jag nu är den eländigaste-al' alla Högsldensammes Generaler, hvaraf Hans läcks inse huru ohjelpligt uselt mill tillstånd är." J F

34.

Wermdüns alla ståndspersoner, med undantag af Komministern i församlingen och Öfverste-Löjt-

itaul v. Schewcn på Siggestad, slöto sig mol slutet af 1780:talet till oppositionen och voro afsvurnc fiender till Gustaf III. Ingen var dock ifrigare motståndare till Konungen och hans förehafvanden, än en viss Adlerherg,

hvilken någon kortare tid varit anställd som Fäudrik, och sedan han gått ur tjenst ej lyckats eröfra högre titel än Löjluants, och det till och med blott i kraft af en jackt, som ban för sådant ändamål inköpte och slutligen skänkte hnrrt, sedan han hunnit bli känd som en välbeställd Jackt-Löjtnant. Förtrytelsen öfver att ej ha kunnat bringa sig högre upp på ärans hana sporrade hans oppositionella nit till den grad, att ban afyttrade sin fastighet pä Wcrmdön, för alt flytta liU Stockholm och vid riksdagen 1786 kunna belt och hållet egna sig åt motverkaudet af Konungens planer och framställningar.

Gustaf III, som hade ögonen med sig, kom under fund med Adlcrbergs afsigter, innan de hunno fullbordas och gick genast i författning alt vinna honom på sin sida. Samma dag således ban inflyttade till Stockholm möttes ban af en hög befallning att inställa sig på slottet hos Konungen, som önskade tala med honom. Angenämt öfverraskad och nyfiken att inhemta hvad monarken kunde halva att säga honom, skyndade Adlerherg att börsamma befallningen. Han behöfde ej länge vänta på audiens; och så snart ban blifvit insläppt till Kungen, klappade denne honom på axeln och yttrade bevågel småleende: 'Del är mig myckel angenämt, min basta hupten Adlerherg 1 att göra33

or personliga bekantskap; ty jag vet att ni är en god svensk, och jag har med nöje hört omtalas er vackra föresats, att taga verksam del i den förestående riksdagen. Jag räknar således på Kaptenens biträde; ty vi måste förstå hvarandra, emedan vi begge sträfva åt samma mål: det allmänna bästa."

Resultatet af audiensen, vid hvilken Gustaf till-litade hela sin inställsamhet och öfvertalningsför-niåga, blef, atlden improviserade "Kaptenen" (hvilken, i parenthes sagdt, sedermera behöll denna titel, äfven i officiella handlingar, hela sin lifstid), i stället att vid 1786 års riksdag kämpa i oppositionens leder, åtog sig värdskapet pä en rojalislklubb, för Kungens enskilta räkning och på hans bekostnad. samt blef från den stunden en af de ifrigaste Gustavianerne. Efter riksdagens slut fick ban till belöning öfverinseendet af ekonomien vid Drottningholm pä ganska förmånliga vilkor.

35.

1 ett sällskapsspektakel, som en afton gafs i Ere-milagcn hos ryska Kejsarinnan Catharina II, spelade Österrikiske Ambassadören (Cobenzl) arlequin. Me-dan stycket uppfördes anlände ett ilbud från Wien med vigliga depecher, hvilka Ambassadören, i sin arlequinsdrägt, emottog ur den utskickades hand. Detta fann Maria Theresia sä opassande, att hon, ' anledning deraf, genom cirkulär till Österrikes beskickningar vid främmande hof, utfärdade firbud34

för *Chefs de Missions*, att någonsin och någorstädes uppträda som skådespelare.

36.

En skomakare, som en gång för alla erhållit tillstånd att oanmäld slippa in hos Furst Hardenberg, inställde sig en förmiddag då Fursten presiderade vid en öfverläggning med samtlige i Berlin då vistande utländska diplomater. Skomakaren stadnade i ett tomt förmak, näst inom hvilket rådplägningarne skedde i en salong, till hvilken dörren från det förenämnde rummet stod på glent. Efter en stunds förlopp märkte Hardenberg, att någon uppehöll sig i nästa förmak, dit han skyndade ut och, när han träffade skomakaren, med ifver och en viss ängslan, frågade honom: "om han förnummit något af hvad som sagts i konferenssalen?'" — "Hvad jag förnummit — svarade skomakaren — är att det är Gud ensam, som styr verlden; ty de der Herrarne derinne i nästa rum kunna visserligen ej gå i land med så kinkiga värf."

37.

Någon anmärkte såsom en nyckfull egenhet, att det just är en *tupp*, som figurerar på en myckenhet kyrktorn, men aldrig en *höna*. "Detta factum är grundadt på goda skäl — påstod en infallsmakare — ty om en höna sattes på spetsen af kyrktornet och hon värpte der, så blefve det naturligtvis endast *förlorade* egg."35

63.

öfver, ett konseljrum föreslog någon följande inskrift, som, i anseende till det understrukna ordets *dubbla* bemärkelse, innefattar stort beröm eller mördande taddel, hvilket man behagar:

"Här *fattas* goda råd."

39.

Till en privat person hade Carl XIV Johan utarrenderat sin egendom Främmestad, belägen i Skaraborgs län. Arrendevilkoren voro 5000 riksdaler R:gd, att betalas hvarje halftår, eller 6000 kannor bränvin, och valet mellan dessa begge liqvidations-sätt öfverlemnades åt arrondatorn. Under tiden inträffade missväxt, som föranledde bränvinsbränningsförbud. Arrendatorn af Främmestad, hvilken i öfrigt alltid med exemplarisk noggrannhet fullgjort sina förbindelser, anhöll då om något anstånd med penningeliqviden, emedan dels alternativet att lefverera bränvin blifvit honom, genom bränvins-bränningsförbudet betaget, och dels godsets under-hafvandes nödställda belägenhet tagit i anspråk alla de medel, han kunde anskaffa till deras undsättning.

Genom Grefve Brahe var Konungen underrättad om förhållaudet i alla detaljer, innan arrendatorn fick enskildt audiens, der honom tilläts att framställa sitt *petitum*. Sedan Konungen lofordat hans ordentlighet och vårdnad om godsets i betryck, råkade underhafvande, förklarade Hans Maj:t först36

att arrendatorns anhållan om anstånd med betalningen af arrendesumman var billig och bifölls. "Men " — tillade Carl Johan — "det är tillika billigt, att jag som ägare och ni som arrendator af Främmestad vidkännas hälften hvar af den förlust missväxten medfört; och jag efterskänker således 1000 riksdaler banko af er arrrendeafgift för innevarande år."

Öfverraskad och förtjust utbredde arrendatorn sig i varma tacksägelser.

Carl Johan smålog och återtog: "Jag kan icke tillåta er att ensam göra uppoffringar för mina underhafvandes undsättning. Derför anslår jag 500 riksdaler banko till deras understöd vid detta tillfälle."

Arrendatorn hembar på godsets underhafvandes vägnar uttryck af skyldig erkänsla. Men då Kungen tillkännagaf sin afsigt, att till ett lika ändamål anslå ytterligare 500 riksdaler bauko, invände arrendatorn, att om ädelmodet utsträcktes allt för långt, skulle godsets underbafvnnde, i stället att deruti liuna en uppmuntran till idoghet och omtanka, tvertom bli lata och få anspråk att i alla svårigheter bli hulpna, utan egen ansträngning.

Sedan Carl Johan uppmärksamt afhört arrendatorns framställning, klappade han honom på axeln, yttrande: "*Entendez vous, Monsieur*; Frälsebonde göra rätt, aldrig godt; bli *prententieiux*."

40.

Då invigningen af Konkordatet firades i *Nótre Dame*, omgaf Förste Konsuln Bonaparte sig med hela den konungsliga prakten, för att vänja fransmännen vid återkomsten af de monarkiska formerna. Napoleon yttrade då med tillfredsställelse till sina generaler: ”Är det icke sannt, att allting i dag synes återstäldt i sin gamla ordning?” — Bernadotte, som den tiden ännu var ifrig republikan, svarade med värma: ”Ja, Medborgare Förste Konsul! allting synes återstäldt på gamla foten, med undantag af två millioner fransmän, hvilka dött för friheten, och dem man ej mera kan ge lif igen.”

41.

Samtalet mellan Napoleon och Prinsen af Ponte Corvo (Marskalken Bernadotte) då denne underrättade Kejsaren om sitt val till svensk thronföljare, berättades något olika af Friherrinnan Staël v. Holstein och Excellensen Gustaf Lagerbjelke, ehuru begge berättelserna allt för väl kunna stå tillsammans, om man antager Grefve Lagerbjelkes hafva utgjort början samt Fru Staëls fortsättningen och slutet af samtalet.

Lagerbjelke förtäljde nemligen, att då Bernadotte vid en enskilt audiens hos Napoleon anmälte huru thronföljarevalet slagit ut i Sverige och begärte kejsarens tillåtelse att emottaga kallelsen, hade Napoleon först ganska skarpt fixerat

40.

Då invigningen af Konkordatet firades i *Nótre Dame*, omgaf Förste Konsuln Bonaparte sig med hela den konungsliga prakten, för att vänja fransmännen vid återkomsten af de monarkiska formerna. Napoleon yttrade då med tillfredsställelse till sina generaler: ”Är det icke sannt, att allting i dag synes återstäldt i sin gamla ordning?” — Bernadotte, som den tiden ännu var ifrig republikan, svarade med värma: ”Ja, Medborgare Förste Konsul! allting synes återstäldt på gamla foten, med undantag af två millioner fransmän, hvilka dött för friheten, och dem man ej mera kan ge lif igen.”

41.

Samtalet mellan Napoleon och Prinsen af Ponte Corvo (Marskalken Bernadotte) då denne underrättade Kejsaren om sitt val till svensk thronföljare, berättades något olika af Friherrinnan Staël v. Holstein och Excellensen Gustaf Lagerbjelke, ehuru begge berättelserna allt för väl kunna stå tillsammans, om man antager Grefve Lagerbjelkes hafva utgjort början samt Fru Staëls fortsättningen och slutet af samtalet.

Lagerbjelke förtäljde nemligen, att då Bernadotte vid en enskilt audiens hos Napoleon anmälte huru thronföljarevalet slagit ut i Sverige och begärte kejsarens tillåtelse att emottaga kallelsen, hade Napoleon först ganska skarpt fixeratMarskalken, och derefter, med armarna i kors några minuter stillatigande spatserat fram och tillbaka i rummet samt slutligen stadnat midt framför Bernadotte och utbrustit: ”*Voilà ce que c’est que gloire!*” — Som fin hofman, svarade Prinsen genast: ”*Oui la vótre, Sire!*”

Fru Staël anför: att Prinsen, då han för Napoleon berättade huruledes han blifvit utkorad till Carl XIII:s efterträdare, betraktat Kejsarn med dessa svarta och genomträngande ögon, som gåfvo någonting särdeles uttrycksfullt åt hans fysiognomi. Napoleon lät honom spatsera vid sin sida och gjorde invändningar, dem Bernadotte vederlade med så väl speladt lugn, som var honom möjligt, hvarunder han sökte dölja häftigheten af sin åstundan att få emottaga kallelsen. Efter en timmas samtal, yttrade Napoleon slutligen hastigt: ”Nå väl, må ödets beslut gå i fullbordan!” Prinsen af Ponte Corvo hörde ganska väl dessa ord; men, för att bättre försäkra sig om sin lycka, lät han upprepa dem för sig, som derest han ej förstått Kejsarens mening. ”Må ödets beslut gå i fullbordan!” upprepade ännu en gång Napoleon — och Bernadotte reste för att regera öfver Sverige.

42.

Vid svenske Kronprinsens afresa inpreglade Napoleon hos honom hans pligter mot Kejsarn och Frankrike; hvartill Bernadotte med lugn svarade: ”Jag blir svensk af själ och hjerta, från den stund Marskalken, och derefter, med armarna i kors några minuter stillatigande spatserat fram och tillbaka i rummet samt slutligen stadnat midt framför Bernadotte och utbrustit: ”*Voilà ce que c’est que gloire!*” — Som fin hofman, svarade Prinsen genast: ”*Oui la vótre, Sire!*”

Fru Staël anför: att Prinsen, då han för Napoleon berättade huruledes han blifvit utkorad till Carl XIII:s efterträdare, betraktat Kejsarn med dessa svarta och genomträngande ögon, som gåfvo någonting särdeles uttrycksfullt åt hans fysiognomi. Napoleon lät honom spatsera vid sin sida och gjorde invändningar, dem Bernadotte vederlade med så väl speladt lugn, som var honom möjligt, hvarunder han sökte dölja häftigheten af sin åstundan att få emottaga kallelsen. Efter en timmas samtal, yttrade Napoleon slutligen hastigt: ”Nå väl, må

ödets beslut gå i fullbordan!” Prinsen af Ponte Corvo hörde ganska väl dessa ord; men, för att bättre försäkra sig om sin lycka, lät han upprepa dem för sig, som derest han ej förstått Kejsarens mening. ”Må ödets beslut gå i fullbordan!” upprepade ännu en gång Napoleon — och Bernadotte reste för att regera öfver Sverige.

42.

Vid svenske Kronprinsens afresa inpreglade Napoleon hos honom hans pligter mot Kejsarn och Frankrike; hvartill Bernadotte med lugn svarade: ”Jag blir svensk af själ och hjerta, från den stundjag sätter foten på svenska jorden. Ers Maj:t kan räkna på mig, så länge Ni ej fordrar annat af Sverige, än det som är förenligt med landets intressen och ära — men aldrig, om Ers Maj:t fordrar hvad som är stridande deremot. Det vore i sådant fall hällre, att Ers Maj:t vägrade mig att fara ur Frankrike.”

43.

Professor Izarn, djupsinnig tänkare och bergfast republikan, hade varit Bernadottes kamrat i en af de häftigaste Jacobinerklubbar i Paris, och förtroligheten dem emellan fortfor äfven sedan Carl Johan bar Sveriges krona. Izarn besökte under hans regering flera gånger Stockholm, tillbragte då ofta halfva nätterna mellan fyra ögon med Konungen, då den gamla förtroligheten florerade, all rangskillnad försvann, Carl Johan kallade Izarn ”*du*” och denne monarken ”*Ni*”, utan tillägg af ”*Sire*”, ännu mindre af ”Majestät.” Izarn tog under dessa samtal bladet från munnen och lexade rätt duktigt upp sin förre kamrat i den ryktbara ”Manegen”, då han fann Carl Johans handlingssätt för mycket stridande mot de grundsatser han tillförene förfäktat, eller för liten öfverensstämmelse mellan Kungens ord och handlingar. En gång yttrade Izarn till honom: ”Ni har farit Europa omkring och på alla ställen slagit blå dunster i ögonen på dem Ni haft att göra med. Det har för Er aflupit utan menliga följder, emedan Ni endast någon tid jag sätter foten på svenska jorden. Ers Maj:t kan räkna på mig, så länge Ni ej fordrar annat af Sverige, än det som är förenligt med landets intressen och ära — men aldrig, om Ers Maj:t fordrar hvad som är stridande deremot. Det vore i sådant fall hällre, att Ers Maj:t vägrade mig att fara ur Frankrike.”

43.

Professor Izarn, djupsinnig tänkare och bergfast republikan, hade varit Bernadottes kamrat i en af de häftigaste Jacobinerklubbar i Paris, och förtroligheten dem emellan fortfor äfven sedan Carl Johan bar Sveriges krona. Izarn besökte under hans regering flera gånger Stockholm, tillbragte då ofta halfva nätterna mellan fyra ögon med Konungen, då den gamla förtroligheten florerade, all rangskillnad försvann, Carl Johan kallade Izarn ”*du*” och denne monarken ”*Ni*”, utan tillägg af ”*Sire*”, ännu mindre af ”Majestät.” Izarn tog under dessa samtal bladet från munnen och lexade rätt duktigt upp sin förre kamrat i den ryktbara ”Manegen”, då han fann Carl Johans handlingssätt för mycket stridande mot de grundsatser han tillförene förfäktat, eller för liten öfverensstämmelse mellan Kungens ord och handlingar. En gång yttrade Izarn till honom: ”Ni har farit Europa omkring och på alla ställen slagit blå dunster i ögonen på dem Ni haft att göra med. Det har för Er aflupit utan menliga följder, emedan Ni endast någon tiduppehållit Er på hvarje ort, och vanligen lemnat den, innan dem Ni dragit vid näsan hunnit komma riktigt under fund med Er opålitlighet. Men *här* (i Sverige) är ju Er mening att kunna stadna qvar? I sådant fall måste Ni förändra uppförande, stå vid edra ord och ej vidare fara med flärd.”

44.

Gustaf III spelte kort i större sälskaper och plägade säga, att hvarje samqväm, som, utan kortspel, öfversteg ett

antal af 12 personer, vore ett dåligt sällskap. I Rom, der han vistades under namnet ”Grefve af Haga”, spelade han en afton med Furstinnan Santa Croce, som talade illa fransyska. Hon hade vunnit af honom tvänne fischer, eller marker, på italienska *testoni*. Vid spelets slut återlemnade hon dem åt Gustaf med de orden: *Monsieur le Comte! prenez mes deux tétons*.

45.

I filosofen Benjamin Höijers papper förekommer följande om General Pechlin:

”Baron Pechlin gjorde sitt inträde i verlden genom en ganska vanhederlig handling, men som redan lät förutse af hvad ull dess upphofsman en dag skulle blifva. Spion på sin egen fars förehafvanden, blef han deras angifvare. Sverige var den tiden deladt mellan två partier, som under förevändning af fosterlandskänsla och nit för allmänt bästa uppehållit Er på hvarje ort, och vanligen lemnat den, innan dem Ni dragit vid näsan hunnit komma riktigt under fund med Er opålitlighet. Men *här* (i Sverige) är ju Er mening att kunna stadna qvar? I sådant fall måste Ni förändra uppförande, stå vid edra ord och ej vidare fara med flärd.”

44.

Gustaf III spelte kort i större sälskaper och plägade säga, att hvarje samqväm, som, utan kortspel, öfversteg ett antal af 12 personer, vore ett dåligt sällskap. I Rom, der han vistades under namnet ”Grefve af Haga”, spelade han en afton med Furstinnan Santa Croce, som talade illa fransyska. Hon hade vunnit af honom tvänne fischer, eller marker, på italienska *testoni*. Vid spelets slut återlemnade hon dem åt Gustaf med de orden: *Monsieur le Comte! prenez mes deux tétons*.

45.

I filosofen Benjamin Höijers papper förekommer följande om General Pechlin:

”Baron Pechlin gjorde sitt inträde i verlden genom en ganska vanhederlig handling, men som redan lät förutse af hvad ull dess upphofsman en dag skulle blifva. Spion på sin egen fars förehafvanden, blef han deras angifvare. Sverige var den tiden deladt mellan två partier, som under förevändning af fosterlandskänsla och nit för allmänt bästa uppehållit Er på hvarje ort, och vanligen lemnat den, innan dem Ni dragit vid näsan hunnit komma riktigt under fund med Er opålitlighet. Men *här* (i Sverige) är ju Er mening att kunna stadna qvar? I sådant fall måste Ni förändra uppförande, stå vid edra ord och ej vidare fara med flärd.”

44.

Gustaf III spelte kort i större sälskaper och plägade säga, att hvarje samqväm, som, utan kortspel, öfversteg ett antal af 12 personer, vore ett dåligt sällskap. I Rom, der han vistades under namnet ”Grefve af Haga”, spelade han en afton med Furstinnan Santa Croce, som talade illa fransyska. Hon hade vunnit af honom tvänne fischer, eller marker, på italienska *testoni*. Vid spelets slut återlemnade hon dem åt Gustaf med de orden: *Monsieur le Comte! prenez mes deux tétons*.

45.

I filosofen Benjamin Höijers papper förekommer följande om General Pechlin:

”Baron Pechlin gjorde sitt inträde i verlden genom en ganska vanhederlig handling, men som redan lät förutse af hvad ull dess upphofsman en dag skulle blifva. Spion på sin egen fars förehafvanden, blef han deras angifvare. Sverige var den tiden deladt mellan två partier, som under förevändning af fosterlandskänsla och nit för allmänt bästasöndersleto hvarandra och hotade riket med fullkomlig undergång. För att ställa sig in hos det starkaste, vidtog unga Pechlin följande mått och steg. Hans far höll ett slags klubb åt sina vänner, alla tillhörande det svagare partiet, hvilka stundom rådplägade hos honom. Sonen gömde sig en dag i spiseln, för att lyssna på de tal, som höllos hos hans far, och derefter hastade han att hos hufvudmännen för det andra partiet angifva honom såsom förrädare mot fäderneslandet. Dessa betraktade angifvaren såsom en desto tillgifnare anhängare, som det offer han gjorde dem syntes stort; och de lemnade honom i följd deraf vid riksdagarna ett inflytande, hvilket han bibehöll intill revolutionen 1772.”

”Jag (Höijer) tviflar likväl högligen på sanningen af detta drag, ehuru det temligen allmänt berättas. Det är visserligen sannt, att Pechlin ej gjorde sig känd för grannlagenhet i valet af medel; men det är dock föga sannolikt, att han börjat sin bana med en gräslig nedrighet, hvaraf hans lefnad sedermera ej lemnat något enda exempel. Man kan vara elak, till och med brottslig, utan att vara feg niding; och en man, som vet sig äga talanger och utvägar, börjar icke dermed.”

Till dessa Höijers moraliska slutsatser mot sanningen af den anförda anekdoten kan fogas det factiska beviset, att uppgiften om hans oafbrutna inflytande intill revolutionen 1772 icke är enlig med sanna förhållandet. Pechlin blef till och med viden riksdag utvoterad från Riddarhuset, och slöt sig dessutom aldrig rätt fast till något parti.

46.

Under sju-åriga kriget utmärkte Pechlin sig mycket som en fruktansvärd partigängare mot Konungen i Preussen. Det är i synnerhet det lilla kriget, som utgör en skola för generaler: det är i detta, som en ung officer, öfverlemnad åt sig sjelf, kan förvärfva denna köld, denna själsnärvaro, denna säkra blick, hvaraf en general-befälhafvare är i behof. Också var Pechlins snille skapadt för krigslist, hvilken vanligtvis bestämmer framgången i detta slags krig. Men han var icke mindre i stånd att uppgöra och utföra vidsträckta planer. Det påstås till och med, att han blef bemärkt af Fredrik II, fastän han var temligen sysselsatt annorstädes. (Höijer).

47.

Man kan ej säga, att Pechlin var en mycket hederlig man, oaktadt alla sina talanger. Han var en ganska hård husbonde, eller snarare en obeveklig förtryckare emot bönderna på sitt gods. En vacker dag uppreste de sig mot honom. Sammanskockade för att på honom utkräfva hämnd, blefvo de varse Pechlin, vårdslöst stödd mot fönsterkarmen i sitt rum. En af bönderna sköt der på honom. Genast kastade han sig ned på golfvet och en riksdag utvoterad från Riddarhuset, och slöt sig dessutom aldrig rätt fast till något parti.

46.

Under sju-åriga kriget utmärkte Pechlin sig mycket som en fruktansvärd partigängare mot Konungen i Preussen. Det är i synnerhet det lilla kriget, som utgör en skola för generaler: det är i detta, som en ung officer, öfverlemnad åt sig sjelf, kan förvärfva denna köld, denna själsnärvaro, denna säkra blick, hvaraf en general-befälhafvare är i behof. Också var Pechlins snille skapadt för krigslist, hvilken vanligtvis bestämmer framgången i detta slags krig. Men han var icke mindre i stånd att uppgöra och utföra vidsträckta planer. Det påstås till och med, att han blef bemärkt af Fredrik II, fastän han var temligen sysselsatt annorstädes. (Höijer).

47.

Man kan ej säga, att Pechlin var en mycket hederlig man, oaktadt alla sina talanger. Han var en ganska hård husbonde, eller snarare en obeveklig förtryckare emot bönderna på sitt gods. En vacker dag uppreste de sig mot honom. Sammanskockade för att på honom utkräfva hämnd, blefvo de varse Pechlin, vårdslöst stödd mot fönsterkarmen i sitt rum. En af bönderna sköt der på honom. Genast kastade han sig ned på golfvet och en riksdag utvoterad från Riddarhuset, och slöt sig dessutom aldrig rätt fast till något parti.

46.

Under sju-åriga kriget utmärkte Pechlin sig mycket som en fruktansvärd partigängare mot Konungen i Preussen. Det är i synnerhet det lilla kriget, som utgör en skola för generaler: det är i detta, som en ung officer, öfverlemnad åt sig sjelf, kan förvärfva denna köld, denna själsnärvaro, denna säkra blick, hvaraf en general-befälhafvare är i behof. Också var Pechlins snille skapadt för krigslist, hvilken vanligtvis bestämmer framgången i detta slags krig. Men han var icke mindre i stånd att uppgöra och utföra vidsträckta planer. Det påstås till och med, att han blef bemärkt af Fredrik II, fastän han var temligen sysselsatt annorstädes. (Höijer).

47.

Man kan ej säga, att Pechlin var en mycket hederlig man, oaktadt alla sina talanger. Han var en ganska hård husbonde, eller snarare en obeveklig förtryckare emot bönderna på sitt gods. En vacker dag uppreste de sig mot honom. Sammanskockade för att på honom utkräfva hämnd, blefvo de varse Pechlin, vårdslöst stödd mot fönsterkarmen i sitt rum. En af bönderna sköt der på honom. Genast kastade han sig ned på golfvet ochskrek af full hals: ”Jag är grymt sårad! Jag dör! Tag fast mördaren!”

Hans afsigt var att skrämma bönderna och att upptäcka den som velat mörda honom. Och han lyckades. (Höijer).

48.

Det är en antagen sats, att man utan att misstaga sig kan bedömma husbonden efter tjenarne. Man kan tillägga, att för att riktigt känna en Konung, måste man känna hans hof. Fredrik II omgaf sig med män af stor ryktbarhet i litteraturen eller som krigare, och han var sjelf författare och fältherre, begifven på ära likasom de, hvilka utgjorde hans sällskapskrets. Det var naturligt att hans hof lika litet liknade andra hof, som han sjelf liknade sina samtida regenter. Gustaf III var qvickhufvud, intrigant, belefvad, fåfäng, på samma gång älskare af ära och nöjen; och han omgaf sig med älskvärda vällustingar, med fina smickrare och med personer af hufvud. Men bland alla hans hofmän öfverträffade ingen, var till och med ingen jemngod med Schröderheim, hans barndomsvän, som var outtömlig uti infall och angenäma framställningar. Derjemte var denna utomordentliga menniska den mest lämpliga för alla slags affärer: hans outtröttlighet kunde aldrig öfverträffas af annat, än hans lätthet att arbeta. Konungen, som sjelf arbetade med största lätthet, och som på köpet var särdeles otålig, sade alltid: ”Schröderheim skrek af full hals: ”Jag är grymt sårad! Jag dör! Tag fast mördaren!”

Hans afsigt var att skrämma bönderna och att upptäcka den som velat mörda honom. Och han lyckades. (Höijer).

48.

Det är en antagen sats, att man utan att misstaga sig kan bedömma husbonden efter tjenarne. Man kan tillägga, att

för att riktigt känna en Konung, måste man känna hans hof. Fredrik II omgaf sig med män af stor ryktbarhet i litteraturen eller som krigare, och han var sjelf författare och fältherre, begifven på ära likasom de, hvilka utgjorde hans sällskapskrets. Det var naturligt att hans hof lika litet liknade andra hof, som han sjelf liknade sina samtida regenter. Gustaf III var qvickhufvud, intrigant, belefvad, fåfäng, på samma gång älskare af ära och nöjen; och han omgaf sig med älskvärda vällustingar, med fina smickrare och med personer af hufvud. Men bland alla hans hofmän öfverträffade ingen, var till och med ingen jemngod med Schröderheim, hans barndomsvän, som var outtömlig uti infall och angenäma framställningar. Derjemte var denna utomordentliga menniska den mest lämpliga för alla slags affärer: hans outtröttlighet kunde aldrig öfverträffas af annat, än hans lätthet att arbeta. Konungen, som sjelf arbetade med största lätthet, och som på köpet var särdeles otålig, sade alltid: ”Schröderheimär den enda som alldrig svarar mig, att han icke har tid, eller att han redan har för mycket att göra.” Han steg tidigt upp på morgonen för att arbeta som inrikes minister, och återstoden af dagen tillbragte han vid Konungens sida, ledande eller delande hans nöjen. Med allt detta fann han tid att läsa, att sammanskrifva afhandlingar, tal och isynnerhet theaterstycken, hvaraf en ringa del är tryckt; de öfriga voro författade endast för Konungens förtroligaste sällskapskrets, inför hvilken de blefvo spelade. Han valde till personer i sina pjecer folk i hufvudstaden, som var mest kändt af hofvet och öfverhöljde dem med åtlöje. Med ett ord, han räckte till öfver allt, och gjorde sig dymedelst nödvändig för sin beherskare. En samling af hans infall skulle bli särdeles underhållande. Han förstod att förena uttryckens elegans och värdighet med det i grund gröfsta skämt. Stundom yttrade han saker, lika tänkvärda som löjliga. (Höijer).

49.

Bland fruntimren vid Gustaf III:s hof var i synnerhet ett, som förenade oändlig qvickhet med stor skönhet: det var Grefvinnan Höpken. En dag hade hon förtretat Kungen derigenom, att hon sagt honom en myckenhet ganska oangenäma saker. Kungen vredgades: men som han alltid var utomordentligt artig mot fruntimmer, ville han icke låta henne omedelbart röna sitt misshag; till äfventyrs kände han sig också henne underlägsen i är den enda som alldrig svarar mig, att han icke har tid, eller att han redan har för mycket att göra.” Han steg tidigt upp på morgonen för att arbeta som inrikes minister, och återstoden af dagen tillbragte han vid Konungens sida, ledande eller delande hans nöjen. Med allt detta fann han tid att läsa, att sammanskrifva afhandlingar, tal och isynnerhet theaterstycken, hvaraf en ringa del är tryckt; de öfriga voro författade endast för Konungens förtroligaste sällskapskrets, inför hvilken de blefvo spelade. Han valde till personer i sina pjecer folk i hufvudstaden, som var mest kändt af hofvet och öfverhöljde dem med åtlöje. Med ett ord, han räckte till öfver allt, och gjorde sig dymedelst nödvändig för sin beherskare. En samling af hans infall skulle bli särdeles underhållande. Han förstod att förena uttryckens elegans och värdighet med det i grund gröfsta skämt. Stundom yttrade han saker, lika tänkvärda som löjliga. (Höijer).

49.

Bland fruntimren vid Gustaf III:s hof var i synnerhet ett, som förenade oändlig qvickhet med stor skönhet: det var Grefvinnan Höpken. En dag hade hon förtretat Kungen derigenom, att hon sagt honom en myckenhet ganska oangenäma saker. Kungen vredgades: men som han alltid var utomordentligt artig mot fruntimmer, ville han icke låta henne omedelbart röna sitt misshag; till äfventyrs kände han sig också henne underlägsen isvarfyndighet. Han befallte i stället Schröderheim att qväsa henne på hvad sätt som helst. Denne ursäktade sig med svårigheten i företaget, och med sannolikheten att misslyckas. Men Konungen var envis och det fanns ingen utväg att undslippa. Schröderheim hade sina fenster midt emot Grefvinnan Höpkens. Han föll på den tankan att ställa sig der hela morgonen, med rocken högt uppskjörtad och ryggen ständigt vänd åt henne, utan att han förändrade ställning så länge hon satt vid sin toilette midt emot. När de till middagen sammanträffade på slottet, gick Grefvinnan emot Schröderheim (som i parenthes sagdt, var ovanligt fet) och sade, ”att han med all visshet

nyttjade en Parisisk lösr—a.” Han svarade lakoniskt: ”nej.” Med stigande harm tillade hon dä: ”Men jag säger *ja*, och det är icke värdt att ni nekar.” I ödmjuk ton svarade Schröderheim: ”Jag har inga anspråk, att min nådiga Grefvinna skall tro mig på mina ord.”

50.

I hofvets aftoncirkel föll samtalet på drömmar. Hvar och en berättade i sin ordning sina underbara drömmar, och fruntimren framför allt slutade aldrig sina berättelser. Schröderheim hade nästan ensam iakttagit tystnad och tycktes finna pratet ledsamt. Slutligen frågade honom Grefvinnan Höpken: ”hvarföre han ensam teg, han, som alltid plägade ha något roligt att muntra sälskapet med. Har ni då aldrig haft några drömmar?” — ”Jo, svarfyndighet. Han befallte i stället Schröderheim att qväsa henne på hvad sätt som helst. Denne ursäktade sig med svårigheten i företaget, och med sannolikheten att misslyckas. Men Konungen var envis och det fanns ingen utväg att undslippa. Schröderheim hade sina fenster midt emot Grefvinnan Höpkens. Han föll på den tankan att ställa sig der hela morgonen, med rocken högt uppskjörtad och ryggen ständigt vänd åt henne, utan att han förändrade ställning så länge hon satt vid sin toilette midt emot. När de till middagen sammanträffade på slottet, gick Grefvinnan emot Schröderheim (som i parenthes sagdt, var ovanligt fet) och sade, ”att han med all visshet

nyttjade en Parisisk lösr—a.” Han svarade lakoniskt: ”nej.” Med stigande harm tillade hon dä: ”Men jag säger *ja*, och det är icke värdt att ni nekar.” I ödmjuk ton svarade Schröderheim: ”Jag har inga anspråk, att min nådiga Grefvinna skall tro mig på mina ord.”

50.

I hofvets aftoncirkel föll samtalet på drömmar. Hvar och en berättade i sin ordning sina underbara drömmar, och fruntimren framför allt slutade aldrig sina berättelser. Schröderheim hade nästan ensam iakttagit tystnad och tycktes finna pratet ledsamt. Slutligen frågade honom Grefvinnan Höpken: ”hvarföre han ensam teg, han, som alltid plägade ha något roligt att muntra sälskapet med. Har ni då aldrig haft några drömmar?” — ”Jo,min Grefvinna, också jag drömmer ibland.” — ”Nå berätta oss då en af edra drömmar.” — ”Men, Fru Grefvinna! hvad tänker ni på? Mina drömmar äro så dumma, t. ex. just den jag hade i natt.” — ”Åh, berätta oss den; vi ha alla förtäljt våra.” — ”Nå, efter Ni så befaller. Så här lyder den: Jag drömde att jag spatserade på en af Stockholms gator, som hastigt öfverfylldes af vagnar, hvilka kördes med ytterlig hastighet. Jag blef snart tvungen att tränga mig mot väggen af ett hus, af fruktan att bli öfverkörd och krossad. Slutligen kördes en af dessa vagnar in genom min mun och gick ända ned i magen, och döm om min bestörtning!” . . . . — ”Nå väl, ni vaknade väl härvid, kan jag föreställa mig?” — ”Ja, min Grefvinna; men då blef min förvåning ändå större, emedan jag blef varse vagnsstången och de begge framhjulen, som sköto fram ur min mage.”

51.

1789 i September, då Landshöfdingen Franc i Nerike vid en sammankomst på Sanna gästgifvaregård, gjorde proposition om en frivillig Vargering, som straxt skulle träda i tjenst, ingaf Bergs-Fogden Strokirch ett dictamen till protokollet, så lydande:

”Nu, och då vi icke hunnit frambära våra riksdagsfoster, de beviljade skatterna, faller det sig, besynnerligen för de oförmögne och enfaldige, svårt att afla något nytt. Vi känna det allmänna min Grefvinna, också jag drömmer ibland.” — ”Nå berätta oss då en af edra drömmar.” — ”Men, Fru Grefvinna! hvad tänker ni på? Mina drömmar äro så dumma, t. ex. just den jag hade i natt.” — ”Åh, berätta oss den; vi ha alla förtäljt våra.” — ”Nå, efter Ni så befaller. Så här lyder den: Jag drömde att jag spatserade på en af Stockholms gator, som hastigt öfverfylldes af vagnar, hvilka kördes med ytterlig hastighet. Jag blef snart tvungen att tränga mig mot väggen af ett hus, af

fruktan att bli öfverkörd och krossad. Slutligen kördes en af dessa vagnar in genom min mun och gick ända ned i magen, och döm om min bestörtning!” . . . . — ”Nå väl, ni vaknade väl härvid, kan jag föreställa mig?” — ”Ja, min Grefvinna; men då blef min förvåning ändå större, emedan jag blef varse vagnsstången och de begge framhjulen, som sköto fram ur min mage.”

51.

1789 i September, då Landshöfdingen Franc i Nerike vid en sammankomst på Sanna gästgifvaregård, gjorde proposition om en frivillig Vargering, som straxt skulle träda i tjenst, ingaf Bergs-Fogden Strokirch ett dictamen till protokollet, så lydande:

”Nu, och då vi icke hunnit frambära våra riksdagsfoster, de beviljade skatterna, faller det sig, besynnerligen för de oförmögne och enfaldige, svårt att afla något nytt. Vi känna det allmännaingenting och vårt eget litet. Vi befallas till allt, men vi öfvertalas till intet.”

52.

Efler freden i Campo Formio skickade Directorium General Bernadotte till Wien i egenskap af Ambassadör. Vid denna tidpunkt bekände han ifrigt republikanska grundsatser, som under denna epok var för alla ärelystna en säker väg till lycka. (Savary).

53.

Den 18:de Brumaire mötte Bernadotte General Bonaparte i det ögonblick, då denne skulle mönstra trupparne, som voro församlade på Elyseiska fälten. ”Du går att låta guillotionera dig”, yttrade Bernadotte till honom, med sin Goscogne-accent. ”Vi få väl se”, svarade Bonaparte, kallt.

54.

Fastän Bernadotte var besvågrad med familjen Bonaparte, var han tillstädes vid flere sammankomster, der man rådplägade om utvägar att göra sig af med Förste Konsuln. Han satte sig likval emot att beröfva honom lifvet; men tillstyrkte att med öppet våld föra bort honom, hvilket skulle hafva ledt till samma resultat. Alla de öfrige röstade för döden. ingenting och vårt eget litet. Vi befallas till allt, men vi öfvertalas till intet.”

52.

Efler freden i Campo Formio skickade Directorium General Bernadotte till Wien i egenskap af Ambassadör. Vid denna tidpunkt bekände han ifrigt republikanska grundsatser, som under denna epok var för alla ärelystna en säker väg till lycka. (Savary).

53.

Den 18:de Brumaire mötte Bernadotte General Bonaparte i det ögonblick, då denne skulle mönstra trupparne, som voro församlade på Elyseiska fälten. ”Du går att låta guillotionera dig”, yttrade Bernadotte till honom, med sin Goscogne-accent. ”Vi få väl se”, svarade Bonaparte, kallt.

54.

Fastän Bernadotte var besvågrad med familjen Bonaparte, var han tillstädes vid flere sammankomster, der man rådplägade om utvägar att göra sig af med Förste Konsuln. Han satte sig likval emot att beröfva honom lifvet; men tillstyrkte att med öppet våld föra bort honom, hvilket skulle hafva ledt till samma resultat. Alla de öfrige röstade för döden. ingenting och vårt eget litet. Vi befallas till allt, men vi öfvertalas till intet.”

52.

Efler freden i Campo Formio skickade Directorium General Bernadotte till Wien i egenskap af Ambassadör. Vid denna tidpunkt bekände han ifrigt republikanska grundsatser, som under denna epok var för alla ärelystna en säker väg till lycka. (Savary).

53.

Den 18:de Brumaire mötte Bernadotte General Bonaparte i det ögonblick, då denne skulle mönstra trupparne, som voro församlade på Elyseiska fälten. ”Du går att låta guillotionera dig”, yttrade Bernadotte till honom, med sin Goscogne-accent. ”Vi få väl se”, svarade Bonaparte, kallt.

54.

Fastän Bernadotte var besvågrad med familjen Bonaparte, var han tillstädes vid flere sammankomster, der man rådplägade om utvägar att göra sig af med Förste Konsuln. Han satte sig likval emot att beröfva honom lifvet; men tillstyrkte att med öppet våld föra bort honom, hvilket skulle hafva ledt till samma resultat. Alla de öfrige röstade för döden. ingenting och vårt eget litet. Vi befallas till allt, men vi öfvertalas till intet.”

52.

Efler freden i Campo Formio skickade Directorium General Bernadotte till Wien i egenskap af Ambassadör. Vid denna tidpunkt bekände han ifrigt republikanska grundsatser, som under denna epok var för alla ärelystna en säker väg till lycka. (Savary).

53.

Den 18:de Brumaire mötte Bernadotte General Bonaparte i det ögonblick, då denne skulle mönstra trupparne, som voro församlade på Elyseiska fälten. ”Du går att låta guillotionera dig”, yttrade Bernadotte till honom, med sin Goscogne-accent. ”Vi få väl se”, svarade Bonaparte, kallt.

54.

Fastän Bernadotte var besvågrad med familjen Bonaparte, var han tillstädes vid flere sammankomster, der man rådplägade om utvägar att göra sig af med Förste Konsuln. Han satte sig likval emot att beröfva honom lifvet; men tillstyrkte att med öppet våld föra bort honom, hvilket skulle hafva ledt till samma resultat. Alla de öfrige röstade för döden.48

63.

"Kejsaren måste öfvergifva sina planer med Polilen — yttrade Tallevrand till Savary vid mötet i Tilsit 1807 — Delta folk duger till ingenting; och inan kan med dctsammu ej organisera annat än oordningar."

56.

I)å det stora huset Simon gick öfver ända förlorade Talleyrand 1,400,000 francs. Hans a f|arer voro redan förut dåliga, och hans inkomster förslogo knapt att betala räntorna på hans skulder. Han hade ej mer atl lefva af än sin lön, och kredilorerne hotade honom med stämning. Napoleon ville ej, att en man som var i hans tjenst skulle belinna sig i sådant trångmål, hvarföre Kejsaren, utan atl veta hvad han skulle göra dermed, köpta Tallevrands hotel med möbler och allt, Tör hvilket kontant betaltes -2,100,000 francs.

Roux-Laborie, en af Tallevrands Sekreterare, berättar, alt sedan Napoleons afsättning blifvit beslutad, kunde Grefve Nesselrode ej återkomma från sin förvåning öfver fransmännens betänkligheter i afseende pä de garantier, hvarmed de gjorde sig besvär, för att i framtiden förekomma befarade for-sök af Napoleon atl återtaga väldet. "Hvilket land'. — utbrast Nesselrode — och hvilket folk I En så-49

dan småsak kan hejda er! Hos oss skulle det gå (ill på annat säll, och aili vore förbi på mindre än ön fjerdedels timma. Den monark må skylla sig sjelf, som sätter sig i opposition mol det allmänna iuleressct. Hvad man lättast af allt hittar här i verlden, är en monark."

58.

Under kongressen i Wien sökte Murat förmå Talleyraud att åtaga sig försvaret af sina interes-sen, fur att blifva inbegripen under samma kalhe-gori som Bernadotte. Som det icke var första gången Murat underhandlade med Tu I ley rand, började ban med att skicka honom 300,000 dukater, hvilka höllos till godo. Talleyrand hade Ritt en lika summa af Murats medtäflare och bestämde sig för Ferdinand, hvilken till erkänsla, bibehöll honom vid furstendömet Benevent, hvartill han dessutom lade hertigdömet Dino åt diplomatens systerson.

59.

Josephine (Kejsarinna af Frankrike) blef alltid ytterligt glad när hennes gemål besökte henne. Hela huset blef derom följande dagen underrättadt. Till hvem hon råkade yttrade hon, i det hon gnuggade sina små händer: "Jag har i dag stigit sent UPP; men det kommer deraf, ser ni, att Bonaparte tillbragt natten hos mig." En sådan dag var hon 350

mer älskvärd ün vanligt; hon stötte ingen ifrån sig; och man lick af henne allt hvad man önskade.

60.

Konung Carl IV ar Spanien älskade ingenting annat i verlden, än den beryktade Fredsfiirsten, jagt, uhr och musik. När hans helsa, försvagad af ålder och gikt, ej längre medgaf honom alt jaga, företog ban sig att spela viol mera än någonsin förut, i ändamål, som ban sade, att fullkomna sin talang. Del var likväl något sent. lians första viol var den bekante Alexander Boucher, med hvilken Kungen mycket tyckte om att spela tillsammans. Men hau hade den vunnen all alltid börja först, ulan att pä minsta säll bekymra sig om taklen. Um det hände all Boucher i anledning deraf tillät sig någon invändning, svarade Hans Maj:t med största köld: "Alin Herre, det synes mig, alt jag ej är skapad för alt vänta på er."

61.

Marskalken Lannes, Hertig af Montebello, som blef dödligt särad i slaget vid Esslingcn den 22 Maj 1801), lät dagen |ore sin död (den 31 i samnia mänad) kalla till sig Kejsarens förete Kammar-tjenare, Constant, till hvilken Lannes yttrade: "Jag ser nog, min kära Constant! att mitt slut nalkas. Jag önskar all er Herre alllid mä hafva vid sin sida personer, hvilka äro honom lika tillgifna som51

jag. Säg Kejsarn, alt jag önskar fö tala med honom." Just då Constant skulle gä för att uträtta uppdraget, inställde sig Kejsarn, af egen drift, hos Lannes. Djup tystnad uppstod; alla aflägsnade sig 'nen stadnade i nästa rum, till

hvilken dörren lemnades halföppen. Samtalet derinne blef langl och smärtsamt. Marskalken erinrade Kejsarn om sina tjenster och slöt med dessa ord, uttalade med hög och stadig röst: "Det är icke Tör att göra dig män <>m min familj, som jag säger dig delta; jag behöfver ej anbefalla dig tnin hustru och mina barn; "medan jag dör for dig, så bjuder din egen ära atl skydda dem, och jag fruktar icke, all dä jag i vänskapens namn gör dig dessa sista förebråelser, förändra dina förfoganden i afseende på dem. Du har nyligen begått ett stort fel, och fastän det beröfvar dig diu bäste van, kommer det ej att rätta dig. Diu ärelystnad är omättlig och skall bereda dill fäll. Du uppoffrar, utan skonsamhet och utan nödvändighet, de personer soin bäst tjena dig; och när de dö, saknar du dem icke. Du har endast smickrare omkring dig; jag ser icke en enda vän, som ^gar säga »lig sanningen. Man kommer att bedraga dig; alt öfvergifva dig: skynda derföre nit s'uta detta krig; det ar den allmänna önskan. Du kan aldrig bli mäktigare, men du kan bli mera äl-

skail. Förlåt en döende dessa sanningar.....

denna döende haller uppriktigt af dig."

Dä Marskalken slutade, sträckte ban handen ät Kej,,,,,, hvilken omfamnade honom, gråtande °ch utau att svara.62.

Från Tilsit utfärdade Napoleon den 4 Juli 1807 följande general-order lill Marskalken ßrune: "Ni får ej mer skrifva till Konungen, icke ens oin lian bcGnncr sig vid sin krigshär, utau lill Ge-neralbefiilbafvarcn öfver svenska Arméen. Hädanefter får ni ej ha någon beröring med denne Furste, i egenskap af Konung; men val med nationen och officerarne. Om Konungen begär att trälfa er och att tala med er, afslår ni sådant; och ni får endast ha sammanträde med General Essén, eller någon annan förståndig svensk, soin önskar råka er. — Ni ålerskickar till Frankrike de svenska fångar, som ännu ej blifvit utvexlade, och ni förklarar, att någon utvexling icke kan äga rum, sä länge de upproriske och den sig så kallade Hertigen af Picnne uppehålla sig i landet."

Med egen hand hade Napoleon tillagt: "1 edra yttranden, Ilerr Marskalk! äfvensom uti edra officerares, men icke skri/lliyeii, skall ni säga, att vi ej erkänna Konungen af Sverige, och att vi ej skola erkänna honom förr, än lian afskaffat den statsförfattning, som beröfvar svenska ua-tioneu sina privilegier. Ni skall tala om denne monark som om en galning, snarare värdig att regera öfver ett dårhus, än öfver det tappra svenska folkel."53

63.

Från Paris den 23 Mars 1808 lät Napoleon utförda följande förhullningsorder Tör Marskalken Bernadotte, Prins af Ponte Corvo:

"Hans Maj:t tillåter er endast i den händelsen gå öfver till Skåne lör alt kriga, om ni medför tvänne divisioner Danskar, utgörande 1-4,000 man, hvarigenom er armée skulle bestå af 36,000 man. I sådant fall lemnar Hans Maj:t er öppet, att disponera öfver en division Holländare samt ett regemente af divisionen Dupos, för alt bevaka Skåne och Köpenhamn; men Kejsarn förbjuder er uttryckligen att landstiga i Sverige, sä vida icke Danskarne ined 14,000 man föröka er styrka. Hans Maj:t finner icke nog stort intresse i expeditionen till Sverige, att äfventyra den med mindre än 36,000 man. Kejsarn vill icke eller, att när dess trupper befinna sig på svensk botten, genom hafvet skiljda från Kontinenten, Danskarne skola anse sig säkra i Köpenhamn. Det skulle ej innefatta någon trygghet för Hans Maj:t.

"Sedan ni en gång landstigit i Skåne, är Kejsarns afsigt all ni börjar ell ordentligt fälttåg; att "i befäster en punkt alt slödja er vid, för inträffande händelser; atl ni, så vidt möjligt är, bemäktigar er de punkter, som beherrska Sundet, lör att hindra Engelsmännens beröringar med Svenskarne; och ändtligen, att ni utsprider proklamationer i landet, för att åstadkomma del största möjliga missnöje mot Kungen af Sverige, lians Maj:t berälti-gar er icke alt marchera på Stockholm, derest ni ej iir förvissad om, alt der hafva ett mäktigt parti, som kan understödja er. I edra proklamationer hör ni aldrig kalla den nuvarande Konungen "Konung af Sverige" Kejsarn erkänner honom ej son» sådan, ulan ni benämner honom endasl "Svenska folkets chef." Ni skall begagna er af det generi-ska ordet "Regeringen;n och när ni nödgas tala till honom sjelf, alltid kalla honom "Svenska folkets chef." Ni måste säga, atl Kejsarn ej längre erkänner honom för Kung, sedan 1772 års konstitution blifvit öfverändakastad. Prins!

Kejsarn förlitar sig på er, för upprätthållandet af den värdighet, som höfves lians karakter och det Kejserliga Majestätet. Ni får ej underteckna något vapenstillestånd, konveution, eller handling af hvad beskaffenhet som helst, i hvilken ni ej kallas "Prins af Ponte Corvo", och icke "Marskalk Bernadotte," Kommendant en ch ef/or Kejserliga Franska Arméen. Konungen af Sverige har uppfört sig illa mol Marskalk Brune, hvilken olyckligtvis för Frankrike, varit nog feg att låta misshandla sig. Det kan icke hända, och skall icke hända, med er, Prins!

"Från det ögonblick ni gifvit alla edra befallningar, inställer ni er i Köpenhamn, för att der råka Kronprinsen och underrätta honom om Kejsarens afsigter."

64.

Många främmande Furstar, till och med regerande, lingo afslag på sina ansökningar all få upp-vakta Napoleon som Adjutanter, bland andre Prins Leopold af Sachsen-Coburg, hvilken slutligen blifvit Belgiernes Konung.

65.

Om Polischefen Veyrat yttrade Napoleon: '"Jag är nöjd med honom; ban tjenar mig väl; jag skall gifva så mycket penningar ban åstundar; men heder skor set, aldrig !"

66.

När man tillstyrkte Henric IV att stralTa några fanatiska ligans anhängare, hvilka han förlåtit, lien som fortforo att fara ut mot honom i skymford och hotelser, svarade ban: "Nej, man måste vänta; tv ännu äro de uppretade."

67.

Genom ett dekret, dateradt Lyon den 13 Mars °ch utfärdadt den 9 April, anbefallde Napoleon, a'1 Talleyrand, Marmont, Dalberg, Montesquiou, Bourrienne, La Böche Jaquelin, m. fi. skulle tilltalas lor högmålsbrott och deras egendom seqvestre-rs»s. Ehuru dekretet skulle anses förskrifva sig frän '-von, säg det först dagen i Paris, och var resultant af Napoleons förtrytelse öfver rojalisternes an-s'ag, som störtat den Kejserliga- regeringen innan I' an nödgades abdikera. Sedan de, efter hans dicta-mc») blifvit fardigskriliia af lians Kabiuetts-Sekre-56

lerare Fleurv do Chaboulon, skickades denne (ill Grefve Bertrand, för alt erhålla konlrasignation af honom, som konlrasignerat de öfriga i Lvon utfärdade dekreterna. Sedan Bertrand genomläst handlingen, återlenmadc han den till Fleurv, i det han yttrade: "Jag underskrifver den aldrig. Det är icke detta Kejsarn lofvat oss. De som tillstyrka honom dylika åtgärder äro hans värsta fiender. Jag skall tala med honom derom." Detta bestämda och modiga svar inberättade Kabinettssekreteraren ord från ord till Napoleon, som befallte honom ga tillbaka till Stör-Marskalken och söka besegra hans gcnsträfvighet; men om det ej lyckades, anmoda honom att infinna sig hos Kejsarn. Bertrand begaf sig genast lill honom, och det ganska rak. "Jag är förvåuad — yttrade Napoleon, i kört ton — att ni gör mig dylika svårigheter. Den stränghet jag vill visa är nödvändig för statens bästa." — "Del tror jag icke, Sire." — "Men jag tror det, jag; och del är endast mig det tillkommer att dömma derom. Jag har icke begärt ert råd, ulan er underskrift, hvilken blott är en formalitet, och som icke på minsta säll kan blottställa er." — "Sire, en minister som koutrasignerar en regerings handling är moraliskt ansvarig för densamma; och jag skulle anse mig fela i hvad jag är Ers Maj:t, och kanske mig sjelf, skyldig, om jag hade den svagheten att låna milt namn åt dylika åtgärder. Om EVs Maj:t vill regera genom lagarna, har Ni ej rättighet, atl, genom etl simpelt påbud, godtyckligt bestämma öfver Dess undersålers57

död och deras egendoms sköfling. Vill äter Ers Maj:t handla som Diktator och ej följa någon aulan regel än sin vilja, behöfver Ni icke medverkan af min underskrift. Ers Maj:t har uti sina proklamationer förklarat, att Ni beviljade en »allmän amnesti. Jag har af allt mitt hjerta kontra-signeral dem. och jag kontrasignerar icke det pu-hud, som upphäfver dem." — "Men ni vet ju, att jag alltid sagt er, alt jag aldrig förlåter Marmont, Talleyrand och Augereau; och att jag endast lofvat att glömma hvad som tilldragit sig efter min abdikation? Jag känner bättre än ni hvad jag bör gtira för alt hålla mina löften, och för alt betrygga statens lugn. Jag har börjat med all vara skonsam ända till svaghet, och i stället alt värdera min hofsamhet, hafva rojalisterne missbrukat den; de igitera; de konspirera, och jag bör, och jag vill, hringa dem liil räson. Jag straffar hellre förrädare ån förförda. Dessutom

äro alla, som befinna sig på listan, med undantag af Augerau, utom Frankrikes gränsor, eller undangömda. Jag ärnar ej söka gripa dem; min afsigt är att mera skrämma än skada dem. Ni finner således (Kejsaren uttalade följande ord med mildare ton), all ni bedömt saken oriktigt. Skrif under detta, min käre Bergand; det måste ske." — "Jag kan ej göra det, S're; och jag utber mig Ers Majsts tillåtelse, alt ^ underställa Er mina anmärkningar skriftligen."

"Allt det der, Mon chcr, förorsakar tidspillan.

förlaras, jag försäkrar er derom, hell och hàl-,cl ' ogjordt väder. Skrif under, som jag säger;58

jag ber cr derom; ni gör mig clt nöje dermed."

— "Tillåt mig. Sire, alt jag dröjer tills Ers Maj:t sett mina anmärkningar."

General Bertrand aflägsnade sig, och öfverlemnade korrt derefter en utvecklad not till Napoleon. Den verkade ingen förändring i hans heslut; men föranlät honom alt gifva påbudet laglig form. Då ban insåg, ätt Bertrand stod orubbligl fast vid sin öfvertygelse, fann Kejsarn ej mödan värdl att begära hans underskrift på dekretet i dess nya form. Det utfärdades således utan kontrasigualion.

68.

1 Tyskland och Frankrike hade Napoleon agenter, som noggraut underrättade honom o in allt hvad som der sades och förehades. De läto honom emedlertid dyrt betala sina tjenster. Bland andra hade han i London två personer, som miinudtliijvn kostade honom 2,000 guinéer. "Om mina Tyskar

— yttrade ban, i anledning deraf — vore lika dyra, skulle jag nödgas afstå från alltsammans.*'

69.

Genom ett hemligt och föregående vilkor till traktaten i Badajoz utläste Prinsen af Brasilien sig att betala 30 millioner francs, som skulle delas mellan Spanien och Frankrike. Fredsfurslen, Iranska Ambassadören Lucien Bonapartes förtrolige vän, behöll 15 millioner, och Lucien, soui gaf sig sken59

af alt endast lur denne väns skull hafva drifvit pil nämnde utbetalning af Portugal, tog 10 millioner, eller tvä tredjedelar af den återstående summan för egen räkning. De fem öfverblifna millionerna utgjorde de första sportlerna lill Napoleons enskilta kassa, i hvilken ända dittills endast obetydliga sum-nior influtit. Spanien och Frankrike fingo således af delta byte från Portugal ungefär hvad Sverige erhöll af sitt sista Tyska krig med derpå följde fredsslut.

70.

Efter slaget vid Hohenlinden (den 3 December 1800) gaf Segraren Moreau lill Förste Konsuln Bonaparte elt par pistoler, rikt besatta med diamanter. Denne öfverlemnade dem åt Inrikes Ministern (Lucien Bonaparte), med uppdrag att låta på dessa vapen gravera namnen på Generalens segrar. "Icke "Hu likväl — tillade Förste Konsuln — ty då skulle der icke finnas rum för diamanterna."

Fördraget i Tilsit var kändt af Lucien Bonaparte innan den vanliga kurirens ankomst, och han skyndade alt deraf gifva del ål Prins Stanislaus Poniatowski, brorson af Pohlens siste Konung, som üunu drömde om della lauds politiska återstiillelse, Eggande sitt hopp på Napoleons löften. När Pompowski nu låste om danelseii af elt llertigdömc "Urschuu, i stället för Konungariket Pohleu, ut-brast han: "Jag inser, all Napoleon tager och gifver; men han återger aldrig."

72.

Murat, i ett förtroligt bref till Lucien Hona-parte, som stod i begrepp att lemna Frankrike, "beklagade, alt ej kunna slippa undan tyranniet lika lätt, som den förföljde brodern ärnade undandraga sig detsamma." Konungen af Neapel gaf till och med 10,000 dukater, för att påskynda utrustandet af etl krigsfartyg, som skulle beledsaga Lucien ända lill Civila Vechia.

Denna tjenst kostade Murat dyrt. Lucien i sin lifliga glädje, hade för myckel åberopat uttrycken i det förtroliga brefvet, och Kejsarn, till hvars kännedom tillvaron deraf kom, spelade förolämpad, och kallade "ett brott" det biträde, som lemnades en afresa, hvilken skedde med af honom sjelf underskri fna pass, men som han, sådant oaktadt, ville hafva ansedd för och kallad "fly/et? Konungen af Neapel erhöll ej nåd på andra vilkor, än all han betalte sin förskräcklige svåger 10 millioner francs.

73.

När Hollands införlifvande med Frankrike beslöts, belades alla i Holland bcGnlliga kolonialvaror med 50 procents afgift, hvilken, jemte öfriga pålagor, nästan öfverfyllde Stör-Marskalkens rum i Amsterdams palats med speciemynt. Denna ofant-61

l'gft inassa invntadt silfver blef i allas åsyn pä båtar expedierad till Antwerpen, oeh derifrån landvägen till Paris.

74.

En mängd officerare af Holländska Gardet, som lått veta, att Marskalken Hertigen af Reggio var "ög frimurare i logen "den Helige Napoleon" i Amsterdam, skyndade att låta recipiera sig, för att vid Arméen, dit de blifvit kommenderade, finna en Ordensbroder i sin General. Mänga fingo också orsak att prisa Hertigens af Reggio mottagning, förbindlighet och beskydd, äfvensom Chefens för Generalstaben Grun|||er, hvilken tillika med Marskalken, grundlagt "den Helige Napoleons" loge.

75.

I fredsfördraget mellan kardinalcrnc de Het/

Mazarin fanns en hemlig artikel, hvarinedelst hlef öfverenskommct, att de Retz alltid skulle tala '"a om Mazarin, för att alltid kunna bibehålla den kredit han ägde bland folket, och just genom denna fint blifva så mvckct mera i stånd alt kunna tjena Mazarin.

76.

Myntmästaron Erdtman, adlad af Carl XI, be* gärde att fö antaga namnet "Gripencrona." Kungen fann detta olämpligt, blef ond och utbrast: "Ihelvete skall lian gripa, men icke min krona! Om ban. vill gripa i marken, må det vara honom tillåtet."

Erdtman lät detta vara sig sagdt, och valde namnet "Gripenmark."

77.

Efter revolutionen 1772 adlade Gustaflll bland andra Kongl. Sekreteraren Deutsrh, hvilken dagen förut latt Nordstjcrnc-Orden. Deutsch öfverlade med sin vän Schröderheim hvilket namn ban skulle välja. "Du vet — svarade denne — huru väl det klingar: "Mareks von Wurtemberg, Vult von Stei-jcrn," m. 11. dylika. Kalla dig derföre: "Deutsch von JVBr ernberg."

Deutsch följde likväl icke Schröderheims råd, utan antog namnet: "Hederstam."

78.

Gustaf li|ts nåd stadnade icke vid gunstlingarne; den omfattade till och med dessas vänner, så vidt nemligen ingen politisk fiendskap medförde smolk i mjölken. Munck, som pä en gång från Stallpage blef förste Hofstallmästare och öfver-oiliriant vid Seralinier-Orden, den liden medförande rättigheten att bära denna Ordens Krachan, hade den förtjensten, alt äfven efter denna brädstör-tade lycka iakttaga samma uppförande som förut mot gamla vänner, lian tillsade sålunda Auditör Ehrenheim (slutligen Vice President i Svea Hofrätt), att besöka sig lika ofta och otvunget soui förut, och63

bemötte honom ock alldeles på gamla foten, — ja, Ehrenheim tilläts gå in till Munck i hans toilette, under det förmaket belägrades af uppvaktande, äfven bland de förnäma, som väntade på företräde. H*>n uppmanade Ehrenheim att flitigt inställa sig l)a Konungens leverer och courer, sedan hau blif-v,t presenterad på en af de.

förra. Ehrenheim lydde rådet och fann sig väl deraf. På courerna grupperade man sig någorlunda efter sin rang i tvänne 'ånga rader, mellan hvilka de kungliga personerna ^ingingo, samtalande till höger och venster. De u"ga, som ej hade någon rang ("af adeln nemligen;

eljest fordrades Konglig fullmakt för att kunna, u(an befallning eller annorlunda än vid sökta audienser, visa sig pä hofvet), eller som hade den obe-l.vdlig, höllo sig längst ned eller bakom. Ehrenheim, lämpande sig efter detta bruk, hade på en öftoncour i stora galleriet ställt sig vid ett fenger bakom den förnäma raden af hofcirkchi. Gu-&la' III. som ständigt hade ögonen med sig och "°ga iakttog bäde stort och smält, blef varse den Ungü Auditörcn och nickade ät honom gauska vän-"gl, under det Kouungen fortsatte sin gång och si-tal, genom den framför slående länga raden. "St hau sedermera vände tillbaka, bröt ban hastigt 'Senom den grupp, bakom hvilken Ehrenheim stod, Och gick till honom i fensterfördjupningen. "God alton, Ehrenheim 1 — helsade honom Gustaf — Jag hi,r hört all ni är vän ar Muncken." — "Herr För-, sl° Hofstallmästare!! visar mig grace, Ers Maj:t" "varade Ehrenheim, med en djup buguing. "Det är64

mig kärt — forlfor Konungen — och jag ser er alltid med nöje. Om några dagar flyttar jag ut till lustslotten. Ni äger sedermera, all när ni vill begagna ekipage Trän mitt stall, för att resa ut och helsa p& Muncken, och en plats linnes alllid för er räkning vid min kavaljerstafTel."

Man torde kunna föreställa sig den unge Audi-törens öfverraskning och hänryckning; äfvensom att ban icke försummade att mer än en gäng begagna den höga tillåtelsen, atl i Kongligt ekipage uppvakta sin förnäme vän och spisa vid Kavaljers-tafleln.

79.

Vid en audiens, som den obeveklige oposilions-manuen Friherre Corfitz Ludvig Stael von Holstein hade under riksdagen i Örebro 1812 hos Krön-Prinsen, yttrade Carl Johan, småleende till honom: "Eh hien, Monsieur de Staäl! Ön nfadit q ne Madame de Schwerin vous a donné des aar a me Is" — "Comment, Monseigneur, Vo tre .411 esse Hoyale le sait dèja?"— Oui, mon cher Baron, et j'en suis bien aise, car j^espere que vous en deciendres pius doux el pius complaisant des uprèsent — "Reste ü savoir, Monseigneur! Dans 15 jours les carame-ls seront mangés, et leur ef fe t ne durer a eertainement pas pius long t ems."65

80.

Lörd Bloomfield, som längre (id var Engelsk Envoyé vid Svenska hofvet, gaf sig air af att vara Konstälskare, men var för snål att köpa konstalster af högre värde. Han gjorde beställningar hos ar-tisterne, men prutade erbarmligt pä priset, oeh afstod ofta, under hvarjehanda förevändningar, från handeln. Stundom efterskickade ban konststyckena, lät dem några dagar figurera i sina rum och åter-lemnade dem sedermera, ursäktande sig med, alt de der ej passade. Detta skedde vanligen dagarne efter sedan han gifvit någon bankett, då ban låtit gästerna skåda och beundra konstprodukterna såsom Lordens tillhörigheler. Kyska sändebudet Grefve van Suchtelen, som af sjal och hjerta älskade vetenskaper och konster, samt förstod bådo atl bedömma och belöna dem, hade i denna rigtning gifvit ton i Stockholms högre kretsar; och Bloomfield ville ej vara sämre än Suchtelen. Af Professor Byström, till hvilken Bloomfield en dag skickade, och begärde låna hein till sig för att bese en statuelle, fick ban svaret: "Ja jag vet att Mylord i morgon har fremmande. Helsa honom, all om ban vill bese milt stycke, sä är ban alllid ^älkominen i min atelier."

81.

Det hus, Bloomfield i Stockholm bebodde, tillhörde bagaren Pihl, född -tysk, en of de fulaste, råaste, men tillika mest originella personer, som06

funnos inom hufvudstadens hank och stür. Pihl hade låtit afbilda sig i olja af en bland Sveriges största mästare. Porträttet var både ohyggligt likt och af stort artistiskt värde. När Lordens diplomatiska uppdrag i Sverige upphört och han var i Inv grepp att afresa, besökte ban sin värd och blef betagen af länglan att äga och till England medföra Pihls ur flera synpunkter sällsynta porträtt. Lorden föreslog honom derföre, i smickrande ordalag, att de skulle vexla suvcnirer ined hvarandra, medelst utbyte af hvarandras afbildningar. Bagarens

fiiftinga kittlades af förslaget, hvilket ban med nöje antog. Han lät artisten som målat taflan upputsa henne, hvarefter hon försändcs till Bloomfield. Lorden tackade på det förbindligaste, och förärade i stället sin afbildning; .... men icke mn/ad, utan en litografi, hvaraf exemplar funnos i bokhandeln för lindrigt pris I.....

82.

Gunstligen Baron Gustaf Mauritz Armfelt eftersträfvade utmärkelser och ordens-dekorationer; och Gustaf III ville gerna hänga blå bandet öfver hans axel: men ehuru favoriten redan var "en af Kongl. Maj:ts Sex öfverste Kammarjunkare, Öfverintendent af Dess hofkapell och spektakler. Kavaljer hos Kron-Prinsen, General-Adjutant, öfverste för Nylands Infanteri samt en af de Aderton i Svenska Akademien," bar han ännu icke ens någon liten knapphålsstjcriia. Att börja med 011 sådan för eu man i Armfelts upphöjda samhällssläll-67

ning, fann han under sin värdighet, och officiantsvü-gen ville han ej beträda, för alt ej härma företrädaren i gunsten, Munck, hvilken han tvertom i alla rigtningar afsåg atl Fördunkla. Gustaf 111, delande sin gunstlings åsigt, öppnade derför underhandling med sin svåger, Konungen af Danmark, för att åt Armfelt utverka Elefanten, hvilken städse sparsamt och med mycken urskillning utdelats. Denna underhandling var icke bland de lättaste; men den drefs ihärdigt; och sedau en myckenhet Svenska ordnar blifvit ställda till Danske Konungens disposition, samtyckte ban ändtligen, och Armfelt fick Elefanten.

' 83.

På 1780-talet fanns i Stockholm en flicka, hvars behag egde många dyrkare bland både höga och låga, och ehuru hon egentligen egnade sig åt glädjen, fick hon dock den sällsamma benämningen Dan-*ka Sorgen; och ett omildt öde beredde henne belt oförtänkt en sysselsättning och en bostad, som för "igen del legat i hennes plan. Hon blef med ett °rd förd till Spinnhuset! Under Konungens supé Nyårsnatten 1788, inträdde klockan XII Kammarlakejen Wetterberg (som sedermera vid sin död var Löjtnant), klädd i full separalionskarls drägt (do på spe sä kallade "paltarna") och öfverlemnade till Öfverste Kammarjunkaren Baron Armfelt ett bror af följande ordalydelse:

"Min nädigste Baron!

De Rl ögonblick jag kan undanstjäla Björkman*) Och spånrockeii. sysselsätter jag mig med läs-/ Vaktmästaren ettor uppsyiiingsmannen på spiauhusot.68

ning nf Hans Excellens Jt is t i lie-Kanslern Liljeslråh-lcs Öfversättning af Eloisas bref till Abélard; och som jag linner nägon likhet mellan henne och mig, sedan Kämncrs-Rätten stadfästat mitt kyskhelslöfte, tager jag mig friheten alt med nägra ord uppvakta min nädigste Abélard."

"Mins ni, när ni i gardessurtut passerade graderna hos mig, och huru mänga gånger vi skrattade åt er lilla sabel och halfspända pistol? Huru

förhäller.....") Lyckan har väl varit emot

oss olika i sina utdelningar; dock är ni och jag, min Baron, de enda vid Gustaf lll:s hof som in-nehalt någon dansk värdighet,**) och i anledning häraf vågar jag hoppas om ert makliga biträde; ty lor er myndiga snabel måste portarna falla och cr gamla vän och tjenarinna försättas i frihet, samt återfå sitt urgamla anseende. Helsa Hans Excellens Baron Carl Sparre,***) och bed honom kasta ett nådigt öga på sin ödmjukaste tjenarinna. Sist jag talte med houøm var det i Ronanders förstuga vid del olyckliga tillfället på Norrmalmstorg.

"Vid alla skiften är jag med glädje Min nädigste Barons

ödmjuka tjenarinna Danska Sorgen.

•) Fem ord, dem anständigheten förbjuder ott meddela i tryck.

") Syftar |>ä Baron Armfelts uret förut erhållna 1-M'cfantei-Ordeu oeb det biuamn, under hvilket brefskriftomkon var känd.

"•) ÖtVer-StaihÄllnren.P. S. Jesus välsigne min nådigsta Abélard med ott godt nytt år."

Guslnf III och Schröderheim hade i samråd med hvarandra föranstaltat detta skämt, som vid tillfallet åstadkom allmän och högljud munterhet.

84.

Af häftigt lynne, hände det ej sällan Fredrik Wilhelm IV i Preussen i ungdomsåren att förgå sig emot personer, som misshagade honom; men sedan han 1823 blifvit förmäld med en Prinsessa af Bai-jern, lyckades henne att småningom stäfja lians hetta, och ban lofvade sin gemål alt skonsanit bemöta äfven dem, som ådragit sig hans oguusl. Denna fördelaktiga föräudring i då varande Kron-Prinsens sätt alt vara kunde ej undgå att bemärkas och värderas.

Sedan ban uppstigit pä thronen, gaf ban en dag audiens i ell rum, gränsande till ett af Drottningens, och bannade ganska högt och förödmjukande en person, med hvilken ban funnit anledning till missbelåtenhet. Efler Audiensens slut kom Dronningen in, gick, stillatigande, till ett i rummet hefmtligt bokskåp och tycktes leta efter någon bok. Monarken, ännu icke fullkomligt lugnad, frågade torrt: "Hvad söker du?" "Jag söker liron-PrJnsen — svarade Drottningen i mild ton, under det hon allvarsamt bclraklade siu gemål — nieu jag finner endast A'o/iu/i</en."

Denne senterade i ögonblicket den fina förebråelsen, slöt Drottningen i sin famn och återfick sitt goda lynne.Den 16 Mars 1792. eller samma dag Gustaf III oin aftonen blef skjuten pä masi]ueraden, åkte han förmiddagen på Brunsviken i Kappsläda, körd af sin Hofstallmästare, sedermera öfverste Kammarherren Baron Hamilton. Till honom yttrade Konungen, all lian sjelf icke var nöjd med Säkerhetsaktens regeringssätt; men alt det varit nödvändigt, medelst detsamma skaffa honom fria händer för att kunna i Sverige införa ett representationssätt i likhet med Englands. "Nästa gäng — tillade Gustaf — jag sammankallar mill folks ombud, blir det på engelska maneret."

De Besehe, som af Gustaf III, sedan han blifvit särad pä Maskeraden, skickades från operahuset till slottet, för att om förloppet underrätta Hertig Gari, samt tillika just i anledning deraf känna honom pä pulsen, och som läun Hertigen redan utstyrd i stor Amirals uniform, med blå bandet öfver axeln och den runda befjädrade hatten framlagd, berättade detta vid ott tillfälle i närvaro af Krigs-Rådet Askegren (sedermera adlad med namnet Edelcrona") och Professor Philipsson; saml vid ett annat dä Excelleuserne Klingspor och Sandels ▼oro tillstädes.71

Innan Carl Jnlian genom den beryktade skeppshandelns resultater lärt sig inse, att han, i följd af sin ryska politik 1812 och 1813, icke endast var Konung med Guds, utan fast mera af ryske Kejsarens nåde;— och innan Stats-Ministern för utrikes ärenderna Grefve af Wetterstedt blifvit med kedjor af mvntadt guld och briljanter Ijettrad vid det ryska systemet, förde ban ett språk, som anstod chefen för Sveriges diplomati. 1816 (eller 1817) svarade ban ryska sändebudet van Suchtelen, som i en reklamation nyttjat ordet "Infavtie:" Infa-mie, mon Gènéral, c'est un mot qxii ne se trouee qiie dans le dictionnaire diplomati t/it e de la Ritssie."

När sedermera Ryssland diplomatiskt intervenerade i skeppshandeln och Grefve Wetterstedt, Konungen följaktig till Christiania, der emottog en kommunikation i det obehagliga ämnet af ryske Ambassad-Rådet Bodisco, å Grefve, van Suchtelens vägnar, hvilken för tillfället var, eller sade sig vara, opasslig, drog Bodisco upp ur fickan ett skriftligt, stickande och hotande memorandum, som han började uppläsa med allektation. Men Wetterstedt 'åt honom ej fortfara utan afbröt låsningen med dessa ord: "Stoppa bos er papperet, Herr Bodisco! och säg mundtligen hvad ni har att andraga; ty Jag har länge kommit under fund med, all ni har ett förträffligt miuue."88.

J närvaro al' Friherrinnan Adlermark och Baron Ludvig Johanson Boye, emottog, läste och visade för dessa begge personer Grefvinnan Dohna, född De Geer, den lü Mars 1792, en biljett af ordagrant följande lydelse: "Portr to ut au mon de, ma bonne Amic, iCalles pas au bal masqué ce soir. V öns s avres les raisons apres. C. D. G."

89.

Rådsvärdigheten var personifierad i Riks-Rådet Grefve von Hermanssons person. På en gång vördnadsbjudande

och nedlåtande, värdighet i hållning, vänlighet och snille i blick, manlighet i organ, intog han alla, som med honom stodo i beröring. I hans dagliga umgängen omvcxlade det allvarsamma med skämtet, hvilket sednare hos honom var nästan ohärmligl. Sjelfva ekivoken förlorade på hans läppar sin motbjudande beskaffenhet; och ban log ej illa upp ett slickande svar, om ban dertill gifvit anledning.

De la Bourdonnière, språkmästare i Upsala, särdeles väl i Professor Aurivillii hus — ja lill och med misstänkt att vara fader åt Svea Bikets Erke-Biskop, den siste af Rosensteinska namnet, tillfrågades vid ell tillfälle af Riks-Rådet Hermansson: est-ce qu' il y a bien des cocus à Upsal, Monsieur? Non, Monseigneur, non — Mats73

pourtant autrefois H-y-en avoit; et pour-ijuoi vette d i fference, s'il voit* plait? — Ah, Monse[igneur, c'est que vous n'y étes

pasy

Gubben Hermansson skrattade ål den dubbla betydelsen af delta svar, sä att magen hoppade.

Besvärad af podager, gick han med svårighet. En student, som såg honom linka på gatan i Upsala, dit ban var Gustaf III följaktig, frågade en kamrat, men så högt att Hermansson hörde det: hvem den der liguren vore? "Ser ni icke — svarade Riks-Rådet, i det hau vände sig om — atl jag är Kongl. Akademiens dansmästare."

När Gustaf IU mer och mer lät påskina, att ban endast värderade flärd, vta och glitter, och gaf grundlighet och förmåga på båten, yttrade Riks-Rådet Hermansson i en krets, der ban trodde sig vara omgifven endast af liktänkande: "jag tror.Kungen är galen." Men gunstlingen Armfelt befanns, Hermansson ovetande, i rummet, hörde uttrycket och frägade med rynkade ögonbryn: "livad är det Ers Excellens behagar säga?"

"Vi tala om dagens beklagliga nyhet, som omöjligen kan vara min Baron obekant: att Kungen i England olyckligtvis blifvit sinnessvag", svarade Hermansson, kallt och med fattning.

1789 var Riks-Rådet Hermansson frondtir, och hans son Carl, som var det ändå mer, kunde ej skrifva sjelf, utan Herr far uiäste deran. Ordet 'näppeligen' var hos honom ett favoritord. En 474

brochyr kom i omlopp, som böljades mod det av-del, hvaraf den ock man emellan fick sill namn.

På ßiks-Itådel Hermansons äldre dagar utöfvade hans läkare Bergs-Rådet Dalberg och Kam-marljcnarcn Malmberg näslau oinskränkt välde öfver honom. En gång sedan Kammarljenarcn applicerat ell klister, yttrade Hermansson smnskraltau-de: "Det är visst och sannt, alt om Professor Mur-räv vore lika hemmastadd i sin medicin, som du kära Malmberg är det i min ändalykt, så vore hau ofelbart den största läkaren i verlden."

90.

Af Ugglas (slutligen Excellens) skref som Rcvr-sious-Sekrclernre ej ett enda belänkande, och af Låts-bom (sist t. f. President i Kammar-Rätten) sällan. Med undantag af den iuunLliga föredragningen, be-slriddes begges tjenst af Sven Erland Heurlin, Thorilds vän, hvilken dog som Häradshöfding i Skaraborgs län, med Lagmans fullmakt. Af Ugglas var en glad, öppen, rödlett, treflig och human, last någol framfusig man; Lälsbom deremot: slug, inbunden och driftig, med ulseende af Jöran Persson och kallades äfveu sä.

91.

Söndagen töre thronföljarevalet i Örebro 1810 hölls konklaf hos Prostaruo Mellgrcn och Netzel, för alt uppsätta näinndlislan. Den dageu var isällskap med Drysén och Stenhammar, utbuden till Kumla af R. När deras vagn passerade huset der konklaven hölls, var man i begrepp att uppföra pä listan till valnämnden, då Almqvist (sedermera Biskop i Hernösand) utropade:. "Nej, för tiisan! So der, ban åkar ju ined tvänne Aiigusteuburgare ut till Kumla, der Platen är, för att uppgöra kontra-plan. * blef således utesluten från listan. Tisdagsmorgonen besökte ban Almqvist, som bodde honom nära och låg ännu.

Innan * hunnit helsa, ropade Almqvist: "listan ligger på bordet; men du står der icke." * svarade: "derpå har jag intet anspråk; men (sedan han genomögnat listan) hör Almqvist! Vi veta nu begge, alt delta besvär varit onödigt; dock om jag varit med all uppgöra listan, skulle åtminstone två personer varit borta: F., soiu sigtar efter

Biskopsmössan, och W, som sagt öppet: "huru kun mun välja en fransk soldat till hung i Sverige?" Hvilken inkouseqvens! J hafven burit er dumt åt." — "Ja — invände - Almqvist — du kan ha rätt; men Huldt ville så ha det."

ullägsuade sig, och tre timmar derefter skedde ihronföljare-valet genom acklamation.

Huldt var. en grobian, men säg bestämd och ärlig ut. * begrep ej, huru hun kunde vara så enfaldig, och trodde all båda sadlal om, i händelse af någon kris.

Någon tid derefter skulle Opinions-Nämnden rösta öfver Högsle Domstolens ledamöter. Påbi-man, Silverstolpe, Almqv ist och Anders Joachims-nidar t m ii

inn liarlo boslulit utvotera Justilie-Rådet v. Strolurcfi. Men Bislto|) Nordin, som kommit under lund med planen, yttrade till *: "detta får ej ske. Almqvist Ijäskade onödigtvis förra gängen vid thronloljare-valet och skall ej alltid spela oss preveniro. Tag Bildahls, Strokirchs gode vän, till råds, gör upp en koutra-lista och motverka Almqvists tillställning."

Det lyckades, hvilket högligen förtröt Almqvist.

Silverstolpe hade den oturen, att sjelf draga ut den blankett, som gjorde, atl del stadnade vid första omröstningen.

För öfrigt' var Almqvist visserligen ganska verksam, men kunde föga verka. Man högaktade honom för hans kunskaper och redlighet; men man skrattade åt hans vispiga och bullrande väsende; och säkert är, atl ban öfvertalade ingen klok man. som sjelf vnr i stånd alt taga sill parti. När han inkom i ståndet, slog ban halten i bordet, kastade sig vårdslöst i fåtöljen, begynte bläddra på ett papper, steg sedan upp och mera välde än talade, lians föredrag var fullt af skitmt, parentheser och episoder, så alt det var omöjligt för Sekreteraren, hans llerr bror, att taga reda på della samelsu-rium. Sedan del blifvit justeradl befanns allt, naturligtvis, både tydligt och grundligt.

92.

I Biskop Almqvists klädsel rådde vanligen någon i ögonen springande oordning. Sidenhatten t. ex. som merändels salt på sned, var ibland inora: M» wàm wàéi\\\ dh|l

77

brun, cllor skiftande, än svart. Pä en supé bo» dåvarande Kyrkoherden Doktor Hedrén erböd sig don älskvärda och skämtsamma värdinnan att kläda öfver Biskopens doktorshatt med nytt sideu-tyg, om hon fick behålla det gamla. "Och hvad skulle Fru Doktorinnan göra med det gamla utslitna taftet?" frågade Almqvist småleende? "Det tycks göra skäl för namnet ridicule, och dertill ämnar jag ock bogagna det" svarade fru Iiedrén (född Öhnqvisl). "1 sådant fall — återtog Biskopen — föreslår jag denna devis på sypungen: "Mitt bus har varit ett bönehus; men Ni har gjort det till en röfvarekulan

Stadd på visitationsrcsor i stiftet, tog Biskop Göran Wallin i Götheborg in på en prestgård, der ban låg öfver natten. Gubben satte värde på ett godt kök och källare, och ehuru ingen drinkare, ville ban dock att de spirituösa, som hau förtärde, skulle vara oförfalskade. lian lät alltså tydligt förstå* att det bränvin vore för svagt, som ban Hck till mållidssup vid qvällsvarden. "Den saken är lätt bjelpt," tänkte Pastorskan, och, framsatte vid Biskopens frukost följande morgonen en flaska sprit. Wallin, erinrande sig supen föregående aftonen, begarle ett större glas; slog det fullt och sväljde ner spriten i en enda klunk. Hela halsen saltes i låga, och i sin vånda nappade Biskopen i sitt ylViga skägg och förmådde blott ropa: "vatten.1 vatten]"78

I stället att anskaffa sådant, neg värdinnan ganska djupt och bedyrade Högvördigste Fadren, att den sup ban nu tagit ej varit bemängd med en enda droppa vatten.

94.

Det fanns i denne Biskop Wallins hus en Notarie, vid namn Hedström, som söp omättlig!. Detta fürtröt Biskopinnan, som under middagsmåltiden en dag utmålade drinkare med de mörkaste färger. Sedan Biskopen en

stund afhört hennes stickord till Hedström och sett dennes förlägenhet, tyckte Wallin att lexan borde blifva slut, och föll derföre skämtande sin hustru i talet: "du beskrifver alltid, kära mor, huru mycket de supa; men aldrig huru törstiga de äro."

Glad och tacksam alt slippa Biskopinnans bitande föreläsning, utbrast Notarien: "Gud välsigne Högvördigste Fadren för det ordet! Han talar af egen hög erfarenhet."

95.

Biskopen i Linköping Doktor Bhvzclitis, en myndig, lärd och temligen grofkornig prelat, spisade vid en resa genom Norrköping middag hos en handlande, hvars hustru hade en liten utmärkt vacker orh snäll hund, som var hennes synnerliga favorit och alltid låg i hennes knä under måltiderna. Biskopens närvaro åstadkom ingen förändring i denna vana;T ii i W'T iimkià wååw.L__j|

79

men Rhezelius fann sig deraf slött och yttrade käril: "Min Frul jag brukar ej äta bland hundar." Värdinnan svarade ej etl ord, men rodnade af förintelse och lät bära ut sin gunstling i etl annat rum. Under måltidens fortsättning föll samtalet på djek-uarne i Linköping och den stränga disciplin der vidmakthölls, till och ined medelst aga. Värdinnan, som ej öppnat munnen allt ifrån det ögonblick, dä hon nödgats skilja, sig frän den lilla favoriten, utbrast nu pä en gäng: "ju strängare aga mot djeknarne, desto bättre; tv derigenom lara <le sig kanske alt vela hut, ifall de framdeles blifva biskopar."

90.

Grefve llorn, som dömdes för delaktighet i mordet å Gustaf 111, skref öfver Biskop Taube: "Han börja' med att bli Sekler; Sen blef ban fändrik, för att tjena Satan mer Men för all (jena honom mest, Så blef ban ändteligen prest."

97.

Vid underrättelsen om Biskop Hartmans i Aho •löd skref Lidner: "Alt kött är hö Vi se, när Hniimnn måste dö. Om på dess graf skall något ristas, Det blir: ban kunde mistas."

113.

Under en resa i provinserna bevistade Konung Fredrik 1 (af Hesse») gudstjensten i en landtkyrka. Efter predikan slut improviserade presten ett loftal öfver den tillstädesvalande hjeltekonungen och de inånga segrar han vunnit. Efter Gudsljcnsteus slut lät monarken förekalla presten och yttrade till honom: "Ni har menat mig väl. ocb derföre tackar jag er; men ni tycks icke veta att jag blott två gånger ensam fört öfverbefälet vid rangerade bataljer, och bcggo gångerna förlorat dem."

99.

Den namnkunnige Komediförfattaren Baron Holberg mötte på en trång gata i Köpenhamn en person, som ansåg sig vara utpekad i en af hans pjecer, och derföre var ursinnig på författaren. De sammanstötte nu gent emot hvarandra, och den som trodde sig vara förolämpad röt med hetta: "Herre! jag går icke ur vägen för en skurk." — "Men jag gör del rätt gerna,-' svarade Holberg och gick undan åt sidan.

100.

De fyra föredraganderue, Stats-Sekrclerarnc Schröderheim, v. Carlsson, Franc och Biskop Wallqvist, stodo samtalande i audiensrummet pä Stockholms slott,afbidunde företräde hos Kung Gusluflll.81

Baron Gyllengranat, som med några flera audienssökande uppehöll sig i ell annat hörn af rummet, hviskade till sin granne: "Hvilken oöfverträfflig vinaigre de quatrc voleurs (röf-var-ältika) man skulle kunna pressa af de der Ivra herrarne."

101.

Fältmarskalken Grefve Hamilton hade alltid IriU språk hos Adolf Fredrik och Lovisa Ulrika. En dag, då samtalet föll på religionsämnen och dogmerna, fann Drottningen, till sin förvånings Hamiltons iro alltför krass och hon utbrast: "Et vout Monsieur le Marèchai, t -otis croyex à un en for? Fi do ne.")

O ii i, Madame, — svarade Hamilton — c ar s'il n'y en a pas, jc ne. risque rien; mais js^H i/ en a, ma foiprenes bi en garde. V o tre Majester")

102.

Då Adolf Fredrik förärade denne Hamilton ön dosa af trä: som Konungen sjelf svarfvat, tackade Fältmarskalken underdänigst, men tillade:

"Oisli ni Herr FlihimirsUlV, ni tror 1>S ett hetvctcT Fy dä!"

") "Ja; tv nin det iekc Onus, sä iifventyrar jng ingenting; men skulle del Gnnas, sä m&stc Kis Mnj:t, pä min ära. alla sig."Pourtant j' aimerais viievx un Ho i or-fcvre qu1 un Roi tourneur.*)

103.

Sedan Lovisa Ulrica kommit under fund med, alt den gamle fältmarskalken höll sig fast vid de religiösa dogmerna, roade det henne, all gyckla med honom i dessa ämnen och kittla honom ined stickord. En afton, sedan hon länge i hofkrctsen hållit honom varm med speglosor rörande hans hond-tro, frågade hon bland annat: oiu ban trodde att verlden skulle komma att förgås genom eld eller vatten ?

Hamilton, otålig att slippa ifrån Drottningens brydsamma skämt, svarade vresigt: "Derom kan jag ej lemna Ers Maj:t ringaste upplysning; men om Ers Maj:t ej tillåter mig att genast taga afträde. si förgås jag helt säkert af vatten.

104.

Då Hertig Carl, «åsom Förmvndare-Rogent, ul-liämnt General-Majoren Friherre Carpelan till Kommendant på Sveaborg, yttrade ban till Ledamöleme i konseljen: "Blir Carpe|au lika enträgen att försvara lastningen, som ban varit att komma i besittning af benue, så kan jag aldrig ha gjort bättre val."

"Emellertid skulle jap mera lycka om en Kuup, som »«rc guKUuic.l, üd svarfvare."83

145.

De begge läkarne Bergs-Rådet Dalberg och Presidenten v. Schulzenheim, som längliga lider varit ovänner och nära nog skylt hvarandra, sammanträffade, ulan all vela af hvarandra, på en middagsmåltid hos en gemensam bekant, sedan begge upphunnit en ålder af mellan "0—80 år. Schulzenheim, af etl ädelt och känsligt skaplynne, gick genast fram lit| Dalberg, sträckte honom handen och föreslog försoning mellan de begge rivalerne pä grafvens brädd; ocli delta allt, iiuian ban ännu ens helsat pä värden. Dalberg blef så angenämt öfverraskad af detta Srhulzenheims vackra uppförande, all ban först jia stället antog försoning och beseglade den med «n vänskaplig omfamning; och sedermera hemma, i närvaro af Öfv erste Ambrosius Magnus Berghman, uppbrände de papper han dels sjelf skrifvit, dels förvarat, af förnärmande syftning »nol v. Schulzenheim.

106.

Berättelsen i Moriaucn (IV delen, 12 kap.), om Lif-Mcdicus Dalbergs sista samtal med Gustaf III, natten till den 29 Mars 1732, och Konungens svar på Dalbergs uppmaning nil forsona sig med Hertig Carl: "zion, non, je ne me réconcitie-rai ja/nais avec mon vieurtricrar ordagrannt enlig med hvad Bergs-Rådet Dalberg sedermera förtäljt för Stats-Sekreteraren Schering Rosenhane, denne åter lur sin syster, 1'rilterrinuua84

Jennings, och hon för Expeditions-Sekreteraren, Kainmarhcrrcn Baron Fredrik Anton Wrangel, dit han lör henne läsle "Skildringar ur det inre af dagens historia. De Närvarande."

107.

Baron Claes Fleming, som under Carl XUI:s regering blef Stats-Råd, Excellens och Seraßmer-Riddare, hade

förut stått särdeles väl hos Gustaf IV Adolph, och följaktligen äfven dä varit en man af stort inflytande. I nder försöken atl återknyta de afbrutna giftermåls-negocintionerna mellan dåvarande Konungen och Storfurstinnau Alexandra, skref Fleming Lill Legations-Sekreteraren Jennings i Petersburg ott bref, uppfyldt af det mest öfverdrifna smicker om Kejsarinnan Catharina II, i sammanhang hvarmed Flemiug yttrade den förhoppning, att äktenskapsförbindelsen mellan de begge höga kontrahenterna skulle komma till stånd, blott Storfur-stinnan, för en syns skull, ville öfvergå till Lutherska läran, då hon gerna i hemlighet kunde fä ha, för sina enskilta andaktsöfningar, ett Grekiskt kapell på slottet.

Sedan brefvet redan var ßirdigskrifvel anlände till Stockholm en kurir, som medfördo underrättelsen o in Catharina ll:s hastigt inträffade död. Utan alt förändra en bokstaf i brefvets innehåll, tillade Flemiug nu en aposlille, i hvilken ban uttryckte sin förtjusning öfver, "all den intriganta kärringen (Catharina II), som aldrig gjort oss annat än förtret,nch lindé ändå mera ondt i sinnet, ändtligen farit åt lilåkulla, derifrån hon, till verldens olycka utgått."

108.

Tvänne tjenstemän i Kammar-Kollegiet råkade så häftig ord vexling, alt dou ene had den andre

kyssa sig..........på örat. Den förolämpade,

i fullt raseri, rusade in till Presidenten, Riks-Rå-det Hermansson och anmä|le kamratens skymfliga proposition. "Nä, kysste ni honom då, på säll han proponcrade?" frågade Grefve Hermansson, kallt. — "Nej, fan heller!" svarade tjenstemännen, öfverraskad och dat öfver denna fråga. "Hvad löper ni då efter," återtog Hermansson, myndigt, och tillsade den klagande atl återvända till sina göromål.

109.

Ungefär i samma anda var Riks-Rådet Carl Sparres svar till Polismästaren Liljensparre, hvilken, springande utför trappan från cmbctsrununel, möttes uf Öfvcr-Slåthällaren, som frågade, hvad som vore å färde? "Jo, der springer en rackare, som had mig kyssa sig......på örat," röt Polismästaren, fradgande |lf ilska. "Nä är det så brådtom med den affären?" frågade Baron Sparre ånyo, då Liljensparre, flat, vände om.

145.

Ccremonimästaren von Plommenfelt — densamme, som sedermera ristade å en fönsterruta på värdshuset Glas på hörnet, atl Gustaf 111 var en stor bedragare och derföre blef billog dömd och rymde ur riket — ansåg sig känna alla hemliga Ordnar och vara invigd i aili slags mystik. På denna svaghet hos deu Heliga Tempel-Ordens Slor-skattinästarc grundade Schröderheim planen till en kolossal drift, hvilken utfördes och lyckades på följande säll. Schröderheim och några hans vänner, som fåll del af förtroendet, talade i Plommenfelt» närvaro myckel hemlighetsfullt och tillika med en viss salvelse otn en Orden, soin sades öfverträffa alla andra, och som de påstodo innehålla nyckeln till bela skapelsens gåta, med namnet "Nalur-Or-den." Plommenfelts både nylikenhet och fälanga stegrades i högsta grad, all komma under fund med dessa hemligheter. Han anmodade Schröderheim, att skaffa sig inträde i besagde Natur-Orden. Schröderheim låtsade göra måuga svårigheter, utbredde sig öfver del inskränkta antalet af Ordensledamöter, det stränga urval, som föregick med anmä|le nya medlemmar och de härda prof desse hade att undergå. Detta kittlade ändå mer Plommenfelt åtrå att slippa in i detta hemliga säl-skap. Äudlligen förkunnades honom, alt detla beviljat honom inträde och utsatl dag till reception, hvilken skulle för sig gä pä värdshuset Mäster Anders, efter der intagen middagsmåltid. Man ål och87

drack både länge och väl, sedan Schröderheim förut der låtit beställa det läckraste och linaste som kunde anskaffas, med uttrycklig tillsägelse, att pä priset ej gjordes afseende. Efter måltidens slut infördes Plommenfelt i ett mörkt rum, der ban lemnades alldeles ensam eu rund tiinma. Ändtligen uppdrogs en rullgardin och en röst uppmanade honom all träda närmare. Schröderheim, som var ovanligt fel, stod på en upphöjning, omgifven af en myckenhet ljus, med blottad bakdel och denna vänd ät Plommenfelt. Slött och förbittrad öfver delta sårande

skämt, ville ban gifva både Orden och sälskapet på båten. Men, sedan gardinen blifvit nedsläppl, lugnade inan honotn dermed, att den ceremoni, som nyss ägt rum, blott symboliskt antydde finsta stegel till kännedom af naturen utan slöja, och man uppmanade honom alt gifva sig tålamod, försäkrande, att upplösningen skulle blifva hell annan än hau väntat.

Plommenfelt brummade väl, men gick in på att underkasta sig fortsättningen af receptionen; och lemnades således âiiyo ensam i det mörka rummel.

Sedan han der tillbragt flera timmar, ulan all höra af någonting, förgick honom alldeles tålamodet, och i vredesmod rusade ban ut i rummel bred-v'd, när han ändtligen lyckats trefva sig fram till dörren. Han fann både delta och det näsl intill '»elägna hell och hållet folktomma; men möttes, då han ärnade sig vidare, i dörren af värdshusvärden, *om öfverlemnade houom, såsom ensam qvar på88

stället af middagsgästerna, räkning pä kalaset, emedan alla de öfriga redan för en god stund sedan begifvit sig bort utan att liqvidera.

111.

Förenämnde upptag af Schröderheim gaf i en sednare tid (i. A. Silverstolpe idéen att stifta en Orden i Ipsala, med mänga grader och dryga rc-ceptionsafgifler. Högsta gradens stora hemlighet, som uppenbarades vid en rykande bål, bestod i följande sentens: "Vi dricka upp hvad de audra narrarne betala."

112.

Ftl halft är innan Mindcrårighcls-Slyrelsen upplöstes 1790, sökte enkan efter en gammal värdig Of-ficer, Maj or Liljeström, som efterlemnat flera, då àiuuu oförsörjda barn, 75 riksdalers pension. Regerande gunstlingens gunstling. Kammar-Rådet Mau-dorff, förordade ansökningen, just dä Excllensen Reuterholm klädde sig, för att fara upp till Hertigens konselj. Nar frågan der förekom, lade Reuterholm sig ifrigt ut füir den fattiga Majorskan, och yttrade bland annat hevekligl till Hertigen Regenten : "Ers Kongl. Höghet har ju uu sä korrt tid qvar alt kunna göra godt."

Delta verkade, och Fru Lilljeslröm fick 150 riksdalers pension, i stället lur 75, som hou begärt.113.

Denne Kammar-Rådet Conrad Mandorfls fader, IIof-Rätts-Rådet i Götha Hof-Rält, Johan Man-dorlT, var ett original, på sitt sött; umgicks ieko med någon, ens af sina kamrater; ansågs vara en elak menniska, ehuru intet factum kunde uppgifvas till stöd för denna opinion; men var på cmhets-rummcl karl för sin hatt: satirisk och slickande i sina yttranden.

Nu begaf sig, alt en befordringsfråga skulle afgöras mellan de begge ynglingarne Arvid Mauritz Posse (sist Juslitie Stats-Minister och Riks-Marskalk; son af II. Excellens Presidenten i Götha Ilof-Rätt) och Johan Georg Sack (slutligen IIor-Rätts-Råd i samma Hyf-ltält, hvars aflidne fader innehaft samma embete). Presidenten föredrog sjelf ärendet i Hof-Rätlens plenum; gaf lika loford och lät påskina samma välvilja för begge kandidaterne (Sack, som var obcmedlad, hade också läugre tid njutit fritt bord i H. Exc. Grefve Posses gästvänliga hus) och tillade: atl som begge, i afseende på meriter och hedrande uppförande stodo på alldeles samma linia, torde ingen annan grund till företräde dein emellan kunna uppletas, an lefnadsålder||. Allt '•erodde således pä prestbelygen.

1 lof-Rät(s-Rådet MandorlV tog då till ordet och yttrade, försmädlig t smilande, med sin iiäston:

"Ah, Gudbevars! prestbetvg behöfs visserligen "'ke; ty det förstår sig af sig sjelft, att Herr Gre|ens och Presidentens son al/lid är ählx/."

90

145.

Grefve Posse, en ädel, välmenande och tjenst-aklig man, med godt hufvud, men af svag karak-ler, föga grundliga studier och klen jurist, var Lagman i Tio Häraders lagsaga, med Landshöfdinge-titel, dä han under Förmyndare-

Regeringen ackorderade sig till Presidentsembetet i Götha Hof-Rält af regeraude gunstlingens broder, Baron Axel Christian Reuterholm, hvilken, från att hafva varit Vice Korporal vid Lif-Drabanterne, blifvit 1787 Lagman i Nyland och Tavastehus, och derifrån tagit afsked, med" Laudshöfdingctilcl, i November 1792. Följande året insattes ban som Ledamot i Högsta Domstolen, och blef 1791 President i Götha Hof-Rätl, inen afstod (oljande året, mot hederlig vedergällning, embetet ät Grefve Posse, ulan att Reuterholm någonsin tillträdt detsamma. 1 ställel blef han President i Stals-Konloret samma dag Grefve Posse utnämndes lill President i Götha Hof-Rätt; men fick äfven ackordera bort detta embete dagarna innan .MinderårighelK-Stvrelseu upplöstes, och blef dà President i Wasa Hof-Rätt.

Vid sin första ankomst var Grefve Posse icke särdeles välkommen i Götha Hof-Rätt, som önskat och väntat att lä sin Vice President, Baron Köhler till Chef, hvilken äfven hade Biks-Drolzets förord. Men Exellensen Reuterholms inflytande var i den liden oemotståndligt. Den nye Presidenten emottogs alltså med sura miner; och i det första Plenum, hvaruti han förde ordet, begärdes det af Hof-91

Rätts-Rådet (sedermera Vice Presidenten) Baron Posse, som hemställde till Kongl. Hof-Rätten, "hvad parti inan skulle laga med alla de af Advokat-Fiskalen anställda, men ännu icke afdömda åtalen mol Lagmannen i Tio Härader, sedan Kongl. Hof-Rätten nu blifvit så lycklig att IS i denna samme Lagman vörda sin Qief?"

115.

Lika medgörlig och kraftlös, som H. Exellens Grefve Posse var under hela sin Presidentslid, lika myndig, beslutsam och fast hade lians företrädare i embetet, IL Esc. Grefve Kurck varit. Dennes ömtålighet om sitt inflytande omfattade icke blott det Verk, för hvilket ban blifvit ställd i spetsen; hau visade deu lika energiskt mot Kungen sjelf, om denne lemnade hans tillstyrkanden utan afseende.

En i granskapet af Jönköping boende possessionat, af fördelaktigt utseende och sätt alt vara, förmögen och af gammal slägt, vid namn Ake Soop, vann genom dessa förenade egenskaper Gustaf Ul:s uppmärksamhet och bifall, då Soop ome-de'bart hos honom anmältc sig soin sökande till ett Assessors-embete i Götha Hof-Rätt. Der hade Soop, 1 brist af vanliga tjenstemeriter, ej kunnat erhålla förslagsrum. Presidenten Kurck förordade varmt den främste på förslaget; men Soop hade redan, •'"der en Konungens resa nedåt landet, inställt sig vid ett nattläger och erhållit Konungens löfte, hvil-92

kel i lians minne uppfriskades af personer i monarkens omgifning, som voro med Soop beslägtade. Kungen utnämnde också Soop till Assessor ocb fullmakten uppsattes; men innan den bann uiidcr-skrifvas, blef Grefve Kurck underrättad om hvad soin skedt, ocb skref genast sin afskcdsansükniug, i hvilken ban anförde: alt sogi Soops befoidran till Assessor, emot Hof-Kätteus förslag och Presidenten dermed instämmande särskilta tillstyrkande, och ulan all Soop dokumenterat erforderlig skicklighet i domarevärf, var ett slående bevis, all ban (Kurck) ha fi den olyckan förlora Konungens nåd och förtroende, utom hvilka ban-ej tilltrodde sig atl ansvara för ärenderuas gång inom del Verk, för hvilket han blilVil salt till chef; så nuság han sig pligtig mol Konungen, Verket ocli sig sjelf, all i Konungens händer återlemna del embete, som liau nitiskt sökl handhafva, sä länge han varit i åtnjutande af Hans Maj:ls dyrbara nåd.

Gustaf III, som ej ville stöta sig ined en hög embetsmän af Grefve Kurcks stora auseeude, förmögenhet och slägt förbindelser, och som ansåg sig komprometterad infor opinionen, om motiverna liil hans plötsliga reträtt bekantgjordes, försökte lorst underhandla med Presidenten; men denne förblef obeveklig, åberopande, all lians tillgifvenhet för Kungens person och omtanka for hans och rikets tjenst saml rättvisans handhafvande ålade honom alt så handla. Det stode i Hans Maj:Us skön att insätta Soop som ledamot i Uof-Uätten; men frän det ögonblicket satte Kurck aldrig sin fot inoui93

Verkols dörrar; ocli Hans Maj:t täckles derföre 118-digst besluta, hvilkendera. Kurck eller Soop, som borde stadna qvar.

Konungen besinnade sig, gaf befallning all in-hihera fullmakten för Soop och utnämnde i stället Presidentens kandidat.

Soop slog från den stunden all tanka på ledamotskap i Hof-Rätten ur hågen.

11G.

Beskrifningen på svenska djur af Carl Peter Thunberg (Upsala 1778) innehåller under rubriken Belluæ (vilddjur), följande om "'Svin'" (Sus):

"Lätet är grvlntande, och då ett svin skriker, skrika allu andra och löpa tillsammans, att försvara sig mungrant.

Samma lärda opus beskrifver Bocken (capra) sålunda:

"Är ett skadedjur i trädgårdar och på skog-tös ort, hvarest han äler barken a/' träden och ut-Ödcr de/n. (Pä skog lös orll)

117.

Om man samlade all den gallimathias, som förekommer i svenska tidningar, skulle deraf uppstå volumer. 1 Heimdall läste man (d. 15 Oktober

1831): "Herr Byström---han går utifrån

"ch in: ban är klassisk. Herr Fogelberg---

'»un går inifrån och ut: ban är romantisk."Skandinaviens Konversalionsblad (d. 1 December 1831) berättade att "Dauphin nyttjade vanligen ljusa pantalonger af hvitt casimir.

Dagligt Allehanda (d. 14 December 1831) hade upptäckt konsten att rifva i stället att bita med tänderna i följande strof:

"Då ban märker sina tänder hafva växt ut, vill han i sin tour känna, hur del smakar atl klösa deu, som ligger under."

Ändå kostligare var Svenske medborgarens iakttagelse (d. 20 Januari 1832), att"allestädes har förbrukningen öfverskridit tillverkningen."

öfverste C. G. Nordforss, som icke saknade snille, och hvars förtjenster om litteratur och theater äro ojemförligt större än dein ban inlade på krigarebanan, tyckte sig likväl, äfven i sistnämnde afseende, hafva blifvit illa belönt. Han yttrade derföre i ell sällskap, der äfven den qvicke Boktryckaren Deléen var tillstädes, kort efter Carl Johans uppstigande på thronen: "Om jag blifvit född i Frankrike och fäll dellaga i den stora revolutionen; hvad tro Herrarne väl att jag nu varit?" — Guil-joltinerad," — svarade Deléen klippskt. — "Åh nej: honung!" röt Nordforss, förargad. — "Jaså, ingenting annat", — återtog Deléen, likgiltigt.95

145.

DS grunden skulle beredas till Carl XIII:s staty, uppvällde invid platsen en källa, hvilken i tidningarna omnämndes som en helsobrunn. Denna ädra i fordna Kungsträdgården fortfor att ge vatten, äfven sedan grunden till fotställningen blifvit lagd orh sjelfva bildstoden skulle uppresas. Som dagen till aftäckandet af densamma var bestämd att ske på Carl XlU:s födelsedag, blef brådskan att få allt i ordning till den utsatta liden så stor, att arbetet måste fortsättas äfven under Gudstjensten. Medan orgelmusiken hördes från Jacobs kyrka, larmades ined hammarslag och stoj inom den med bräder kringstängda platsen på torget utau-lor kyrkan.

Ku gammal tjensteman, tillika stark rojalist, som en söndags förmiddag stod och tittade mellan springorna af oinloruiäldle inplankning, frågade en förbigående: "livad månne hålla de nu på alt göra här innanför?" — "Säkerligen draga de någon oxe ur brunnen, emedan arbetet sker pä Sabbalcu", blef den tillfrågades svar.

120.

;Exelleuseu Brahe den iildre (gunstlingens fader) var 1789 en ifrig oppositionsman. 1 ett säll-skap, der äfven Ahnfelt, Gustaf lll:s förtrogne, var tillstädes, upphöjde Brahe till skyarne eltal" opposi-tionschefeii Riksrådet Axel Fersen kort förut på96

Riddarhuset hållet tal. "Många påstå likväl — invände Armfelt — att Grefve Fersen talade ända bättre 1756.

Det var den riksdagen, då Fersen lät Brahes faders hufvud falla lur bödelsyxan.

121.

Följande fragmenter, funna i en lönlåda af en gammalmodig pulpet, som sista ären af 1820:talut såldes på offentlig auclion för frainledue H. Exc. Grefve Johan Gabriel Oxenstjernas arfvingars rük-uiiig, karakterisera denne ädle man:

"Jag liar uträknat mina drickspenningar, och de gå långt nog med bästa hushållning. Jag ger åt fattiga och är det sjelf; det enda som dervid uppmuntrar mig är, att det skall roa englarne; ty det säges, alt de fägna sig nar fattiga skänka hvarandra. Om så är, tror jag mig ofta haft den tvekan att roa dem."

"Jag öuskade att finna en reträtt, lugn och »orgfri; ell ställe, der jag undan lifvets bekymmer kunde sluta de dagar, del ännu skall räkna, och lika okunnig om berömmet som smädelsen, hvarken söka det ena eller såras af det andra. Men hvar finnes della ställe? Hvar vistas denna förgä-tenhet? Och till hvad ödemark skulle menniskan By, ott ej möta äran? Hvem år nog blind, alt ej skönja en ovän? Hvem är nog döf all ej höra förtalet?"97

"Din beskrifning om Fru S.....gs ställning

rör mig oändligt. Hon förtjenar ett bättre öde, och jag indignerar mig mot Herr S.....gs uppförande; hans härdbet mot henne tål ingen förklaring. Sedan han fått af henne allt hvad hon hade att ge, förakta henne för en annan kärlek, och lägga ovänskapen till otroheten, är så stridande mot all menskliget, att ingen ursäkt derför kan gifvas. MÅ emellan goda själar någon svaghet någon gång kunna förlåtas och ädelt bortglömmas; men förbannad vare den make, hvars fel sträcker sig från sinnets yrsel till hjertats brott, och genom hat till den, mot hvilken ban felar, förvandlar svagheten till missgerning! Aldrig skref jag någonting med mera kännedom af sanning än detta, och du, läsare! rättvisar mitt tänkesätt."

"Kärnbo kyrka (nu mera en ruin) ej långt IVån Mariefred, som Gustaf III tillika ined Gab. Oxenstierna, Schröderheim, Stenbocken och Muuc-ken bevistade om midnatten, der den underbara scenen agerades af Björnram. — Ja! om någon öppnat den andra verlden och visat dess invånare för >ära ögon, var del han; och intet räsonnemang kan hos mig någonsin utplåna del intryck, dessa åsyncr lemnat i mitt minne." ....

122.

Gustaf UI:s stränghet i elikett är allmänt känd. När Ofver-llofinäslarinnan hos hans mor Euke-98

Dronningen, Grefvinnan Törnflycht, född Friherrinna Sparre, afled, lät han förelägga sig och förság med siu sanktion listan pä sorgläget, ordagrant så lydande:

"Processen vid Kongl. Öfver-Hofuiäslarinnans, Riks-Rädinnans, Fru Grefvinnan Törnlhchts jordafärd från Fredrikhofs slott till Riddarholmskyrkan den 6 December 1776.

Prestafverne:

Presidenten Friherre (slutligen Grefve) Liljen-berg, för liket; Presidenten Grefve Cronstedt, för sorgfolkct.

1 ledet: *)

Riks-Rådet Grefve Posse; Riks-Rådet och Öf-ver-Ståthållaren Friherre Carl Sparre (den aflidnas broder); Riks-Rådet Grefve Kalling.

2 ledet.

Riks-Rådet Friherre (sedermera Grefve och Öfverste Marskalk) Ribbing; Hof-Kanslern Friherre (slutligen Riks-Kanslern Grefve) Fredrik Sparre (den aflidnas broder); Riks-Rådet Grefve Bjelke.

3 ledet:

Riks-Rådet Grefve ülric Scheffer; Öfver-Jäg-raästaren (slutligen Excellens) Grefve Carl Fersen (gift med den

aflidnas syster); Riks-Rådet Grefve Schwerin.

*) Den andre i ordningen inom hvarje led, som bestod af 3 personer, var beslägtad med den aflidna och pick i sorg-itätle.99

4 ledet:

Riks-Rådet Friherre Wrangel; Majoren (sedermera Kammarherre) Friherre Nils Höpken (gift med den allidnas systerdotter); Riks-Rådet Friherre (sedermera Grefve) Falkenberg.

5 ledet:

Riks-Rådet Friherre (sedermera Grefve) Bunge; Majoren (slutligen Öfversten) Friherre Adelsvärd (gift med den aOidnas systerdotter); Kongl. Maj:ts Öfver-Kammarberre (slutligen Grefve och Riks-Råd) Friherre Ridderstolpe.

6 ledet:

Öfver-Hof-Jägmästaren (slutligen Excellens) Baron Axel Oxenstierna; General-Majoren (slutligen Fält-Marskalk) Grefve Meyerfelt (gift med en systerdotter af den allidnas man); Öfver-Ho f-Stallmä-staren (slutligen Excellens och Landshöfding i Westerås) Grefve Llric De la Gardie.

7 ledet:

Öfver-Kammarherren Grefve Carl De la Gardie; Öfverste Aminoff; Kongl. Maj:ts Kammarherre (slutligen Öfverste Kammar-Juukare) Bengt Sparre.

S ledet:

Kongl. Maj:ts Kammarherre Friherre Ehrensvärd; Lagman llasenkampf; Kongl. Maj:ts Kammarherre (sist Biks-Marskalk) Grefve Oxenstjerna.

9 ledet:

Hor-Marskalken Friherre Rålamb; General-Majoren Grefve Fredrik Posse (slutligen Excellens); Hof-Marskalken Friherre Manderström.100

10 lede l :

Ofver-Kammarherren Grelve Carl Bonde (se dermera Riks-Råd); General-Majoren Friherre Fredrik Wrangel; Kongl. Maj:ts Hof-Stallmäslaro Munck (sist President och Serafim er-Riddare).

11 ledet:

llor-Stallmästaren Friherre Ehrencrona; Lagmannen Grefve Spens; Hof-Stallmästaren Wattrang.

12 ledet:

llof-Stallmästarcn Friherre Rålamb; Hofmarskalken Sten Piper; H. K. M. Drottningens Kammarherre Stedingk (slutligen Fält-Marskalk och Excelleus).

13 ledet:

H. K. M. Drottningens Kammarherre Friherre Cederström; H. K. M. Drottningens Öfver-Kam-marherre Grefve Carl Piper; Ofverste-Löjtnanten Friherre Wachtmeister (slutligen Grefve, Ölverste-Marskalk och Excellens.)

' 14 ledet:

Kammarherren Wachslhlager; Kongl. Maj:ts Kammarherre Grefve Nils Posse (slutligen Excellens); Kammarherren Friherre Rutger Macklcan.

15 ledet:

Kammarherren Baron Gustaf Macklcan; Kammarherren Grefve Adolph Piper; Kammarherren Friherre Barnekow.

IG ledet.

Hof-Intendenten Grefve Cronstedt; General-Majoren Grefve von Bohlen (slutligen Excellens); Kavaljeren och Vice Korporalen Friherre Ramel.101

17 ledet:

Kavaljeren och Löjtnanten Grefve Clas Horn (slutligen Excellens); Öfversten Grefve Claes Ekeblad (sist Öfverste-Kammar-Junkare, Landshöfding i Skaraborgs län och Serafimer-lliddare) Kammarherren och Majoren Uggla.

18 ledet:

Kammarherren Jan Jacob De Geer; Hof-Mar-skalken Falcker; Kammarherren Bergenschüld.

19 ledet:

Lagman af Solberg; Löjtnanten Grefve Rudenschöld; Kongl. Maj:ts Lif-Page, Löjtnant Ce-derfeldl.

20 ledet:

Kongl. Maj:ts Lif-Page, Löjtnant Carlskjöld; Kaptenen Grefve Kalling; Kongl. Maj:ts Lif-Page Jern fels.

21 ledet:

Kongl. Maj:ts Hof-Juukare (slutligen Öfver-Ceremonimästare) von Hauswolff; ilof-Marskalken Friherre Carl De Geer; Kongl. Maj:ts llof-Junkarc Wallencreutz.

22 ledet:

Kansli-Rådet Friherre Gustaf Ribbing och Öfverste Skytte.

* 23 ledet:

Kammarherren Friherre Carl De Geer och Kammarherren Friherre Anton De Geer.

2-1 ledet:

Öfversten och Kammarherrcu Friherre Liewen samt Fändriken vid Gardet Friherre Louis De Geer.102

Denna lista är alldeles enligt den företrädesrätt, Jag till Min Hofstat beviljat.

GUSTA F."

Ofvanstående kan således betraktas såsom en förklaring öfver Rang-Ordningen.

123.

Krigs-Rådet Soop, hvars Treenighet bestod i glaset, kortleken och tobakspipan, reste en sommar till Medevi helsobrunn. Dit kommo äfven Kongl. Sekreterarne Hummelhjelni och Jacobsson, den sed-nure i synnerhet allmänt känd för qvickhet och angenämt umgängessätt. Krigs-Rådet Soop hade aldrig sett honom förr; men då han presenterades af llummelhjelm, som var känd af dem begge, tycktes Soop blifva ganska nöjd med bekantskapen. Han frågade Jacobsson: om han spelade kort? — "Nej." blef svaret — "Men tobak rökar väl Kongl. Sekreteraren?" — Åter ett korrt "nej" — "Icke del heller. Nå hvad lusande djeflar kan Herm dä fördrifva tiden med på lediga stunder?" frågade Soop häftigt och förtretad öfver missräkningen, all ej i den nykomne finna en spelkund och rökkamrat. — "Jag super," svarade Jacobsson, kärft.

124.

Prosten Uddén, af ovanlig fetma, och hvars afkomma naturen äfvenväl utrustat med särdeles godt hull, sökle efter Professor Kjellins död transport till Kumla pastoral i Nerike. Vid en af Ko-103

nung Oscar honom förunnad audiens, sade bemidle sökande sig behöfva elt bättre pastorat än det, ban då innehade. Konungen, med blicken lastad på hans frodiga utseende, anmärkte småleende, "att det pastorat Uddén

redan hade, likväl ej måtte vara just sä dåligL"

Yid ankomsten till Kumla, dit lian erhöll den sökta transporten, gjorde åsynen af Prosten och en hans sons korpulens elt likartadt intryck pä sock-neboarne; och en bonde yttrade den önskan: "alt församlingen mållc stå ul med, alt alltid bibehålla den högvördiga familjen vid samma goda hull."

125.

I en likpredikan af Prosten Tro/.elius i Harg öfver en bondqvinna förekom följande slrof: "Hon var lik ett smcdstäd, fick många slag, men gnällde icke; hon var som etl vagnsskjul, der man drager sin redskap ut och in.""

126.

Ett fruntimmer skröt i ett sällskap atl äga så fin känsel, all hon genom vidrörandet af ett egg kunde urskilja, huruvida del blifvit värpt samma dag eller icke. "Del vill ingenting säga mot min drängs känsel — anmärkte Kansli-Rådet Berch. — När ban får stryk, kan ban alltid uppgifva af hvilket trädslag deu straffande käppen är."

När Vice Presidenten i Götha Hof-Rätt Klingspor blef Baron, gycklade Riks-Rådet Ulric Bark med hans vapen, hvilket han påstod vara en liund, som vattnar ett träd.

"Om förlåtelse, Ers Excellens! — svarade Baron Klingspor — det är blott barkwi, som hunden fuktar."

128.

Grefvarne Stockenström, Beck friis samt några andra Riks-Råder åto en dag inkognito middag pä Claes pä hörnet och drucko så, att de blefvo mer än vanligt upprymda. Någon af sälskapet föreslog då, att göra ett besök hos "Platskan" (en på sin tid ryktbar prestinnn i ett vällustens tempel). Riks-Rådet Stockenström antog en myndig uppsyn och tycktes förnärmad af elt så lättsinnigt förslag; men omsider lät äfven han beveka sig och gjorde embetshröderne sälskap. Knapt hade do anländt (uti yttersta inkognito, förstås!) till den bekanta seraljen, då Platskan flög i famnen på Stocken-ström, höljde honom med kyssar och frågade huru han mådde, efter hon nu, mot vanan, bela 14 dagarna ej halt besök af honom.

Riks-Rådet Stockenströms förlägenhet och do öfriges omåttliga skratt torde kuuna futtas, utan särskilt beskrifning.

. - •129.

Hornska Ministärens fall och Hattarnas öfvertag 1739 nödgade sex af Mössornas Rådsherrar (Grefvarne Gustaf Bonde, Samuel Bark, Carl Gustaf Hård, Thure Gabriel Bjelke, Ernst Johan Creutz och Edvard Didrich Taube) att afträda ur Rådkammaren. Om denna händelse skrefs:

”Kors, huru hårdt sitter barken på bjelken! sade bonden till dufvan.”

130.

Boktryckaren Deléen, som var mycket halt, bodde på en gala, der en haltande Parmmätare i granskapet hade sitt hemvist. En natt när Deléen vandrade hem från ett samqväm, möttes han af brandvakter, som helsade honom: ”God afton, Parmmätare!” — ”God natt, paltar!” svarade Deléen. — ”Vet Hern icke hut? Vi äro inga paltar,” återtogo brandvakterne. — ”Och jag är ej eller någon Parmätare”, genmäldte Deléen och fortsatte linkande sin vandring.

131.

Hofkanslern Baron Zibet var en man af uppbrusande lynne och despotiska åsigter, men af det bästa hjerta och djup rättskänsla. Borgmästaren Hummels son i Götheborg, som varit Notarie vid Rådhus-Rätten derstädes, anmälte sig först att vinna inträde i Justitie Revisionen; men som hans namn

under ansökningen var oläsligt skrifvet, àterleinnade Riks-Drotzet Wachtmeister densamma, med tillsägelse att skrifva en ny, försedd med tydlig namnteckning. Delta förtröt Hummel, som ej vidare brydde sig att bli antagen i Revisionen. I stället vände ban sig till Hofkanslcrs-Expeditionen; och som han skref vers, hvilket den tiden var

mindre hvardagligt an nu och innefattade en rekommendation hos Svenska Akademiens ledamöter, bland hvilka Zibet var en, blef Hummel af honoin hyllad och framdragen. Som skyddliugen tillika ej saknade skicklighet, blef ban snart, med äldre kamraters förbigående, befordrad till Protocolls-Sekreterare vid utrikes Expeditionen. Men nu vände sig lyckans hjul. Hummel gifte sig med en naturlig dotter af en Baron De Geer, och ingendera af hjouclagel förstod all hushålla. Han råkade i skuld öfver öronen och nödgades rymma ur landet, sedan han bedragit anda till vaktmästaren i Expeditionen. Geuoin sin väns, Gustaf af Wetterstedts, bemedlande, fick ban någon befattning vid Svenska missionen i Petersburg; men sedau man kommit under fund, att ban lika mycket gick ryssarnes som svenska beskickningens ärenden, tog han sitt parti och gick i rysk tjenst, der han först lärer blifvit anställd vid polisen och sedermera vid nägou byrå för allmänna undervisningen.

Kort efler Hummels afresa från Sverige samtalade någon af lians förra kamrater derom med Baron Zibet och, fruktande att såra honom, som varit Hummels ifrige beskyddare, sökte urskulda Hum-107

mol ined hans olyckliga äktenskap, hvilket mycket verkar på en mans öde. Men Zibet afbröt detta forsvar, yttrande raèd sin vanliga hetta: "Det håller jag, ta' mig tusan djeflar icke af, alt man vill försvara ett vindtböjtel, som aldrig kan försvaras; •och jag har gjort mycket orätt att dra fram en sådan gök."

132.

Gustaf IV Adolph var insnärjd i ett nät af falska råd, hvartill trådarna höllos af Hertig Gari och det anhang, som alltifrån krigets början 1808 arbetade pä den af religiös öfvertro och monarkiska fördomar förblindade Konungens fall. För att göra honom fullkomligen redlös, rekommenderades hos honom till befälhafvare vid arméen personer, som man beräknade att de icke skulle motsvara förtroendet. Nar kriget utbrast gick Öfverste Sandels på Stockholms gator och, ganska illa ansedd af opi-nionen, betraktades allmänneligen blott som spelare och till ingenting duglig. 1 största hast får han ett befäl i FinUmd, och ett vigtigt befäl. Sandels med sin brigad gjorde likväl underverk af tapper-het och kastade ryssarne tillbaka öfver deras gräns. Sandels (slutligen Fältmarskalk och Exellcns), som sjelf hade hufvud och mod utöfver hvad vederbörande beräknat, understöddes nitiskt i sina förehafvanden af do begge tappre finska officerarne Malm och ISurinan, af hvilka den förre efter krigets slut. gick i rysk tjenst och blef Hofjägmästare, och den sednare Major vid Heisiugc Regemente och Öfver-

sic Löjtnant i arméen. Till Burman yttrade Sandels sjelf: "De inbillade sig att jag dugde till inlet, derföre ha de satt mig hit; men jag skall, ta mig tusan djeflar! visa dem annat."

Och historien vittnar, att Sandels höll ord.

Få år innan Kansli-Styrelsen upplöstes, examinerades der for inträde i Kungens Kansli en ung grefve Frölich, som medförde goda belvg från Upsala akademi. På frågan: efter hvilket regeringssält Sverige styrdes? svarade ban: Sveriges regeringssält är aristokratiskt. Då man upplyste honom om sitt misstag och uppmanade honoin att, efter närmare besinnande,beskrifva svenska regeringssättet, förklarade ban del vara "despotiska" Bland riksdagarnas Utskott, som ban tillhölls att namngifva, uppräknade han: "Allmänna Vällards-Utskottel.

Ynglingen, som denna gängen tillbakavisades, anmälte sig någon lid derefter lill ny examen, dä han blef anlagen.

134.

Fru Olin hade 1000 plåtars lön och fick vid sitt första uppträdande på theatern en dyrbar gulddosa af Gustaf 111. Då ban först föreslog henne att bli skådespelerska begärde hon dubbel aflöning. "Hon håller sig mycket dvr," yllrade, i anledning häraf.

109

Konungen lill Schröderheim. '"Hela stadens ungkarlar klaga deröfver," svarade denne.

135.

Efter återkomsten från vestra orterna julafton 1772, uppehöll Gustaf 111 sig unda till den 7 Januari 1773 på Ekolsund, der bordet dagligen serverades för mellan 70 ocb 80 personer, ocb alla nyttjade Ekolsunds-uniformen,

bestående af blå byxor och gula rockar med guldgaloner.

Många voro missbelåtna med Konungens förkärlek för Ekolsund, hvilket franska ambassadören liknade vid Calvpsos ö, som förtjuste Telemaqve.

Den omtalta resan, som denna gängen slöts med vistelsen pä Ekolsund, hade utgjort 170 mil, af hvilka Gustaf endast suttit några och 20 mil i vagn. Eljest hade han ridit på bondhästar i svåraste väglag, oaktadt regn och oväder, klädd i Drabant-uniform samt deröfver en slät blå kapprock.

136.

Enke-Droltning Lovisa Llirca gaf tisdagar, torsdagar och lördagar konserter i sina rum, under anförande af koncertmäslarcu de Hey, Holländare lill nationen och elev af den berömde Esser, hvilken ban liknade ända uti kapricer, och spelte en förträfflig viol.

Bland hennes uppvaktning omtalades Hoffröken Ehrensvärd för sitt intagande säll alt vara, Hoffröken Stockeuström för konsten att härma, och110

Hoffröken Hjcriie för sin.-) qvicka orh slickande infall. Hon liknade den beskäftige Hofjunkaren Haus-volff, som slutligen blef Öfvcr-Ceremonimäslare, vid <»n vek maronnål. När Riks-Radiunan Bark (före sitt giftermål kallad "Riksgrefvinnan Horn," emedan bon som fröken, efter Riksgrefvinnan Taubes död, någon kort tid varit Fredrik l:s förklarade älskarinna) första gången efter sin mans död for till hofs i djup sorgdrägt, yttrade fröken Hjerna: "Ack, se der fä vi se Högstsalig Konuug Fredriks rastrum tlolorisP

137.

Gustaf lH:s födelsedag 1773 (den första efter revolutionen) lirades med mycken omvexling. Riks-Badet Carl Scheffer fick ensam företräde, medan Konungen ännu låg. Knapt hade ban stigit ur sängen orh hunnit fö strumpor och nattrock på sig, då Knke-Drottningen, i morgondrägt, öfverraskade honom med sin lyckönskan. "Ers Maj:t kan nu föreställa sig vara blotl 12år gammal — yttrade l.ovisa lilrica sedermera, skämtande, (ill honom — dä Er mor och Guvernören är inne hos Er." — "Jag hoppas likväl, alt icke riset blir efterskickadt", svarade Konungen, i samma ton. — 1 garderoben hade skalden Gyllenborg inlemnat verser för att tillställas Gustaf, hvilken äfven erhöll sådaua pä coureu, både af Bergs-Rådet Rudbeck och af Baron Lejonhufvud, revolutions-riksdagens Landt-Marskalk.

Couren, som gafs före gudstjensten, (det var nemligen söndag,) var ganska talrikt besökt, och111

Guslaf yttrade der lill Gyllenborg: "lack min bäsla Grefve! verserna äro alltför vackra!" Klockan 12 (efler Gudstjensten® slut) begaf Konungen sig till Rådhuset, dit hertig Carl, som sedan den 7 Sept. föregående året förrättat Öfverståthällare-embetet, förut ankommit i sin statsvagn, bcspäud med 3 par hästar. Ett långt tåg af vagnar beledsagade Konungens, och tåget öppnades och slöts af 24 man lätta dragoner lill häst. Gustafs klädning var af sammet med knappar af briljanter. Borgmästaren Sebaldt helsade Konungen med ett tal. Sedermera uppläste Stats-Sekreteraren von Heland ett privilegium för borgerskapets oflicerarc, alt fä bära guldgalon och fälttecken saml hvitt kläde kring armen, då de äro i uniform. Sjelfva privilegiet, präktigt inbundet, öfverlemnades, efter uppläsandet, ål borgerskapet att förvaras. Derefter utdelades de guld- och silfver-me-daljer, sotn Konungen ut|öfvat kort efter revolutionen; de förra om 8—9 dukater; de sednare af 1 i lod. Ofliccrarne Hugo kyssa Konungens hand. 1 ett nytt tal tackade Sebaldt lur ertedd nåd. "Huru kommer det sig — frågade nu Gustaf — alt den förteckning jag begärt öfver stadens fattige, som behöfva hjelp, ännu icke blifvit lill mig aflemnad." — "För att få den fullständigt uppgjord erfordras ännu 14 dagar, Krs -Maj:t" svarade Sebaldt. — "Genom delta långvarig-a uppskof kunna många fattiga förgås af elände," älerlog Konungen lifligt och till-lade, vändande sig till Hertig Carl: '.Min önskan och vilja är, alt dessa förteckningar må skyndsamt varda lill mig aflcmnade."112

Alla de Kongl. Personerna spisade offentligen tillsammans i Enkc-Drottningens rum. Hon var den dagen vid särdeles godt lynne, klädd i silfver-lyg, kanlndt med biide svarta och silCverspetsar, och bar längt, svart,

uppknutet gravör.

Eftermiddagen klockan 3 uppkallades i Konungens rum alla de Gardets underofficerare, som varit tjenstgörande året förut den 19 Augusti. I de förbindligaste ordalag tackade ban dem för deras trohet. Hvardera fick en silfvermedalj atl bära uti blått band i knapphålet, tillika med en lifslids-pension af 300 Daler.

I Prinsessans rum var en theater inrättad, der, efter supeen, "Desertören" uppfördes, i hvilken begge Hertigarne spelade.

138.

Gycklande med den fürlrolighet, som alltid rådde mellan Gustaf III och Riks-ltådinnan Axel Fersen, född De la Gardie, yttrade Furst Hessenstein till henne: "Les Ilois du Nord sont si bons." — "Øui, Pr inre — svarade hon — et personne au monde a tunt de raisons de s^en louer qce vous?"

139.

General Sprengtporten meddelade en förtrogen följande detaljer rörande 1772 års revolution:

Sprengtporten afreste frän Stockholm den 29 Juli, och begynte den 14 Augusti gripa verket an113

i Finland. Bland officcrarne på Sveaborg voro 22 med bull och hår tillgifne den besvurna statsförfattningen. Trolle, Lejonhjelmarne, Brandt, Coss-\va (sedermera adlad med namnet "Anckarsvärd") in. fl., sedan de länge väntat på Sprengtportens ankomst, hvilken af motvind uppehölls, rädplägade sig emellan; hvaraf resultatet blef. att om Generalen icke snart anlände, skulle de under någon förevändning gä ombord på ett skepp och genast taga sin tillflykt till Cbristiaustad. Sprengtporten tyckte, alt de snarare bort vara omtänktc att sälta sig i besittning af fästningen. Cosswa var af Sprengtporten. anbefalld, att hos Vice Landshöfding Blom-creulz bemäktiga sig den depéche, som förmodades skola afgå till Stockholm, om rörelserna i orten; men i del stället gick ban med ett fartyg till ßorgo. Almqvist var skickad till Åland, att der afskära kommunikationen. Postmästaren derstädes blef köpt. Prins Gari skulle i Skåne hälla konselj med officerarne och uppmuntra dem att göra gemensam sak med Ghristianstad, då emedlertid Kaulbars skulle rycka fram med sitt kompagni. De som icke ville ingå med Prinsen skulle arresteras. Derpå skulle man med forcerad marche göra sig mästare af Carlscrona. Men innan detta skedde, kom kuriren frän Stockholm om det som der var händt. Hade Konungen förut kunnat resolvera sig dertill, så hade Finska expeditionen ej behöft påtänkas, ej eller komedien spelas i Cbristiaustad, som kunnat upptända ett inbördes krig, Hvad som deciderade Gustaf III ,var Baron Saltzas yttrande lill honom

114

•pil Ulriksdahl den IG Augusti, då ban föreställde, 4itt om nian skulle dröja tills Sprengtporten kom, skulle ban ensam njuta bela äran af revolutionen. Dessa orden stucko Gustafs po in t iTkonneur. Då blef dagen determinerad. Äfven bad Saltza Konungen "icke göra som Dess högstsalig Herr fader gjorde, om förehafvande! misslyckades: lemna sina vänner i sticket." — Trolle hade lofvat att fregatten skulle vara färdig alt inom 2 gånger 21 timmar utlöpa; men när Sprengtporten kom, behöfdes G dagar innan den blef segelfärdig. Allt detla tillika med motvind gjorde uppskof i Sprengtportens hitkomst (till Stockholm). Det var icke hans plan att göra sig till mästare af ("inland; men att komma bil med linska trupper lill Konungens försvar. Sprengtportens oro var sä mycket större, som han aldrig trodde Kungen vara nog modig att börja dansen. Han trodde derföre, att allt berodde af hans skyndsamma företagande. Det svåraste var alt saken skulle yppas i lortid, och Konungen derigenom blottställas. Sprengtportens förnämsta omsorg blef derföre all afbryta kommunikationen frän alla sidor; och lians austaller i denna rigtning verkade i orten sä mycken farhåga, att ingen vågade resa, emedan vägarna allestädes voro osä-kra. Löjtnant Cosswa enleverade Riks-Rådet Reuterholm, om förloppet hvaraf Cosswa (Anckarsvärd) afgaf skriftlig rapport till General Sprengtporten. Detta enleveinent skedde samma dag i Finland som Riksens Råd arresterades på Stockholms slott.115

145.

Man irrar sig mycket, om man tror, alt den utvidgade konungamakten 1772 på en gång utbredde allmän lycka

och belåtenhet i landet. Se bär några spridda drag af tillståndet vintern 1773.

I landsorten grasserade hungersnöd. I Dalarna hade 800 personer öfvergifvit hus och hem och 59 omkommit al svält. 1 Stockholm steg deras antal, som ej kunde lifnära sig utan understöd till 9,989 personer. Bland Borgerskapet herrskade stort missnöje öfver de dryga skatterna, särdeles öfver bevillningen för bränvin.

Sedan undcrofliccrarne vid Lif-Gardet fött pension och medaljer att bära på bröstet, lor den 19 Augusti, yppades stort missnöje hos Artilleriets un-derofBcerare, som den dagen visat sig lika nitiske för Konungens sak; men ej fått någon belöning.

Embetsmännen voro missnöjde att på deras knappa löner afdrag gjordes lill en pensionskassa, hvilken de togo för afgjordt endast skulle komma vissa lill godo.

Krigs-Rådet Wadenstjernas befordran till Stats-Sekrcterare för Krigs-ärenderna gjorde ond blod, emedan militären fruktade hans egennylta, såsom *8nd att vara en af de starkaste penuiuge-judar °ch procentare.

Åtskilliga officerare vid Amiralitetet, som ansågo sig förfördelade, begärde afsked.

Inom arméen växte missnöjet: öfver hundra officerare ingåfvo sina alskedsmemorialer, 5 rege-116

mcntcn, 2 län och 2 Riks-Råds-cmhclen stodo lödiga; och då dertill kom, »tt tvänne så slipade statsmän som Riks-Badet Fersen och General Pechlin begärde afsked, slöt man deraf till en betänklig ställning i det allmänna.*

141.

Den 3 Mars 1773 fingo de vakthafvande vid slottet, jemte General-Adjutanten, svarta ebeuholtz-käppar med knapp och dobbsko af elfenbeu.

142.

Med rubrik: "Bref frän en vän i staden till en vän på landet,1' skref Gustaf 111 ined egen hand. några reflexioner öfver skådespel i allmänhet samt Operan Tetis och Pelée i synnerhet. Han säger der: "att skädespel äro hos oss nödvändiga att hyfsa språket och sederna. Fru Olin spelar sin roll med nobless och täflar med fransyska aktriserna. Kanslisten Stenborg förenar med ett behagligt utseende en fin kansla af sin roll, och lofvar med tiden ganska myckeL Bland orimligheter i pieco» anmärkes, att Öf\er-Guden Jupiter, i stället alt visa billighet och rätträdighet, debuterar med att förstöra nöjen samt att utbreda fasa och förödelse. Ecbos långa repetitioner äro onaturliga, och denna nymf borde endast upprepa sista ändelserna af orden", m. m.

117

1-13.

t

Pä en supé hos Enkc-Droüning Lovisa ül-rica i början af Gustaf Ul:s regering, lät hon pä matbordet mellan 2:ne höga vaser placera Badin, utstyrd som Cupido, med pilkoger öfver »xeln, bäge i ena handen och fackla i den andra. Konungen visste ej annat, än atl det var en liflös bordsprydnad, förr an han intog sin plats, dä billien pä en gäng fick lif och mycket uttrycksfullt •"eciterade en vers, som Grefve Gyllenborg skrifvit på Enke-Drottningens anmodan. Konungen fann upptåget förtjusande; ban kysste sin mors händer: "ch en salfva ar handklappningar, börjad af Gustaf, helsade morianen, dä lain nedsteg frän bordet.

14-i.

Hertigen af Östergöthland Fredrik Adolph satte •-'ndast värde pä penningar, for att kunna dela med S|g ät dem, som begärde eller behöfde. Sä länge l>ans frikostighet blott omfattade hederligt folk, indränkte Kungen sig till vänliga uppmaningar, att '•an ej måtte ruinera sig. Men sedan ban började slösa pä en illa beryktad nymf, med öknamnet Möss-stocken", hvilken 1772 skänkte honom en Arfvinge och följande året tvillingar, drog Gustaf "l öronen ät sig, och förordnade Riks-Rådet Bihang att taga hand om Hertigens kassa.118

145.

Då operan "Atis ocli Galathe uppsattes var Gustaf 111 närvarande vid general-repetitionen. Uppmuntrad af Konungens handklappningar och bravo-rop, ansträngde Fru Olin sig sä, alt hou dånade pä theatern och miste bäras ut.

146.

1 början af sin regering hade Gustaf III sålunda indelat sin lid om somrarna på lustslotten: Straxt eller 4 pä morgnarna steg ban upp. Från 5 eller 6 spatserade ban lill fot» till klockan 7 eller 8. Dä steg ban till häst och red än hit än dit, merändels i fullt sporrstreck. Mellan 9 och 10 intogs frukosten. Middagen åts klockan mellan 5 och 6. Derefter gjordes vissa utfarter. Dessutom brukade ban ofta löga sig.

Delta lefnadssätt stärkte hans helsa; ban fick frisk larg och godt bull.

147.

1773 mönstrade Konungen sjelf på inre borggården Gardet, så väl till bäst som fot, Artilleriet ocb Knke-Droltningens 1.il-regemente. Den dagen Gardet mönstrades gaf Chefen, General Sprengtporten, Kungen och sin corps middag; och sedan mönstringen med begge Gardena både lill häst ocb fot var slutad, gaf Konungen sjelf samtlige Gardenas oflicerare middag på slottet i stora galleriet?ri9'

dër lian säll vid elt hörn af bordel. Måbga soldater, som begärde afsked öfverlalle ban sjelf vid mönsterbordet, alt sladna qvar. En Gardes-prest, som icke var tillstädes blef ulslruken ur rullan. En Fältväbel, några och 80 är gammal, fick Löjtnants afsked och 300 plåtars pension.

Äfven Artilleriets och Enke-Drottningens regementes officers-corpser fingo müuslringsdagarua middag pä slottet; men endast chelerne, till och med kaptcncrne, spisade vid del bord, der Konungen sjelf ät.

Af Artilleriet benådades åtskilliga gamla soldater vid afskedstagande! med bel och äfven dubbel pension, allt i män af tjenstetiden.

Den dag Konungen intog middag hos Sprengtporten, hade Gardets officerare hyrt bela amphi-theatern pä Operan lor aftoneu, och dä Gustaf inträdde i sin loge, helsades han af samtlige Gardes-officerarnes ofta upprepade hurrarop.

148.

Kammarherren Grefve Posse, gift med Prinsens af Canino, Lucien Bonapartes dotter, var ända till ytterlighet och nästan qvinligt fin i sitt sätt alt vara, äfvensom i sina uttryck, lian egde del i en stor bruksegendom på Dahlsland, och kallades derföre pä skämt "Duc de Dahl." På en resa fick han en gång, oaktadt förbud, vänta på hästar och råkade i anledning deraf uti ordvexling med håll-karlen. Då denne blef mer och mer högljudd, o ti-120

dig och grdf, förgick (ålamodet Grefve Posse, som svarade, läspande: "Sakramenskade karl! Om du ej (iger, sä sätter jag mig i min vagn och säger dig sottiser." Denna påföljd, hvarmed Posse hotade, långt ifrån alt pä hällkarlen göra äsyftadt intryck, gaf denne ända mer mod, och hau röt: "För öfrigt, om Herrn icke vill vänta, så kan Herrn

kyssa mig......pä örat." — Flat öfver denna

oförskämda uppmaning, vinkade den ädle Grefven vägrande, med handen, i det han utbrast: "Nej, tack vackert! dä väntar jag hellre."

119.

Lusllägren på Ladugårdsgärdet i Gustaf lll:s lid omvexlade med alla sällskapslifvet förströelser. Ofta var hau ute redan klockan 5 på morgnarna och om altnarun afhördu ban, tillika med sina begge bröder, Hertigarne, soldaternas chorum, alla tre ined blottade hufvuden. Under bela lägret höll hau stor taffel i sitt tält, bestående af liera rum, hvaraf några klädda ined sidentyg. Här för-unuade ban både tillträdes- och afskeds-audieuser ät utländska ministrar, gaf middagar ät oflicerarne i lägret och supéer at bofkretsen. med koncerter och kortspel.

Drottning Sophia Magdalena, som red förträffligt och fann sig road af att hästen steglade sig, äskädade ofta vapenöluingarna till häst, och red vid föltmauövrer i starkaste elden.Angelägen att folket skulle fä se och ßnna nöje uti militärlekarna, förstod Gustaf III konsten att göra dem sà populära, att dä vid en simulacker kanoner skulle uppdragas pil en temligen hög herg-klint, och detta öfversteg Artillerimanskapets krafter, rusade det äskådande folket till och, med en ifver, som skulle det varit allvar, hjelpte frivilligt till, att uppdraga kanonerna på höjden af berget,

150,

Öfver 1772 års revolution slogs på Bankens bekostnad, en medalj. Pä ena sidan föreställdes Friheten, med omskrift: Liber t as manens, och nederst: Licentia proscripta. 1756 års medalj, stagen öfver det då tillintetgjorda revolutionsförsöket, togs till mönster; men i anledning af Gustaf lll:s yttrande till Medaljören Ljungberger: "Friheten representeras här nog massif; men hon log också den tiden allt för mycket för sig", afbil-dades Friheten på 1772 års medalj smalare och nättare.

När denna af Bankofullmäktige öfverlemnades ät Kongl, familjen tilläts handkyssning; men då Lovisa Linea bland dem blef varse Öfver-Hof-Pre-dikanlen Rosén, som nitälskat för den gamla statsförfattningens upprätthållande, drog hon tillbaka sin hand, som ingen af presterne fick kyssa.

Gustaf 111, härom underrättad, yttrade]: "Det är underligt, att Drottningen, min Fru mor, kommer ihåg alla småsaker. Det har hon också alltid•122

fött lida för. Hon hade ju all revanchc, när Rosén och Wickman måste bära fram denna medaljen."

Ett exemplar deraf skickades af Kansli-Presidenten Riks-Rådet Scheffer, på Kungens befallning, till Herr Jacobi i Coppenbrygge, som hållit ett lof-tal öfver 1772 års revolution.

151.

Andra vintern efter revolutionen tillgick på följande sätt vid Gustaf lll:s hof.

Konungeu gaf stor supé alla dagar i veckan, utom onsdagar och lördagar. Alla onsdagsaftnar var Bcllmau tillsagd att iuiinna sig i Kungens smårum, der ban för monarken och några utvalde, dels uppläste, dels improviserade sina stycken. Lördagsaftnarna var endast en mindre sällskapskrets tillstädes. Gustaf sjelf satt i lilla kabinettet, innanför smårummen. Hof-Kanslern Baron Sparre föreläste ur någon fransysk bok medan Konungen ritade. Kavaljeme voro merändels någon af Grefvarne Scheffer, eller Baron Bunge, Riks-Badet icller Kansli-Rådet Grefve Gyllenborg, Baron Taube och Baron Ehrensvärd; fruntimren: Riks-Kådinnan Grefvinnan Ribbing, I född Löwen, som i sitt sednare äktenskap var gift med Öfversten Baron Gustaf Macklean, samt Riks-Rådet och Öfver-Stäthållaren Baron Sparres Fru, född Grefvinna Strömfelt. De hade sina handarbeten alt .sysselsatta sig med. Innanför kabinettet hade Konungen sin enskilta skrif-•123

kammare, der lian forvarade sina hemliga papper, och tog sjelf nyckeln med sig, när ban gick ut. I staden superadc Konungen alllid klockan 8. Efter måltiden spelades merändels reversi, hvilket spel han mycket tyckte om. Under måltiderna satt alltid Konungen vid ena ändan af bordet och Drottningen vid den andra. Grefvinnan Ribbing satt näst intill Konungen. Hon var särdeles väl anskrif-ven; hade fint vet, trälfande omdömen, intagande sätt att vara och syntes danad enkom för hof-lef-vernet. Drottningen, som började bli mer och mer munter, talade äfven mera än förr, och hennes svar utmärkte stort förstånd, llon lade vigt på all synas svenske och yttrade vid ett tillfälle, i anledning af ihcalrarna: "Jag är icke nog god compa-triot, lör att lycka om danska spektaklet."

152.

På 1790-talet hölls uti ett hus vid Vesterlånggatan i Stockholm en spelklubb af Herrar Tawast, Sandels och Morian i kompani. Del var den tiden ej lätt att ana, det två af dem sedermera skulle uppstiga till rikets högsta värdigheter och — hvad hällre är — förtjena dem.

153.

Geueral Sandels var förlagd i Hernösand, när ban der erhöll underrättelsen om katastrofen med Gustaf IV Adolph den 13 Murs. Med knuten hand•124

ocii stampande i golfvet af harm, utbrast Sandefc vid denna tidning: "Det skulle, djefvulen regera mig! ej händt, om jag varit i Stockholm. Numera lärer det ej kunua hjelpas, del inser jag allt för väl."

154.

Exellensen Baron Carl Adam Wrangel var gift med Fältmarskalken Grefve Hamiltons dotter, som ärft mycket af sin fars hufvud. Mellan henne och Exellensen Toll vexlades besläudigl infall och upptåg. En gång hade Grefve Toll lålil vid Beckaskog plocka en korg utvaldl- goda päron, hvilka skickades till Grefvinnan Wrangel tillika med en skriftlig uppsats, undertecknad af Toll och alla officerare vid Carabinier-regementet, för hvilket han var chef, hvilka samlligeu kallade sig "oskuldens barn."

Grefvinnan Wrangel tackade skriftligen — icke Exellensen Toll, utan 'Ryttmästaren Birnbaum för de sköna päronen."

Birnbaum var nemligen ostridigt en ganska hederlig man; men den saglmodigasle. enfaldigaste ocb alla afseenden oskyldigastc vid bela regementet.

155.

En annan gång stod General Toll (dä ännu icke Exeilens) med ryggen vänd mot kakelugnen och ena handen instucken i byxfickan. "Jag tror alt ban fryser?" yttrade grefvinnan Wrangel. "Justderföre värmer jag honom," svarade Toll, i likgiltig (ön.

156.

Då vid Upsala Akademi Thorilds kritik öfver Montesquieu ventilerades, höll ban (Thorild) till sina begge extra opponenter Schröderheim oeh Leopold följande tal:

Till Stats-Sekreteraren Schröderheim.

"Det är icke edra titlar, Nådige Herre, jag här ser; ulan eder själs godhet, eller storhet. En man, som icke är öfver sin rang, är under den. Ty så liten iir denne med all sin glans, emot hjertats höghet.

Det samma snille. Nådige Herre, som upplyfter eder} det nu nedlåter eder. Tv ni känner, att om det ena är mera mensklig höghet, så är det andra en mera gudomlig."

Till Kongl. Bibholhekarien Leopold.

"Oiu ej aili i menkliga lifvet vore svagt, litet och förgängeligl. så skulle jag kalla deuna stunden ärorik, och den första jag kunde njuta i milt fädernesland.

Då förståndets verld är så långt öfver den naturliga; sä är ock snille lika långt öfver inakl: eller rättare, är deu första makt på jorden. Låt ett vanmäktigt öfverdåd, låt konsten tillskapa en höghet: hjertat och själen, -som äro allt hos menniskan, nedfalla dock evigt för dygd och snille. Sjelfva tyranniet, ja all makt, uppehåller sig blott•126

genom den grad af snille man kan låna åt densamma. Allt inom mensklighetens krets skapades, allt förskönades af dess blick. Hang är ett sken. Snille är rent och evigt ljus. — Men Ni, Min Herre, Ur den förste skald i mitt Fädernesland genom denna odödlige Ode, jemngod med allt, hvad verlden i detta höga slag har: Ni är i denna ära icke en af Aderton: Ni är den ende. — Tag min heliga vördnad, och till belöning, neka ej mitt hjerta den rätt att tillbe endast det som är sant och stort."

157.

Öfverste Kammarjunkaren Friherre Alexander Rudbeck (som skämtvis, med hänsyftning på sin korpulens, plägade kallas: "Alexander den store"), en i alla afseenden aktningsvärd man, hade likväl en god dosis högdragenhcl, och ville stundom lysa med bons mots, ehuru han var ingenting mindre än b fi esprit. Öfver-Direktören Norling, lika känd lor sina insigter i ocb förtjenster om veterinärvetenskapen, som sina qvicka infall,

var vid ett tillfälle, bland liera andra, gäst hos Baron Rudbeck, hvars sjuka hästar Norling då nyligen lill ägarens stora belåtenhet kureral. Värden ville visa Norling en artighet, men tillika låta förslå afståndet dem emellan och göra sig sjelf rolig med ett infall. Efter en smickrande inledning föreslog Baron Rudbeck således en skål för "den utmärkte Fii-doktorn."

Norling förklarade sig vara så mycket mer tacksam för den skål Herr Öfverste kammarjunka-

ren behagat föreslå, som det var förta gången någon af hans patienter visat honom en dylik uppmärksamhet."

158.

Såsom rik possesional, betitlad, af mogen ålder och stort anseende i sin hemort, trodde Baron Rudbeck sig kunna hoppas att bli kallad "Bror1* och "Du"' af Exellensen Essen — en förtrolighet, som Rudbeck högligen eftersträfvade. Men Grefve Essen, som med välvilja bemötte allt hederligt folk, höll dem likväl alltid från sig på ett visst förnämt afstånd. När således Baron Rudbeck, i ett samqväm, der begge voro tillstädes, fattade sitt glas och, vändande sig till Exellensen Essén, började: 'Jag pro-

poncrar sällan"....., afbröt honom Essen tvert:

"Och jag accepterar aldrig."

159.

En person, som icke gerna vidgade kretsen af sina bekantskaper, svarade någon, som proponera-de brorskål: "att ban gält ed på, att endast äga ett visst antal supbröder; alt detla för ögonblicket vore fulltaligt; men alt ban skulle ha den äran underrätta proponcnlen, sä snart någon ledighet yppades."

160.

Bland lyckade ordlekar kan åberopas den, som tillämpades på den utmärkte och för sina många•128

goda egenskaper aktningsvärde Bataljons-Läkaren Sehman, hvilken sä väl i sin lultskärsstuga som enskilta hus betjenade med åderlåtningar, koppning m. m. Sehman, som tillika var ytterst mön om och utsökt i sin klädsel, höll ridhäst och, med ett ord, förde sig stolt upp, kallades vanligen: "le grand Seigtieur," (Saigneur).

De begge orden ljuda vid uttalandet alldeles lika.

161.

Som brefskrifvare lärer ingen i originalitet kunna öfverträffa Ryttmästaren Danckvardl Liljeström. Se här ett par profbitar: Utanskrift:

"Konungens Trotjenare och Postmästaren vid Kongl. Postkontoret i Mariefred, Högädle Herren Herr N. N.

Till Kongl. Post-Kontoret i Mariefred och Gripsholm."

Innehåll:

"An hälles ödmjukligen hos Herr Postmästaren i Mariefred, utt genast vid delta brefvets ankomst till Edert Kontor, afsändu detta angelägna bref till den Domhafvandon i dessa härader, som nu sitter Höste-Tinget i höst i Eskilstuna den 21 November. — den Lagman, eller Häradshöfding, som nu skall hålla tingen i dessa härader, Vester-Rckarnes härad, att ban nu genast, straxt, nästa postdag lar detta angelägna, mycket angelägna bref, anhälles härom ödmjukligen.Ett annat, ändå kostligare, bref lyder så här.

"Arboga och Warhulta d. 20 Aug. d. 20 Aug. 1821.

Högädle Herr Handelsman Johan Lundgren I

l)e ii förra' månaden betingade 120 eller 200 st. halfmogna fikon kan jag als intet i år, nej als intet lämna. Nej i detta är linnes ej här etl enda. Den grufliga blåsten och kylan i Junii månad, midsommar, borttog och bortblåste alla unga fikon här; Så att här vid Wärhulla nu i år finnes ej här. Nej «/.v inga fikon, hvarken omogna eller mogna linnes här alsintel. Men nästa är om del blir några fikon, skall jag visst sända till Eder dem, hvilket aili

jag nu vill berätta.

Ryttmästare C» E. Dank vardt Liljeström.

\\ S. Får nu äran lamua visst svar; atl als inga likon (inues härifrån i är. Nej-alsinga; fikon finnes härifrån i år. — Alla fikonträden, 20 à 30 st. äro ofruklsamma. Finnes alsinga fikon delta åhr, här: Men till nästa åhr, om vi lefva, 1822. Om del blifver några halfmogna fikou, skall min vän fä likon, om det finnes; Men i åhr finnes alsinga fikon härstädes. Nej alsinga fikon, hv ilket jag nu får äran med visshet anföra.

C. E. D. L.

Utanskriften:

Till Handelsmannen och Sockerbagaren Högädle och Högtärade Herren Herr Johan Lundgren. Örebro.

Sockerbagaren i Örebro g:la Gatan."130

184.

Hof-.Marskalken Baron Joan Jeacques Do Geer, son af Öfver-Kanimarherren med samma namn och lians fru. född Grefvinna Taube, .livars galanterier voro rikskunniga, förebrådde vid etl tillfälle sin vän Stats-Sekreteraren Baron Carpelan, all ban lefde pä äktenskaplig fot med ett IVunliininer, som ban ej ville presentera i stora verlden som sin hustru. "På det sättet — menade De Geer — kan man aldrig fä hvarken heder eller glädje af sina barn."' — "Och det kan också, hvad dig angår, min kära Jean Jeacques! vara alldeles likgiltigt — anmärkte Carpelan, hell lugnt — ty oin du skulle gifta dig, så bänder del dig hvad som händt din salig llerr far: att du dör barnlös.""

163.

Den store Gustaf Adolph utfärdade för en sin trogne tjenare (oljande egenhändiga friarebref.

"Gustaf Adolph med Guds nåde etc.

Vår nåde tillförene. Vi vilje Eder, trogne undersåtare, Nils och Måns Slyhcr, nädligen härmed icke förhålla, all Oss Vår trotjenare Anders Svensson uti underdånighet hafver iålit förnimma, all ban sårnader är med Gud och äran Eder broders, salig Knut Slyhers, dotter sig till hustru att värfva och begära; och efter J hennes närmaste målsmän ären, vill han Eder tillbörligen om Edert samtycke derutinnan först gerna bedja och söka; hafver ock fördenskull till sitt ärliga uppsåts befordran Oss öd-•131

mjukligcn om cn föreskrift till Eder bedja låtit, den Vi ock honom sä mycket hellre nådeligen hafva gifvit, efter ban Oss cn nyttig och nöjaktig tjenare är, och sig uti främmande land väl försökt och ärligen förhållit hafver, så alt förmodeligt är honom en ärlig menniska värd vara och henne med tiden tillbörligen skall kunna försörja. Men der Eder tillbörligen skall kunna tilläfventyrs tycka honom uti ståndet henne ej likmälig vara, ej eller med sädan morgongåfva kunna henne förse, som honom lagligen göra borde och henues stånd det fordrar; så är dock Eder väl veltcrliget, att det adliga Ståndets värde och akt esomoftast icke allenast derutaf är skadadt, att man af redliga föräldrar är född och boren, ulan den som sig oiu adliga dygder har bcflitat, är icke allenast mången boren af Adel likmälig hällen, utan hafver ock saken såvida bragt, alt ban med Adelig tilel och privilegier är beskänkt och ärad vorden; hvilket der han sä härefter som bärtill förhåller, med tideu af Oss kan halva alt förvänta och förmoda; och när J skolen saken således öf-verväga, tvifla vi inlet, alt J ju för Vår föreskrift, så väl som för hans urliga begäran, alt bejaka, helst emedan Vi ock honom halva nådeligen förtröste låtit att der det skedde, skulle han de gods, som hen-uc till arf faller, under adelig frihet njuta och behålla; hvilket Vi Eder så ock Here hennes förvand ter nådeligen icke velat förhälla, orh bcfalle Eder Gud allsmäglig.

Datum. Stockholm den 30 Maj 1619. GUSTAVDS ADOLPIIUS."

161.

Nyfikenheten, hvilken åtminstone lik» mycket som andakten öfverfvller vfira svenska kyrkor, när svärmare och charlataner uppträda på predikstolarna, med samma inbilska sjelfförtroende, som deras frände Doktor Tartaglia

på theaterns tiljor, — nyfikenheten hade äfven lockat Öfver-Kommendan-ten i Stockholm, General Lowisin till Ladugårdslandskyrkan vid ett tillfälle, då man der trängdes att fö begapa och höra den kringresande predikanten N—u. Denne dundrade redan frän templets tribun, när Lowisin, i sakta mak, vandrade fram stora gången, för alt fö en lämplig plats all se och höra presten. N—n, som alltid hade den dumdristiga ovanan, att personligen apostrofera vissa bland sina åhörare, röt nu, med ena handen pekande på Lowisin, under det ban (N—n) slog den andra ganska hårdt i predikstolen: "Jag säger dig 1 statt stilla, krigsknekt!"

Förbluffad af detta oväntade tillrop, och i högsta måtto besvärad af den uppmärksamhet detsamma honom ådrog, stadnade Generalen helt och hållet förstenad, på den plats der ban stod.

165.

Samme prest predikade vid ett tillfälle för Garnisonen pä Wauäs. ('.helen för Ingcuiörcorpseu, General Franc Sparre, som ansågs äga starka sympathier för läsaresckten, afhörde predikan med mycken sal-velso, då predikaulcn på en gång, i sitt vauliga•133

slraffmanër, dundrade lill åhörarne: "Allesammans ären J sä grofva syndare, ull J saml- och synnerligen skolen fara lill helvete.......med undanlag likväl af Herr Baron och Generalen", tillade N—n, med saktad stämma, vid del hans blick just i detsamma kom alt hilla på den fromme befälhafvaren.

Sparre fann sig likväl så lilet belåten med prostens, i dennes afsigt, smickrande undantag i afseende på Generalen från den hotande belvelesfär-dcn, atl ban, efter gudstjcnstens slut, enskildt lore-höll predikanten det otillbörliga i det undseende bau från sjelfva predikstolen visade den lyckligare samhällsställningen och förklarade, alt Sparre aldrig mer skulle bli lians åhörare, om N—11 underslode sig att vidare särskildt utpeka Generalen i sina predikningar.

160.

Få Doktorer och Kirurger i våra dagar torde vara besvärade af så mycken samvetsömhet och ett så känsligt sinne, som de begge "Geist", fader och son, af hvilka inledningen till den sednares aulo-biograü (som i manuskript linnes i privat ägo) lyder sålunda:

"Jag hafver nu fyllt mina sjuttio och tu år —

--(född 1691 den 18 Juni i Stockholm). Mina

föräldrar voro häda tvä från Tyskland, fadren från Güstrow i Mecklenburg ocb modren frän Hamburg. Sedan, min läder en god tid varit i Sverige, ocb förut haft en hustru af svensk ualion, träffade ban•138

i främmande land min moder, som blef lians andra hustru. Han hade väl lärt laltskärkonstcn och gjorde i den professionen tjenst vid Svenska flottan i Högst-sal. Kon. Carl Xl:s tid i dä varande krig med Dan-ncmark. Men efter hans samvete var knapt och trångt, eftertänkande, som lians egna ord l_vda, alt han ej hade oxar och kor, utan menniskor att ku-rera; ty öfvergaf han laltskärskonslcn och grep till pcrukniukarcprofcssioncn, som ej var förknippad med etl så svårt ansvar. Denna professionen hade min fader intet lärt vidare, äu att lian under sina Fiiltskärsgcsälleår en liten tid hall en Fältskärsgesäll till kamrat, som kunnat något bönliåsa med peruker, hvilken min fader tittat på lingern och konsten uppsnappat, hvaruti han medelst llit och eftertanka sig så perfeclionerat, all ban dervid hade sin rikliga utkomst. Jag blef hållen till bokliga

konster —--sedermera i 1'psala llög-Skola,

hvarest jag förnämligast omfattade det medicinska studium. Omsider påkom mig vid medicin den svaghet, som bändt min läder vid kirurgien, så framt man eljest kan kalla detta svaghet, oin icke fast rättare en styrka, att intet göra något emot samvete. Milt samvete tyckte jag var för klent och ej rumrikl nog, att herbergera en tillkommande Doktor. Jag betänkte, at! man lätteligen kunde komma dertill, all i medicinska fakulteten till nöje svara pä de uppgifna frågor, lill erhållande af doktorshatten ; men all det ville falla öfvermåttan svårt, att här i verlden svara inför sitt eget samvete, och i deu tillkommande för Guds domstolar. Förden-•135

skull tog jag afsked frän Hippocrates och hela dess skara, som förjüfvcs sökte att hindra min apostasi, förmedelst hvarjehanda föreställningar. — — — blef bokhandlare---kom i Gnanciell trångmål.

Stockholm den 21 Marii 17G6.

Anders Geist."

167.

Enligt en i handskrift förvarad uppsats af den ryktbare Antiquarien Assessor Brenner, liar Sverige nedannämnde år varit härjadt af pestsmitta.

1315. Efter oafbrutna regn och stark åska bela sommaren, samt derpå följda missväxt och hungersnöd, utbröt pesten, som hemsökte bela landet och bortryckte en tredjedel af befolkningen.

1315 bröt ånyo pesten ut, som innan fem års tid (så lyda orden i manuskriptet) medtog halfva befolkningen.

Detta var blott en förelöpare till den pestsmitta, som

1380 hemsökte ej endast Sverige, utan nästan bela verlden. Den yppades först uti Indien två år förut samt ödelade bäde städer och länder. 1 gamla svenska handlingar benämnes den ömsom "digcr-döden", "svarta döden" och "stora döden." De många förstörda bostäder och gamla borgar i vilda skogar och ödemarker, tillika med attebackar och höga runstenar, som påträffats och af hvilka Brenner afritat eu del, anser ban vara minnesmärken fråu denna pesttid. Ja, förödelseu var då så gräs-•136

lig, all Sveriges innevånare och sjelfve dess konungar begynte derifrån en ny lideråkning, alldeles som fordom från syndafloden.

1451 grasserade pesten i hela Sverige- I Stockholm dogo 9000 menniskor, och bland dem Konung Carl Vill Knutsons gemål, Drottning Catharina.

1483 rasade åter pesten i hufvudstaden och medtog 13,000 personer.

1329 hemsöktes Sverige af den sä kalkide "Engelska smittan", sä benämnd deraf, atl smittan hil-fördes frän England. Många 1000 menniskor omkommo i denna farsot.

1548 och 1549 grasserade pesten ånyo, både Stockholm och uti andra delar af riket.

1565 härjade den sä kallade "Stora Peslilen-lien", och bortryckte i Sverige 18,000 personer, livurken dragare räckte till, eller hunno presterne begralva liken särskildt, utan de måste iieduiyllas \ slora, vida gropar.

Farsolen fortfor äfven följande året, dä i synnerhet Lifland var dess l>edrö(liga skådeplats. Äfven

1572 gick pesten i Stockholm.

1576 koin pesLsmillun till Nyköping och Öregrund från tyska sjöstäderna.

1579 visade sig åter pesten i Sverige; men tilltog i häftighet.

1580, dä Stockholm, Upsala och bela Upland värst sutto emellan, och Akademien i Upsala nödgades skingra sig. Hela Rysslaud härjades nu äfven af denna farsot.

1588 i Juni utbrast den ånyo saml fortfor•137

1589 och 1590 och på andra orter i riket, häftigast likväl i Aho och det öfriga Finland, der den

1603 åter visade sig.

1623 grasserade i Stockholm den så kallade "starka och stora pesten", som dödade 20,000 menniskor.

Af lindrigare art var den pest, som visade sig

1629 i Stockholm, hvarifrån den öfver hafvet fördes till Åbo.

1630 infördes smittan från Waxholm till hufvudstaden, då hofvet "ined Kansliet och Kammaren" begåfvo sig till

audra orter. Detta hade äfven skedt förra gången farsoten grasserade.

1638, 1653 och 1657 visade sig pesten ånyo i den svenska hufvudstaden, dock af mindre förödande art. Från den 1 Augusti tills den 1 November sistnämnde år, alledo i denna farsot endast 3,000 personer.

1710 och 1711 hade Sveriges hufvudstad sista gången (vare detta sagdt i en god stund!) besök af den hemska gästen, som till offer utkräfde öfver 20,000 menniskolif. 1 stället har riket

183-1 och 1850 varit hemsökt af en icke mindre inördandu farsot, känd under namnet cholera morhus, hvilken, när allt kominer omkring, kanske är gengångare af fjortonde seklets "svarta död".

168.

Den bekante Borgmästaren Kjerrman kallade svenska statsverket för den största sköka som fauns•138

pä jordklotet: ty hela verlden höll sig väl med detsamma, och åt alla måste det släppa till.

169.

Bland studcnterne i Upsala hade man länge skämtvis kallat Wermländningcn Söderberg "Tuppen" och Småländningcn Vinan "Hönan." Händelsen ville atl just dessa begge fingo hedersrummen vid 1832 års Magister-promotion, då Söderberg blef Primus och Vman lltimus. Man tog sig deraf anledning atl kalla de öfrige Magistrarne "Kycklin-garne.'"

170.

Namnet "Pelu" förtjenar atl bevaras i minnet bland dem, af hvilka svenska krigshären har att sig berömma, ehuru ban blott var gemen soldal vid det nu så kallade Andra Lif-Gardel (Läsaren behagar inse, att fastän ordet "gemen" bär blifvit begagnadt just för kontrasten skull, sådant ingalunda skedt hvarken i gemen syftning, eller gemen bemärkelse). Han hade deltagit i 1788 och 1808 årens Finska krig och var omkring 50 är gammal (kanske till och med något deröfver), då ban med sitt regemente drog ut i 1813 ärs tyska fälttåg. Då hans korps under Leipzigs afgörande slagtniug ryckte in i staden, träffades Pelu af en muskötkula i bröstet. "Adjö nu med Eder, kamrater! — utbrast den ädle krigaren, ulan att hvarken jcmra sig, eller•139

ens näinna att han blifvit särad. — Tack skolcn J hafva för mig!"

Och med jemna steg gick han ur ledet till muren af närmaste hus, der han helt lugnt krängde öfver hufvudet bandtleret med patronköket, kastade detta pä gatan och lade sig der ned helt sakta, med handen lutad mot patronköket som hufvudgärd.

Man sprang till, för att se hvad som var på fiirde. Petu hade redan dött bjcltedöden.

171.

I spetsen för Norra fördelningen af fransyska Arméen, ryckte Marskalken üudinot. Hertig af Beg-gio, mot Berlin, för att eröfra denna hufvudstad, och hade den 23 Augusti 1813 hunnit 2} mil nära detta sitt mål, då hän vid byn Gross-Beeren stötte på den allierade Svenska, Preussiska och llyska hären, anförd af dess Generalissimus, en annan f. d. fransk Marskalk, Bernadotte, nu mera Sveriges Kron-Prins Carl Johan. En blodig, i häfderna antecknad, drabbning uppstod, och emedan det i främsta rummet gällde Preussens hufvudstad, läl Carl Johan, som både klokt och billigt var, Preussiska trupparnc hufvudsakligen utkämpa striden. Det skedde tappert och med förtvillans mod, bokstafligen pro ar is et focis. Icke desto mindre inrapporterades under slagets fortgång till Prinscn-Gencralissimus, att i synnerhet på en punkt Fransmännens eld åstadkom en gräslig manspillan. "Gån på med bajonetterna, så hafven J ingenting alt•140

frukta af elden ur fiendens gevär", blef Carl Johans första hjellemodiga svar. Då något senare hans fordna landsmän började fä öfvertager och deras liraljörcr redan blifvit framkastade mot de af haas nya landsmäns trupper, som voro uppställda framför byn, befallde Krön-Prinsen Svenska Artilleriet, anfördt af Cardell, och under betäckning af Uplands regemente, att rycka fram. Det var nu Cardell med de sina tillvägabragte underverk

af tap-perhet och förödelse, soiu afgjorde slaget och lastat odödlighet och förskräckelse vid Cardells namn.

Efter slutad drabbning behöll allierade Arméen sin ställning på den länga sträckningen af en sakta lutande höjd. Ryssarne innehade högra flygeln. Preussarno den venstra och Svenskarne centern, der Carl Johan hade sitt högqvarter i en väderqvarn, från hvars trappa ban, med kikarn för ögat, under drabbningen öfversett nejden och ledt rörelserna.

1 både allierade och franska lägren afsjüngs Te Den tu, för segern i detta fältslag. Dä efter dess slut Fransmännen, utan att fly, eller ens förföljas, drogo sig endast elt kort stycke tillbaka frän slagfältet och ostörde fattade posto, kan man väl å ena sidan, icke med fog påstå, att de ledo något egentligt nederlag; men som, å den andra sidan, är ostridigt, all deras syftemål — Berlins er-öfraude — blef tillintetgjord! genom affären vid Gross-Beercn, var vinsten af resultatet, utan gensägelse, Carl Julians och de allierudes.

141

Hvad hittills blifvit anfördt är blott allmänt Lända facta; men det efterspel i centern och på högra flygeln, hvarom nu kommer att förtäljas, lärer endast vara bekant för de jemförelsevis få öfverlefvande, som för vid pass -10 år sedan funnos på stället.

Natten var mörk — sti mörk, alt på två stegs afstånd, vän och liende ej kunnat särskiljas, och det regnade ulan afbrott, som, enligt ordspråket, himmelens fönster varit öppnade. Deruppe inne i väderkvarnen låg Carl Johan: under densamma på några halmkärfvar Fält-Marskalken Stedingk; och pä öppna fältet rundtomkring hela åsen ulåt befäl och manskap huller om buller, nästan alla försänkte i djup sömn, uttröttade af strapager. Icke ens den vanliga högqvarlers-vakten var under gevär. Andra Gardet, hvaraf den bestriddcs, njöt lika med alla andra, utsträckt på marken under bar himmel så mycken hvila, som den härda lägerstaden och det beständiga regnaudet kunde medgifva.

I djupaste natten afbröts hastigt den graflik» tystnad, som sålunda herrskade i lägret, af sorl och flera gånger upprepadt, uthållande skrik från yttersta ändan af lägret. Nastau såsom ett genljud deraf hördes nu i väderqvarnens närhet rösten af General Schulzenheim (dä Sekund-Chef för Andra Gardet, hvilket likväl under detta fälttåg fördes af hans närmaste man och sedermera efterträdare: Lorichs, medan Schulzenheim var kommenderad som Generalsperson), som ropade af full hals, ömsom:-' Franso-serna äro här!" ötnsom: "'Öfverste-Löjtnant Lorichs!"Under den v||ers|a bestörtning och villervalla rusade alla upp; soldater och officerare stötte cinot hvarandra; ingen visste hvad sora var å lärde, eller hvad sora skulle göras.

"Här är jag. livad befaller Herr Geueralen?" hördes omsider Lorichs röst.

"Låt slå lariu; lienden är i lägretf' ropade Schulzenheim.

Alt i mörkret, trängseln och villervallan få reda på en trumslagare, var i sanning ej det lättaste; och sedan delta lyckats, gick det icke särdeles lättare (Ör honom alt hitta rätt pä trumman. Men när slutligen äfven denna svärighct hunnit öfvervinnas, skrällde de ömkligsate trumhvirflar på del af regnet genomblötta kallskinnet.

Bela| och manskap befunno sig omsider pä benen och under vapen. "Jag har alltid troll — yttrade Hallcucreutz: densamme, som sl||||igen blef Öfverste och någon tid äfven Tull-Distriktchef — alt jag förr skulle få se Paris, än återse Stockholm."

Ehrenhoff — sedermera Öfverste Löjtnant och General-Konsul i Tanger — begagnade följande ordalag att hälla sitl Kompagni vid godt mod: "stilla, karlar, stån stilla! tv vi äro straxl på stunden tillfångatagna."

Kort derefter hördes General Lagerbrings gnällande, men starka röst, vid tillfället ansträngd för att kunua förnimmas på så långt häl! som möjligt: "Det sägs alt fransoserne skulle vara i lägret, inen sådant är påtagligen orimligt; ty de skulle nödvän-•143

digl stöta på våra förposter, och dessa ha derom icke gifvit signal."

Dessa ord, beräknade på alt lugna och inge inod, förfelade ej eller ändamålet.

Under det häpnad och ovisshet rådde nere i lägret, herskade trygghet och lugn i väderqvarnen. Carl Johan var en aili för öfvad fältherre all låta dåra sig af elt falskt allarm; och då General Schulzenheim rusade in till honom, utropande, med andan ur halsen: "5auves-Vous, Monseigneur, bien vite, car fennemi est dans le campl mätte Kron-Priusen honom med en föraktlig blick och svarade endast: "l'ous étes un en fant, Monsieur." — ell uttryck, som i Carl Johans mun utmärkte mera förtrytelse, än då ban i vredesmod for ut i de hårdaste skym förd.

Snart visade sig, att Carl Johan hade rätt och att General Schulzenheim i otid tagit illa vid sig och gjort falskt allarm.

Ett obetydligt detachement af något fransyskt regemente hade pä morgonen innan slaget började blifvit afskickadt till någon aflägsen punkt, och skulle om natten återvända till franska lägret; men tog i mörkret vilse om vägeu och råkade i stället iu uti Svenskarnes. Deraf uppstod det sorl och de skrik, som hörts lill högqvarteret och der förorsakat så mycken uppståndelse och oro. Den lilla franska truppen, som sä oförtänkt befann sig i Svenskarnes våld, gjorde ej ringaste försök till motstånd, ulan sträckte gevär och gaf sig fången.Ett litet detachement svenskar, befann sig ander detta allarm i Ryssarnes läger, dit det sändes, och der, enligt trovärdige personers berättelse, larmet åstadkom en så utomordentlig förskräckelse och villervalla, atl den nyss beskrifna oron i centern jemförelsevis dermed var elt inlet.

172.

Haydns mästerverk "Skapelsen" gafs för öfver-fyldt hus på Riddarhussalen, der Grefve Robert Rosen var Grefvinnan Wrights (förut Höpken) granne. Värmen och trängseln voro olidliga, och hon beskärmade sig deröfver, frågande Rosen: oin ban icke tyckte detsamma. "'Jo visserligen — svarade Rosen — och jag nödgas bekänna, att ar alla de skapelser jag varit med om, har jag aldrig hittills råkat ut för någon, der det vnrit hvarken så varmt eller så trångt, som vid denna."

173.

Stats-Sekreteraren Baron Carpelan besökte sällan speklaklerna; men blef nylikcn all se en liten efterpjes, hvilken omtalades såsom särdeles rolig. Frän en fin middag hos någon af sina vänner, der ban gjort skäl för sig, begaf ban sig således en afton på operan, hvarest han intog sin plats på amß-theatern. lian kom ungefär midt under uppförandel af hufvudpjesen, hvilken alldeles icke intresse-•145

råde Carpelan, som dessusom kände sig sömnig efter middagsoset. Han vände sig derföre lill den, som salt bakom honom pil nästa bänk och had denne, med utseende af fullkomligt allvar, "göra honom den tjensten, alt gifva honom en spark i ändan, när efterpjasen börjades, emedan ban tilldess äruade taga sig en lur."

174.

Öfverste Holger Morman började och slöt sin bana pä ett föga ärorikt sätt. Han hade länge stält qvar i land riksgraden och nästan misströstade att hinna till Kapten. Emedlertid blef han under Förrnyndare-ltegèringen kommenderad att bevaka Fröken Rudenschöld, som hölls i langsligt förvar medan Armfeltska högtnålsprosesseu fortgick. Genom en lika listig som dristig lögn drog Morman nu den svage Hertigen vid näsan och påskyndade siu hittills tröga lycka. Han föregaf nemligen hos Regenten, att några maskerade personer en afton hotat honom till lifvet, om ban ej utsläppte sin vackra fänge. För att spela komedien till slut. var Morman nog fräck, alt i tidningarna utlofva en belöning af 2,000 riksdaler åt den som kuudo upptäcka, hvilka de maskerade personerna voro. Oka-ladt en spefogel offentligen i dagbladen dref gäck med den utlastade belöningen, trodde Hertig Carl på Mormans digt, och han slapp all vänta på löjt-nantsfulhnakten, hvarpå sedermera snari nog följ-7•146

de befordran lill Kapten. Derefter steg ban småningom, på öfligt sått i graderna, till dess han slutligen blef Öfverste-Löjtnant vid Konungens eget värfvade regemente, Öfverste i arméen och Iliddti-re af Svärds-Orden.

lian var för öfrigt duglig militär och treflig umgängesmenniska. Kortspel utgjorde huus högsta nöje och delta vållade hans fall. Förloppet dermed var följande.

Under ett kort vistande i Stockholm 1815 besökte ban en afton, väl plägad efter en middag i muntert lag, der man

sett botten i mer än en bål, ett spelbus, hvarest hölls furaobank. .Morman punkterade med otur, men — varej sig af misstag, eller mindre redig sinnesförfattning, eller med full besinning: deröfver kan endast Gud dömma! — stoppade hos sig några af de marker, som betecknade lians förlust, i stallet atl inlösa dem. Baron Fabian Wrede (sedermera chef för norra Skånska infanteriet och General-Major) åsåg tilldragelsen, och gjorde derom en för Morinau ganska ofördelaktig beskrifning för Kron-Prinsen. Del behöfdes ej mycket för att uppreta Carl Johan, när det gällde spel ocb ifrågasatt militärheder, lian att hvarken undersöka, eller ens tillfråga Morman om sakens sammanhang, lät Kron-Prinsen, genom Mormans regemenls-cbef. General Boye, tillsäga Mormau all genast ingifva sill afskedsmemo-rial. då allting skulle auses försonad! och blifva glömdt. Men knappt var afskedet bifallet, innan

•147

snmme General Boye, pä hug befallning, förständi-gade honom all aflägga sin Orden, den honom till-läts att bära endast på utländsk botten, hvarom skriftlig utfästelse honom alfordrades. Äfven denna förödmjukelse underkastade sig Morman, i hopp att framdeles få en sådan inskränkning upphäfven. Det lyckades ock fyra månader derefter, genom bemedling af General Boye, som den 18 Juli 1815 skref till honom: "Min bästa Holger! Jäg bar i går "lått tillfälle anmäla din angelägenhet för H. K. II. "Krön-Prinsen, som tillätit mig gifva dig dess nådi-"ga tillstånd, atl du får bära din Svärds-Orden, se-"dan Ordens-Kapitlel hvarken gjort eller gör någon "anmälan deremot; likväl har II. K. 11. dervid gjort "det tillägg, att den ej hör anläggas med någon "ostentation, det vill säga: icke omtala hvarken den "gifna afsägelsen, eller del erhållna tillståndet, ulan "anse afläggande! som en tillfällighet under din sjuk-"lighct, och all del ej skedl på någons befallning."

Någol öfver ett år derefter, och ulan alt någol ytterligare gravamen mot Morinan förekommit, blef ban i Ordens-Kapitlet förklarad ovärdig atl vara Riddare, frän hvilkas lista ban alltså utströks, och heslutet derom kungjordes i allmänna tidningar.

Sedan Morman fein års tid burit sin skymf tned tålamod, vände hnu sig skriftligen, men utan framgång, till Justitie Stats-Ministern Grefve Gyllenborg, för all öterfä sin Orden, hvilken Mornian 6åluuda i ordets bokstafliga bemärkelse spelat bort.175.

Nyssbemälte Baron Fabian Wrede, bekant für sina lyckliga och sarkatiska infall, spelade sjelf gerna kort, och hade i sina yngre dagar spelt ganska högt, särdeles under sitt vistande i Paris. Lyckan hade der varit omvexlande, sä att ban i början spelte bort stora summor och bragtes derigenom för någon tid i verklig förlägenhet; men återvann slulligcu, sedan han huuait få sin kassa någorlunda iståndsatt, sin förlust och blef från del ögonblicket ganska försigtig spelare.

Ku i ordets alla bemärkelser ponningedryg engelsman, som deltagit i Baron Wredes partier, då ban var kund pä de dyraste samlingsställena, ville förödmjuka honom, sedan ban dragit iu seglen och ål sina middagar, der de kostade mindre. Engelsmannen passad» på när Baron Wrede salt till bords på etl tarfligt värdshus och, med hatlen pä hufvudet, steg iu i rummet, blickade lornämt omkring sig, utan atl låtsa märka Wrede, och frågade myndigt: "Är det här, som hällre folks betjening brukar taga sin förtäring?" — "Ja, till och med drängar af sämre slaget — svarade Baron Wrede — llerrn kan således obehindradt fä laga sin plats vid bordel,"

Ulan alt svara, vände engelsmannen hastigt om och gick, beledsagad af en skraltsall'\a från samtlige bordgästerna.

149

184.

Flera Sr efter revolutionen 1772 gjorde Hessenstein, upphöjd i Kejserlig Romersk Furstevärdighet, en resa till Paris och emottogs med särdeles utmärkelse af hofkretsen i Versailles och af Ludvig XVI sjelf. Såsom bevis på utomordentlig ynnest beviljades honom fentrée des petits appart e in ett ts, men med uttrycklig tillsägelse, att denna gunst beviljades honom, icke i egenskap af Romersk Kejserlig Furste, titan i den värderikare af Svenskt Riks-Råd. Hessenstein inberältade delta till Gustaf III, som begagnade tillfallet att inpregla i sin Senat, hvilken

ära det medförde att deraf vara medlem, lian lät derföre i sittande Råd uppläsa Furstens bref. "'Det är väl — yttrade i anledning deraf Riks-Rådet Hermansson — all det någonstädes på jorden betyder någonting att nu vara Riks-Råd i Sverige.

177.

Om Frimureriet yttrade Grefvinnan Höpken: "Roligt måste det icke vara, ty min lar (Exellen-scn Carl Fersen) besöker aldrig deras sammankomster; och vigliga saker förehafvcs der säkert ej eller ; tv farbror Axel (Riks-Rådet Axel Ferseu) brvr sig aldrig derom."

178.

"Nu hannar ban oss ej mera," yttrade med sill ökända lugn. Landshöfding Rosenstein vid uu-dcrrättelsen, alt Hor-Kanslern Baron Zibet aflidit, hvars uppbrusande och retliga lynne och staika rättskänsla aldrig medgåfro konsidcrationcr, hvarken för samhällsställning eller förhållanden i enskilta lifvet.

179.

Ännu ett prof på Nils von Roseusteius sinnesköld : Han hade från sinn yngre mannaår varit Fru Hedenbergs, född Levin, förklarade älskare, och mellan dem fortfor äfven på äldre dagar del innerligaste lillgifvenhetsförhällande. Hon insjuknade och afled händelsevis en morgonstund samma dag, då Landshöfding Bosenstein hade bjudit främmande till middagen. Under del gästerne stodo vid brän-vinsbordet, kom Fru Hedenbergs sjukdom på tal, och någon sade sig hafva hört alt hennes tillstånd vore ganska betänkligt. Utan att förändra uppsyn, eller ens göra något uppehåll mellan fraserna, yttrade värden: "Hon dog klockau halfålla i inorgsc. Ha Herrarne supit?"

180.

Lika redlig i sill handlingssätt som belefvad och höflig i sitt bemötande, helsade han alllid med elt "ödmju/.as/e tjenare" och lade tonvigt på sista ändelsen. Kontrasten blef derföre så mycket starkare, när en gång en prest, hvars angelägenhet Rosenstein skulle, i egenskap af Stats-Sekreterare föredraga, vid en uppvaktning hemma hos honom.•151

omedelbart efter dennes $üdmjuA'<is/e tjenare!" besvarades med ett: "vet but, fähund!" då ban ville smyga en större sedel i Rosensteins hand, sägande, att "det vore för Ilerr Landshöfdingens skrifvare."

181.

1'å äldre dagar förlorade Nils von Rosenstein sina själsförmögenheter, blef slö och cynisk. Bergs-Rädiunan Lefebure, född Grefvinna Lilienberg, säg en eftermiddag i skymningen Landshöfding Rosenstein vältra sig ur en hyrvagn, som stadnat utanför hennes hus vid Rosenbad. Genast tillsade hon, att ljusen skulle tändas i förmakets krona och thé lagas tillreds. Sjelf satte hon sig i soffan, för att med anständig värdighet taga etnol det väntade besöket. Men det dröjde, hvarföre Grefvinnan ringde pä sin Kammarjungfru. Denna inkom och berättade, skrattande, alt hon i salen mötl Landshöfdingen, som ifrigt frågat efter "Fru Grefvinnans ai-sance." Kammarjungfrun hade ledsagat honom dit, och der salt han nu.

Eller läng väntan blef Fru Lefebure orolig och skickade Kammarjungfrun att so huru det stod lill med Landshöfdingen. Hon fann honom insomnad och snarkande. När han vaknat och hunnit blifva i ordning, förfogade han sig ändtligen in i förmaket, der ban bugade sig för värdinnan, och med dessa ord: "ödmjukaste tjenare, min nådiga Grefvinna! Nu rekommenderar jag mig med detsamma", vände om ocb steg i vagnen.152

184.

Åt Stats-Sekreteraren Rosenhane uppdrogs att sammanfatta en berättelse 0111 Konungens Kansli, för att öfverlemnas Ät Kron-Prinsen Carl August, hvars besök man väntade i Kansli-Styrelsen. Sedan Rosenhane fullgjort uppdraget, blef hans torra opus uppläst till justering i Kansli-Styrelsen, der Leopold, med försmädlig uppsyn och ruskande hufvudet, afhörde snillofostrel. 1 berättelsen förekom bland annat uttrycket: "deras antal öfversteg ej en enda." — "Huru var det, min Baron?" yttrade Leopold, för att ge Rosenhane en vink att förändra

uttrycket; men denne lät sig ej bekomma, utan läste med hög röst om igen den besynnerliga frasen; och Leopold var för mycket hofman alt högtidligen klandra hvad en högre embetsmän af förnäm slägt skrifvit. I stället föreslog ban, sedan Rosenhane läst sitt opus till slut, att det mätte tryckas, hvilket Kansli-Styrelsen af artighet biföll; men Leopold sedermera sjelf i hemlighet afböjde.

183.

PS grafvården öfver ett äkta par fanns följande inskrift:

Här hvilar Frans Agrarius.

Han var Publik Notarius;

Och hustrun hvilar hos sin man:

Hon var publikare än ban.

153

184.

Ståls-Ministern för utrikes ärendena Grefve von Engeström nitälskade med särdeles förkärlek för Kansli-Styrelsen, hvilken Stats-Sekreteraren Järta derföre plägade benämna "Grefve Engeströms Götha Kanal." När Verket installerades och bcmälte Exellens hållit sill inaugurationstal, tillsporde ban Sekreteraren vid Kansli-Styrelsen: om några mål inkommit, som voro färdiga till föredragning? Svaret blef nekande. "Delta förekommer mig — yttrade Järta — som om man inrättat ett stort |åhus med inånga bås, men saknade foder alt ge åt kreaturen."

185.

De år Hans Järta (dä Baron Hjerta) under Förmyndare-Regeringen var Andre Sekreterare i Kabinettet, utgjorde lians begge Chefer Riks-Kanslern (Sparre) och Kabinetts-Sekreteraren (Rosenhane) föremål för hans satir och upptåg. Om Sparre, när ban pä Operan tagit plats i ena oxögat, yttrade Järta: "alt del var första gängen ban såg det hela inrymdt i en af sina delar"; och Rosenhane spelade ban del ena sprattel efter det andra. Bland annat var Baron Rosenhane särdeles älskare af citroner, och intill Carl Johans uppstigande på thronen serverades alla aftnar frän Konungens kök tlié med tillbehör i Kabinettet till der tjenstgörande per-sonal. Rosenhane satte sig alllid i besittning af citronerna, hvaremot hans underordnade naturligtvis•154

ej understödt) sig alt proteslera, ehuru de brummade i mjugg. Men Hjerta ville åtminstone få skratta, om han ej finge smaka den gyldene frukten. En afton när thestunden nalkades, passade ban på i förmaket, der ban, innan tbéct inbars i kabinettet, gräfde ur citronen och satte skalet tillsammans så väl, alt det såg ut som en hcl citron. När brirkau sedermera på vanligt säll kringbars och Rosenhane häftigt grep uli citronen, Toll skalet tillsammans i hans hand, och hans flathet okades vid åsynen af de närvarandes bemödauden atl dölja sitt löje.

186.

Det nyss anlorda gycklet vållade Baron Rosenhane blott förtrytelse; det vi 1111 gå att förtälja tillskyndade honom derjemte besvär. Det är antaget atl ministrarne, som frän främmande länder hemsända depecher i ehilVre göra ett särskildt tecken på omslaget, när innehållet är antingen af den vigt, eller så hemlighetsfullt, att dechiflreringen bör verkställas af Kabinetts-Sekreteraren sjelf, men ej af någon annan. Dopecherna från Spanien voro just under denna period mcrätidels af föga inte-resse, ehuru ofta en ehiffre, hvars uttydande Bo-senhane öfverlemnade ät Hjerta, som fann denna sysslosättning odräglig. En dag hade Hjerta vid utländska postens ankomst passat på att obemärkt smugla det betydelsefulla tecknet pä en tjock lunta från Madrid. "Aha — utbrast Rosenhane vid åsy"nen deraf — ändtligen få vi något som duger äfven från det hållet." Och nu läste han in sig Hera timmar och företog i egen person den mödosamma dochiHVeringen. Efter slutadt värf kom han ut till sina underlydande tjenstemän, trött af arbetet och förbittrad öfver ändamålslösheten deraf, slängde både depcchcn och sin utlydning på bordet och röt: "Ta mig fan om jag hittat ett enda ord, som ej utan indiscretion skulle kunna

högljudt omtalas på torgen bland hvilkeu folksamling som helst."

Hjerta bet sig i läppen för att hämma sitt skralt.

187.

Under Grefve Barks Stats-Sekreleriat vid Utrikes Expeditionen var Registratorn Forssman, ehuru af många ansedd för en komplett narr och ytterst okunnig, men god musicus och författare af tilllallighets-sty.cken, som uppfördes i den umgängesglade Grefve Barks sällskapskrets, hemalte Stals-Sekrelerares allt i allom. Om någon hos honom rönt afslag på sin auhållan, men Forssman lade sig ut för honom med sitt: "Åh. lilla Grefve 1 för min skull", iuträlTade sällan all ej den sökande vann sin åstundan. Men i tjensten var gunstlingen klen och rubricerade en gång elt mål sålunda i Diarium: "N. N:s ansökau oni ersättning, for Oersättliga förluster."

Eller Grefve Bark blef Grefve Wetterstedt Forssmans synnerlige gynnare, och skaffade honom förhöjda löneinkomster och Expedilions-Sekretera-re-titel. lian log sedermera afsked och bosallc sig i en småstad.

188.

1 Götha Hof-Rätt fanns i hörjan af innevarande sekel en Registrator vid namn Santesson, som skref pä handlingarue af ett intil: "angående ett och annat och mera sådant."

189.

Ståls-Ministern for utrikes ärendena Grefve von Engeström förtäljer i sin skriftliga berättelse om thronföljarcvalel i Örebro 1810, all Prinsens af Ponte Corvo ombud, förre Handlanden Fournicr, för att i sådan egenskap legitimera sig, öfverlemnat till v. Engeström ett tandpetare-fodral af elfenben, innefattande Bernadottes gemåls och sons porträtter en miniature. Engeström sade sig halva äterleinnat fodralet, ehuru Fournier had honom behålla det; tilläggande Hans Exelleus slutligen: "Gud vet hvar del slutligen stadnade. Wetterstedt tog det och visade del öfverallt."

Menniskorna tro sig numera äfven veta något om det betydelsefulla elfenbensfodralets historia. Det var nemligen många är derefter synligt hos ett fruntimmer, boende i Clara-trakten, som förut varit Kammarjungfru hos G refvinniiu etterstedt, och för hvars underhåll Hans Exellens sjelf sedermera drog forsorg. Sedan det spelat sin rol till slut i•157

politiken, log det således tjenst lios kärleken och har med dcnnu spårlöst försvunnit.

190.

Innan Carl XII öfverlemnade sig åt sin olyckliga passion för krig älskade han skäml och lällc det af andra. Följande tvänne bref, vexlade mellan honom ocb Landshöfdingen Baron Croiilijclin (dä i Mariestad, sedermera i Westerås och den första af namnet) äro bland annat bevis derpå.

Croobjclm, som IVäu Kammartjenare hos Drottning Christina tjenat sig upp till Landshöfding och blifvit Friherre, var naturligtvis alltid särdeles uppmärksam mol Kungahuset, hvars medlemmar ban ej underlät atl uppvakta med välönskningar hvarje nyår. Det skedde äfven 1695 lill Kronprinsen (sedermera Carl XII), och brefvet öfverlemnades lill honom med ett ståtligt tal af Cronhjelms son, Kammarherren (iustuf. som slutligen blef Grefve, Kiks-lläd saml någon tid Kanslipresident.

Kron-Prinsen tackade (i bref till Polvcarpus Cronhjelm den 12 Januari 1695), "önskande all väl-"mäga och vältrefuad saml en god man ål Babba "(Cronhjelms dotter) och mycken Ivcka till den nyss "påbegynta handeln med hundskinnshandskar; försäkrande nil förblifva alltid Ilerr Landshöfdingen» "ocb hans söners, så väl den frånvarandes som de "närvarandes, väl alfectionerade

CABOLUS."•158

Gronhjelms svar lydde sålunda : Först tackades vederbörligen lör brefvet "och 'nådiga lyckönskan, så väl sig som sinn luttiga barn "och helst den arma Hickan, som lians Kongl, Hög-"bet tillönskat en god man. Del torde Henne

icke "sägas, tv bon skulle högfärdas deraf. Der i orten "ville karlarne helst hafva Veslgölbskor; alltså må-"ste ßabba stå tillbaka. Dock, efter 11. K. 11. en "gång antagit alt nämna henne, så förmodades un-"derdåuigst, att Prinsen ock skulle vidare draga 'försorg om henne, och tillvisa henne någon braf 'hofbuss af Kongl. "Maj;ts Garde, eller den som står "i Kongl. Maj:Is och H. K. H:s gunst; tv deu skall "då inlet ha svårt att la /n-ord af niig och mor i "gården. — Rörande manufakturen med hundskinn, "som prinsen hade önskat lycka till, hade landshöfdingen nu uppfödt en mäkta ansenlig hundarf, "Iivars like ej lärer linnas i tre Kungariken. Ku nu èr gammal var sad i cxercicesskolan alt upptuk-"las och informeras i allehanda behagliga konster, "så all han derigenom kunde komma i eslinie hos "min nådiga Prins, den jag hafver ärnat densamma, sä snart han låtit sig undervisa och blifvit "capable till uppvaktning Nådige Herre! (med des-"sn ord slutas brefvet) jag beder uudcrdånigst F. "K. II. ville med nåd upptaga mill ödmjuka skämt.-'

191.

' Kansli-Presidenten Riks-Rådet Grefve Gustaf Cronhjclm plägade vid omröstningar i Senaten gifva•159

noga akt på åt hvilken sida majoriteten lutade, för att kunna sladna i minoriteten. "Ty — menade han — om majoriteten har rått, så blir beslutet oklandradl; men om ban misstagit sig, blir jag dock b lan ansvar."

192.

Bemälte hans Exellens var så sträng hushållare, alt ban pä sin sotsäng, af farhåga att hans efterlefvande skulle för dyrt betala begrafuingskost-naden och sorgkläderna, efterskickade de handlande, prutade med dem och afslöt sjelf om hvarje artikel, som för omförmälla ändamål behöfdes. När allt detta blifvit efter hans önskan uppgjord!, gaf ban hell lugnt upp andan.

193.

Straxt efter Nystadska freden skickades sedermera Riks-Rådet Baron Cedercreutz som sändebud till Czarens hof och kom hos honom högt i gunsten. Peter 1 såg de sednare åren gerna botten i glaset, och Cedercreutz, som var särdeles både stark och korpulent, gjorde i dryckeslag hällre skäl för sig än de flesta, hvilket mycket behagade Kejsaren. En dag ville han likväl försöka all berusa Cedercreutz, hvilken dock, ulan att bli knäckt, drack mera fin både Pel er sjelf och någon annan i sällskapet tålle. Detla både förvånade och förtröt Czaren, som utbrast: "Med honom dricker jag ieke mer; jag ankare, ban oxhufvud."'1G0

191.

Niir Sköldebrand (slutligen Grefve, Stats-Råd och Exellens) under stormarna pA Norrköpings riksdag hotade alt kasta sitt sköldebref pä eldbrasan, yttrade Harön Wrede (som sist blef Fälmarskalk och Kxcllons): "Dervid äfventyrar ban ingenting; ty del är IVir färskt att kunna brinna."

195.

1790 lät Amiral Stedingk pipskägg växa pä sitt folk, och dä Gustaf 111 frågade houom om anledningen dertill svarade ban: "alt det skedde, lor att pä nägoutiug kunna känna igen sitt folk, sedau kläderna ej längre utgjorde ett igeukänningstecken, emedan det blifvit alldeles naket."

196.

Samme Stedingk, som ander detta krig (lera gånger ömsade befäl och station, blef af Konungen vid clt tillfälle frågad om tillståndet i Helsingfors. "Der har nvss sjungits Te dnurn", svarade Stedingk. "Hvad säger ni? — föll Gustaf häftigt i talet. — Deraf vet jag ej det ringaste! Af hvad anledning dä?" — "Ers Maj:Is Krigs-Kommissariat—gaf Stedingk tills var — har hittat ett sexmarksstyckc i sin eljest toma .kassa."

197.

"Han borde kläda sig i harnesk, lor alt ej bli tönderpiskad", yttrade den ädle Frietzsky om den ut-

lingen Lewenhaupt, Landtmarskalk vid 1789 års riksdag. "Ah nej!—invände Riddarhus-Sekreteraren Bungencrona — del gör till fyllest om han hänger en spotllåda på ryggen."

198.

De som i synnerhet tillstyrkte Gustaf III, att med våld genomdrifva sina frihctsmördande planer 1789, voro: Hertig Carl, Preussiska Ministern Ba-ron Borck, Polismästaren Lagman Liljensparre, Prosten (sedermera Biskop) Nordin, Borgare-Ståndets Talman Liedberg och Bonde-Ståndets Sekreterare (slutligen vice President i Wasa Hof-Bätt) Ahlman. Hertigen af Södermanland, Borck och Liljensparre ifrade företrädesvis for våldsamma mätt och steg.

199.

Öfvcr-Holjägmäslaren Grefve Mårten Bunge hade amourelter med Hera bland Operaflickorna, bland hvilka en, lika vacker som dum, kallades "Mårtens gås." Då hon vid en repetition infann sig något sent, och derför lick förebråelser af skådespelaren Hjortsberg (Lars), ursäktade hon sig med, att hon likväl, för all hinna frain till bestämd tid, "gält allt hvad gä's kunnat." "Det är just deruti felet ligger — återtog Hjortsberg — all ni ej i stället gått sä fort som en menniska."200.

DA samma Grefve Bunge vid elt tillfälle klandrade dekorationerna i en pjece, hvilka föreställde en skog, anmärkte Hjortsberg (I.ars): "att det ändå vore just i dessa skogar, som Herr Grefven och Ofver-Hof-Jägmäslaren gjorde sina lyckligaste jagt-partier."

201.

Hof-Hätts-Rådet Gabriel Adlerbrant i Götha Hof-Rätt (fader till Hof-Rätls-Rädet Thure i Svea), en i alla afseenden aktningsvärd domare, var likväl, om möjligt, ändå mera tankspridd; och berättade i följande ordalag om ett sammanträffande på gatan mellan honom och en person, hvilka ömsesidigt trodde sig igenkänna hvarandra, ehuru begge misstogo sig: "llan trodde del var jag, och jag trodde det var han; men uär allting kom ikring så var del la' mig lusande djeflar hvarken hau eller jag."

202.

I en landsort, der den rike Iliks-Rädel Grefve Axel Fersen ägde elt af sina stora gods, fanns en domhafvande, som vägde rättvisan i ena vägskälen i förhållande till valutan, som nedlades i den andra. Vid en uppkommen rättegång skickade Fersen (ill honom sill ombud med åtskilliga handlingar, som styrkte hans talan, och med uppdrag att inhemta domhufvandcns mening, om icke dessas före-•163

teende gjorde tillfyllest? Dombafvanden (Lagman * *) granskade först uppmärksamt alla handlingarna, genomletade dem sedan ytterligare blad för blad, skakade dem slutligen för att utforska, om ej något löst papper fölle ur dem, hvarefter ban ålerlemna-de alltsammans till Grefve Ferseus ombud, yttrande, med mörk uppsyn: "Anmäl min vördnad för Hans Exellens och säg, att ännu är del nugot soin fattas, innan dessa handlingar äro i det skick, att Hans Exellens' rätt derigenom blir vederbörligen betryggad."

När ombudet återvände med detta besked, blef Fersen misslynt och frågade sin man: "hvad han trodde det kunde vara för en handling soin fattades?"

Ombudet förklarade sin öfvertygelse alt handlingarna voro fullständiga, och förmodade ingenting annat kunna fattas, än eu så kallad "handtryckning,'1 hvarförutan man hade föga utsigt att viuna någon sak vid Lagman * ":s domstol.

Fersen rynkade ögonbrynen, men lämpade sig efter del vedertagna bruket, och återsände handlingarna, sedan ban i dein inlagt en större sedel.

När Lagmannen hittat på denua, vid förnyad granskning af papperen, klarnade hans begrepp äfvensom hans fysionomi, och ban yttrade nu till Fersens ombud: "Del är lika lyckligt som beundransvärdt, all Hans Exellens vid sina höga år har i behåll bela sin mannaålders själskraft. Var god och anmäl min ödmjukaste vördnad samt

under-•164

rätta lians Exellcns, att handlingarna nu inora be-linna sig i alldeles komplett skick."

203.

Med mycket interesse frågade en fransman Baron Fabian Wrede (General-Majoren) i Paris: "om Sverige ännu hade qvar sina berömda Oxenstjer-nor?"

Till hiUften blott — svarade Baron Wrede — ty stjernorna hafva längesedan uppstigit till himmelen."

204.

Skillnaden mellan de tre bröderne Scheffer påstod Biks-Rädet Hermansson vara den: att Ulric sade ej alltid hvad han visste; Carl sade allt hvad ban visste; och Pehr visste icke hvad ban sade.

205.

Halfslumraude efter en stark middag, hörde Furst Hessenstein Vicairc Apostoliquo Abbé Öster skryta med den förtrolighet och vänskap, sont rädde mellan honom och Kardinal Bohan. "Hans Kmincns ar ryktbar för sina dåliga bekantskaper,"' mumlade Hcgsenslein halfhögt, i det ban vaknade och gnuggade sömnen ur ögonen.

206.

I 'lider 1828—1830 årens riksdag vandrade Biskop Tegnér öfver Carl XIH:s torg, en natt hem

165

frän elt större samqväm. Till posten, som stod på vakt yttrade han:

"Väktare! hvad lider tiden? Månn' hvilans timme inne är?" Skiltvakten svarade:

"Del midnatt är, oeh vid den liden En Biskop hemma vara plär." Öfverraskad stadnade Tegnér oeh inlät sig i samtal med gardisten. Del var en afsigkommen Magister, som förr bevistat Tegnérs föreläsningar i Lund oeh nu mera låtit värfva sig till soldat.

207.

Polismästaren Liljensparre begärde en dag med mvcken ifver enskildt företräde hos Gustaf 111, soin liera dagar varit besväråd af obstruktion oeh just dä Li|ljensparre inträdde begagnade sin a is a rice.

"Hvad har ni för godt att säga, kära Liljensparre?" frågade Konungen.

"Någonting förskräckligt, afskyvärdt, oerhördt — svarade Polismästaren. — Man har om Ers Maj: t» helgade person haft de förgripligaste yttranden, och jag bar inställt mig, för att underdänigst fråga, hum Ers Maj:t befaller all brottslingen skall behandlas?"

"Nå, hvad har ban då sagt?" sporde monarken, med mörknad pauna.

"Han yttrade.....Men jag ber om nåd."

"Säg ut — återtog Kungen, hvars nyfikenhet och oro stegrades. — Jag vill veta allt och befaller er att berätta ulan omsvep."•166

"Den skurken har sagt — svarade nu Liljensparre — att han sk—ter i Ers Maj:t".

"Min högsta önskan är att kunna göra honom samma återtjenst — utbrast Gustaf III, storskrat-tandc. — Tack för ert nit; men lemna karlen i fred och låt hans yttrande bli ett förtroende oss emellan."

208.

Det versslag, som kallas "alexandriner" har fått sin benämning deraf, att tvänne' franska poeter — Eustace och Paris, som lefde i medlet af 12:te seklet, först använde detta versslag i sin roman ont Alexander, hvilken de författade gemensamt, eller rättare successift; ty Eustace skref början och Paris fortsättningen.

209.

Vid en cour hos Ludvig XIV, der trängseln af förnäma var så stor, att ban knapt hann gifva akt på hvar och en af den bugande skaran, åt hvilken ban, tankspridd och likgiltig räckte sin hand att kyssa, bet Markis Spinola honom så hårdt i ett lin-ger, att Kungen skrek till. "Om nåd, Sire — tog Spinola dervid till ordet. — Det fanns för mig ingen annan utväg att göra mig bemärkt al Ers Maj:t."

210.

En dag, då Biskop Serenius befann sig i Ilof-kretsen, frågade Lovisa Ulrica honom, irroniskt:

wi•167

"hvarföre Christi uppståndelse först kungjordes för qvinnfolk?" — "Derföre, Ers Maj:t — svarade Biskopen, o förskräckt — alt den stora händelsen skulle i hast bli utspridd, emedan fruntimren nästan aldrig veta alt hafva tand for tunga."

211.

I en gammal legend förekommer huruledes en kärring i sin synda-ångest vätle ned bigtstolen:

---tors dit ta vieille:

Conseille s mo i, mon père en Diett. Parbleu! dit il, je te conseille Waller vessir en autre lieu.

212.

Machiaviel påstod sig hellre vilja efter döden komma till helvetet än paradiset; tv på förra stället skulle han en endast få sällskap af munkar och tiggare, men på det sednare träffa Kungar, Påfvar och store män.

213.

Advokaten Frans Ludvig Harlai, som var gift och samlat stor rikedom, dog i Colmar 1780. Hans slägtingar strömmade till från alla landsändar fiir alt ärfva. Man lann och öppnade elt testamente. Hvilken bestörtning! 80,000 livrés testamenterade till dårhuset i Slrasburg, af den orsak: "att efter det varit af dårar Harlai fått dem, var det ock bil-1G0

ligt, att de till dårar återföllo." 12,000 livrés voro lik\id aflagde till reseunderstöd åt de bedragne arfvingarne.

211.

Besvärad af Engelsmannen Saekfords cntrngen-bet, som länge haft några kinkiga petita att anmäla, vägrade Drottning Elisabeth honom länge audiens. Slutligen måste hon likväl taga emot ho-Hom. Sack förd hade \id delta tillfälle nya stöflar, och Drottningen, som var i elakt lynne, ville förödmjuka honom med utropet: "Fy! Ni har stöflar, som lukta illa."

"Om nåd, Ers Maj:tl — svarade Sackford, djupt bugande sig — det är icke mina nya stöflar, som lukta illa, utan de gamla ansökningarna."

215.

Hertigen Begenten af Orleans utverkade Bo-mcrska kyrkans purpur åt sin gunstling Dubois. När denne lackade Prinsen, svarade haur "Ni har haft hallen bra länge i hufvudet, iniiau Ni nu ändtligen fått hufvudet i hatten."

216.

Hugenotl-paret Grefven ocb Grefvinnan Suze råkade i sådan oenighet, att deras äktenskap måste upplösas genom skillsmässa. Ej nog dermed: Grefvinnans hat till sin förra man var så häftigt,1G9

att hon öfvergick till Katholska religionen, "för att, som hon sade — blifva lika skild frän honom i andra verlden, som i denna?

217.

En gammal trogen Vizir hos Schacken i l'er-sien loll i onäd, blef afsatt, men fick, såsom det yttersta nådevedermäle), sjelf välja den hostad, der han, förvist från hofvet, skulle tillbringa sina återstående dagar. Han valde hvilket öde och oupp-odladt ställe som helst inom Schackcns ägovälde. Denne gaf befallning ål sin nve Vizir, att anvisa företrädaren ett sådant. Efter någon tid uumältes hos Schacken, alt i hein hans rike ej fanns en enda öde oeh ouppodlad plats. "Det vär just (leila jag ville visa Er, nådigste Herre I — tog nu den al-satte Vizireu till ordet. — .Malte min efterträdare kunna lemna sitt embete med samma vitsord!"

Schacken, rörd. omfamnade siu trogne tjenare och insatle honom äter i sin fordna värdighet.

218.

Kalifen Haroun tillsporde den lärde Ahou-Ali, som under knappa vilkor lefde dygdig och nöjd: om han kände någon man, mera oegennyttig än ban sjelf var? "Jo, Herre! — svarade ban — Ni just är det; tv jag föraktar blott detta flygliga jordiska, som är af föga värde; uien att dömuiu efter•170

Erl lefnadssätt, sä föraktar Ni det himmelska och beständiga, som är oskattbart."

219.

"Nu är det la't (fété) i staden", yttrade Biskop Fahlcrantz, i anledning af en persons ankomst till Upsala, hvilken var lika inskränkt soin anspråksfull.

220.

Bemälte Biskop, känd för sina lyckliga ordlekar, svarade någon, som förundrade sig, alt ban ej låtit gravera sill namn i en utiniirkl vacker carniol-ring: "alt han ej velat låta göra det, för all ha det nöjet alt äga någonting oijraoeratlt."

221.

En viss prelat önskade taga reda på Läsare-sektens funderingar, ocb examinerade en Uplauds-bonde, soin bevistade deras konventiklur, om förloppet vid dem.

"Först — berättade bonden — läser presten en bön och dä falla de alla på knä; och så stiga de upp och sjunga en psalm; så en bön igen, och derpå en ny psalm, och sä undan for undan, ända in på sena natten."

"Då bli de väl slutligen sömniga?

"Ja visst bli de det; och derföre om dagarna vid arbetet sofva de sedan undan för undan.""Nä, hvarom predikar egentligen presten?"

"Mest om helvete; och dit säger han, att vi ska' fara allihop undan för undan."

"Bevars 1 . . . Det mätte vara bra stora syndare i er hemort?"

"Åh nej, det äro de väl inte — utom en."

"Hvem är det, och hvaruti syndar han?"

"Det är Anders Petter i * *, som icke tror på Gud."

"Nekar han Guds tillvarelse? Hvem tror han då har skapat verlden?"

"Han säger, att litet kommit till då och litet dä; och, sä har del gält uudan lör undan."

222.

Erke-Biskop Lindbloms moder var dotter af en fransk Köpman vid namn Pallavicini, som för religiousförföljelserna under Ludvig XlV:s regering lemnade sitt fädernesland och bosatte sig i Stockholm. När Lindbloms barn blefvo adlade 1802, var hans första plan, atl ät dem upptaga sin moders urgamla patriciska namn, hvartill ban likväl ansåg grannlagenheten fordra, att begära samtycke af den högst förnäma och bollenrika ätten, som residerar uti Italien, och hvars chef, Markis Pallavicini, bebodde sitt palats, ett af de präktigaste i

Genua. Underhandlingen med Markisen uppdrogs åt Cbargé d'Ail'aires Lagersvärd, hvilken åter anmodade en ung svensk, som dä var anställd vid be-•172

stickningen, alt besöka den stolle palriciern ocb underställa bouom den svenske prelatens afsigt.

Markisen emottog den unge svensken artigt, men förnämt, och svarade, sedan ban uppmärksamt alhört hans framställning: "att hvarken huset Pal-lavicinis arkiver eller traditionerna inom familjen föranledde, atl någon medlem af denna slägt någon-siu varit busalt utom Italiens gränser. lian hade väl hört berättas, att personer funnits äfven i andra länder, som begagnat sig af Pallaviciuska namnet, och detta kunde endast förklaras pä det sätt, att någon af familjens domestiker, eller kanske någon obskur balard, som flyttat ur Italien, på utländsk botten tillvällat sig ocb fortplantat namnet. Om llans Eminens nu behagade antaga detsamma, skulle huset Pallavicini utan »tvifvel deraf finna sig hedradt; men i alla fall aldrig kunna erkänna någon slägtskap med hans familj och hans möderne."

"Hans Eminens Lindblom" fann Markis Palla-vicinis svar visserligen förbindligt, men dock så föga smickrande i afseende på slägtskapen, att han hell och hållet slog Pallaviciuska namnet ur bågen. 1 stället antogo hans efterkommande namnet: "Lindersköld."

223.

Under vistandet uti Italien hade sedermera Re-gerings-Kädet W * * meddelat en vän i Sverige upp-lysaude anmärkningar rörande Italienska förhållanden, som i flera afseenden framställde Påfliga sty-

•173

relsen i fördelaktigt ljus. Brefvet aftrvcktes i en följd af nummer uti Stockolms-Poslen; oeh Vatikanen, som alltid och allestädes har p&passliga utskickade, tog icke allenast reda på uppsalsens innehall, utan äfven på författarens person.

Emedlertid inträffade brytningen mellan Pius VII och Napoleon, hvars truppar besatte Rom, der franske generalen Miollis var Guvernör, hvilken höll Påfven i ett slags fångenskap uti dess palats på Monte Cavallo, der han inneslutit sig och lefde i föga beröring med den vtlre verlden.

Under dessa förhållanden anlände W * * till Rom, der ban sammanträffade med någon af Påfvens omgifning, hvars bekantskap ban förut gjort, och som lät honom förstå, alt Hans Helighet ined välbehag skulle se en person, som gjort rättvisa åt hans förehafvanden och grundsatser.

På dennes ord lät W * * anmäla sig till audiens, hvilken äfven beviljades — märk noga I — den 13 Mars 1809. Han insläpptes genom en oansenlig ingång, elt slags lönport af trä, och emottogs afKa-tholska kyrkans då varande vördnadsvärde Öfverhufvud, icke blott nådigt, men med okonstlad hjertlighet.

Dä W * * beklagade att linna Hans Helighet sjelf och det land, hvaröfver ban regerade, i ett förödmjukande betryck» genom franska ockupetiouen, svarade Pius: '"Gud", straffar mig för den syndiga svaghet jag begick att kröna tyrannen, och jag lider med undergifvenhet'denna bestraffning af Himlens rättvisa."Efler några förbindliga ord till W * * för hvad ban skrifvit om tillståndet i Påfliga staterna, frågade den Helige Fadren: om ban nyligen haft underrättelser Irån Sverige? och sedan W * * dertill svarat "nej", tillade Pius: "Vi veta, lastän så här inneslutna, i alla fall åtskilligt om hvad som tilldrager sig i verlden, och Er monark ar den ende Konung i Europa, som förtjeuar detta namn, — den ende, som aldrig dagtingat med tyrannen."

Delta yttrades af Pius VII i Rom samma duy Gustaf IV Adolph arresterades i Stockholm!.....

22-1.

Danske Majoren Kirchner (slutligen Öfverste-Löjtnant) var prestson, hade studerat theologien, för alt sjelf bli prest, och Hera gånger, i sin läders ställe, predikat, när ban för någon oregelbundenhet nödgades lemna Universitetet. Då kastadb han bort boken och grep till värjan.

I sin nya egenskap af krigare hemtade han vid ett vigtigt tillfälle stor fördel ar den öfning, ban i yngre åren ball

uti del andliga kallet. Konungarne afDannemark och Preussen, Fredrik IV och Fredrik Wilhelm I sammanträffade, för all öfverlägga om Stralsunds belägring. Under måltiden inlopp underrättelse, att Cail XII återkommit Irån Bender och befann sig inom lastningen. Denna tidning var ett dunderslag för de beggo andra monarkerne, och de voro högst angelägne atl bli förvissude om huru dermed rätteligen förhöll sig.•175

Efter måltidens slut erböd Kirchner i detta afseende åt Konungen af Dannemark sin tjenst, hvilket med bifall upptogs. Kirchner ikládde sig cn lånad prcstdrägt och satto svart ploster under ena ögat Sålunda utstyrd begaf ban sig till lastningen, der han föregaf sig vara en pomcrsk prest, som danskarne afsatt och fördrifvit for hans trohet mot Sveriges Konung, hos hvilken ban nu sökte företräde och hjelp.

lian insläpptes i Stralsund och förunnades audiens hos Konung Carl, för hvilken Kirckner uppdukade sin digt och utbad sig alt bli upptagen bland Hans Maj:ts fältpresler.

Det var söndag följande dagen, och Konungen befallte honom då hälla en profpredikau, hvarefter öfver hans ansökning skulle resolveras.

Kirchner log aflräde, slöl sig inne, beredde sig på morgondagen och predikade då i Konungens rum och närvaro så uppbyggligt, att Carl lofvade, hjelpa honom.

Men bland åhörarne fanns en bland den sist aflidne Hertigens af Holstein fordna uppvaktning, som i yngre åren varit nära bekant med Kirchner, och hvilken under bela predikan fixerat honom skarpt. Efler predikans slul tog ban honom afsides och hviskade till honom: "Rider dig fan Kirck-ner I Är del icko du? Och har du blifvit prest i dag?"

Majoren blef naturligtvis bestört öfver detta tilltal; men hemtade sig straxt och svarade med fatt-•176

ning: "Min Herra| Jag känner er icke: mill namn iir ej eller Kirchner."

Han försummade likval intet ögonblick att smyga sig ur Konungens rum, så snart det kunde ske obemärkt, och kom lyckligeu ur lastningen och till danska lägret, der ban förkunnade hvad han i Stralsund sett och gjort.

225.

I Kejsar Carl Y:s tid lefde Augustinus Nyphus Svessanus frän Sueza i Neapel. Ryktet om lians lärdom och besynnerlighet hade hunnit Kejsarns öron. Han \ille se honom och öfverraskade honom med ett besök. 1 Nvphi kammare fanns blott en stol, i hvilken denne log plats, under yttrande: alt "Kejsaren vore en sä stor Herre, all ban kunde låln hemta en stol lill sig, om ban önskade silta." Vidare yttrade Nvphus: "Jag är litteraturens Kejsare, pä samma sätt som Ers Maj:t är soldaternes."

Nyphus var två gäiiger gift och dansade sä omättlig! på sitt andra bröllopp, att ban deraf sjuknade och dog.

226.

Wilhelm Eröfraren. Konung af England, var sjuk och länge sängliggande af för mycken fetma. 1 anledning deraf, gycklade franska Konungen Philip 1 med sina hofmän och frågade: "när den tjocke mannen ämnade stiga upp efter sin barnsäng?" Skämtet blef iubcrätlat lill Wilhelm och förorsakade•177

ett blodigt krig. Ty ban lät säga Philip: att "när ban accoucherat skulle ban lira sitt tillfrisknande i S:ta Genevieve uti Paris, med 10,000 lansar i form af vaxljus."

I lan höll ord till en del, och skulle sannolikt fullbordat sill löfte, derest icke döden kommil emellan.

227.

Fjorton dagar efler Henric lV:s död lät Enke-Drottningen gifva sin son, kungabarnet Ludvig XU1, dä 9 år gammal, en risbastu, lör hans gensträfvig-het att göra bön. Kort derefter, dä den lille Konungen fördes in till sin mor i holkretsen, steg hon upp, enligt etiketten, och neg ganska'djupt för honom. "Jag skulle tycka mer om — yttrade då Ludvig — att det visades mig mindre uppmärksamhet, men att jag sluppe stryk."

228.

En rik idiot samlade .af få lan ga elt bibliothek, hvilket han lät en student ordna. Men dä böckerna ej fyllde alla hyllorna, skref ban till sin kom-missionär i Paris och requirerade: "6 alnar theo-logi. 3 alnar historia, 2 alnar skolastik in folio. 4 alnar poësi in quarto, J aln moral saml 61 alnar romaner och sagor."1 början af innevarande sekel kom en ung, qvick tjensteman i "Svea Hof-Rätt i ordvexling mellan fyra ögon med en af ledamölerne, hvilken den förre i hettan had kyssa sig ... . pä örat. Förmannen, ursinnig, anmä|le sin lidna skymf hos Presidenten, som den tiden var sjelfve Hans Exellens Riks-Drotzet. Denne ville högtidligt och exemplariskt näpsa subordinationsbrottel, lät i Hof-Rät-tens nästa Plenum förekalla den anklagade och frågade honom, bistert, huru ban kunde unders tå sig till sådana näsvisheter, som ban begått mot Hof-Rätts-Rädet * *? Tjenstemännen bugade djupt, men nekade att hafva förgått sig. "Ni har utfarit i grofva och oanständiga ord mot er förinan", utbrast Riks-Drotzet, förtörnad. Nu bugade tjenstemännen ändå djupare och yttrade i ödmjuk ton: "Jag bedyrar Ers Exellens, alt jag icke sagt något annat till Herr Hof-Rätts-Hådet * *, än jag skulle vilja säga till Ers Exellens sjelf och bela den Höglofl. Kongl. Hof-Rälten."

230.

Under Greyska Kabinettets regering apostroferades det vid ett tillfälle ganska allvarsamt i Öfverhuset af Lörd Durham, för dess förmenta eftergifvenhet mol Ryssland i Orientaliska angelägenheterna. Lörd Grey fann ingenting lämpligare, än att Durham sjelf försökte hvad ban kunde uträtta, och uppdrog honom således ambassaden till Peters-

179

burg. Lörd Durham emottog det lysande och vigtiga förtroendet, och för att bättre kunna svara deremot och göra sig beredd att med sakkännedom möta Kysslands anspråk och invändningar, reste han först till Constantinopel, i ändamål alt på stället samla upplysningar och riktigt tränga in i frågans detaljer, och derifrån till Odessa, för att sedermera fortsätta färden landvägen till Petersburg.

Från första ögonblicket han beträdde rvska området tills ban steg in i sitt hotel uti den Kejserliga hufvudstaden, blef ban, på Nicolai befallning och å dess höga vägnar, emottagen och bemött på det mest smickrande sätt. Deraf rubbades väl icke Lordens nit för Englands inlercssen; men hans antipatier mot llyssland skingrades mer och mer.

För alt underlätta och påskynda underhandlingarna, log Kejsarn dem sjelf om hand och öfverlade personligen med Stora Britlanniens sändebud. Redan med delta bevis pä hög aktning och förtroende, fann den stolte Lorden sig särdeles belåten. Men huru mycket mer smickrades ej hans sjelfkänsla, dä Nicolaus öppnade underhandlingarna med förklarandet "att de begge voro af tillräckligt goda IIus för att kunna meddela sig åt hvarandra, icke såsom Kejsare af Ryssland och Stora Briltan-niens ambassadör, utan som en Romanoff och en Durham."

Nu försvann hell och hållet all sträfhet hos den ädle Lorden, och do kinkiga negocialioncrna gingo lätt som en dans.•180

Under deras fortgång öfverlemnade Nicolaus honom en dag Andreæ Ordens insignier i briljanter. Lörd Durham uttryckte sin tacksamhet, men tillika sin ledsnad att ej kunna begagna detta vedermäle af Kejsarns ynnest, emedan Englands lagar icke tillstadde honom att emottaga något slags föräring af en främmande monark.

"Jag har förutsett er ädla grannlagenhet och hindret är pä förhand undanröjdt", yttrade Kejsarn, i det ban småleende tog Tram en af houom utverkad skriftlig tillåtelse af Regeringen i England för Lörd Durham, alt bära den ifrågavarande dekorationen.

När slutligen den ädle Lorden, efter förrätladl värf, återvände till sitt fädernesland, hade ban ingenting atl förebrå de Stor-Britlanniska diplomater, hvilka före honom handlagt Orientaliska angelägenheterna.

231.

* *, i hvars sängkammare luckorna voro till— skrufvade för fönstren, ropade en vintermorgon till sin dräng: "Se, 0111 det är dager ute!"

Drängen gick ut, kom igen och svarade: atl ban ej kunnat se ringaste skymt af dager.

"Ditt nol! — utbrast * \ förargad. — Tag ljuset och se hällre åt."

232.

Wilhelm Eröfraren blef begrafven i Caen uti den af honom uppbyggda S:t Stefanskyrkan. När200.

sorgtåget hunnit dit, upphäfde cn invånare i staden nödrop, hvarvid hela befolkningen strömmade till och hejdade processionen. Borgaren beklagade sig då, att den aflidne Konungen, for att bygga sin kyrka, tagit ifrån borgaren, ulan ersättning, den honom tillhöriga jord, på hvilken hon blifvit uppförd. Folkel satte sig genast i besittning af likkistan, och den segerrike Konungen skulle blifvit obegrafven, derest icke hans yngre son Henric åtagit sig att betala den summa, som angifvaren fordrade i ersättning för sin förlorade mark.

233.

Den tilltagsno Påfven Gregorius VII, som af-satte Kejsar Henric IV och Konungen i Pohlen Bo-leslaus, samt befallte en annan Romersk Kejsare att nedlägga cn eröfrad krona, hette ursprungligen Hildebrand. Tyskarne öfversatte detta namn med: *HoUenbrandt" (Helyetesbrand).

234.

Vid ett Te Deum, som afsjöngs i No tre Dame, var hela kyrkan klädd med fanor, eröfrade i flera drabbningar af Marskalken de Luxemburg. Trängseln, i synnerhet vid stora ingångcu, var oerhörd, och Prinsen af Conti, som höll Marskalken i hand, hade största svårighet att slippa in. "Mina Herrar — yttrade då Prinsen till de kringstående — lemnen rum åt Notre Dames lapclserarc."182

292.

Vid underrättelsen om den misslyckade expeditionen mot Fredrikshamn yttrade Kabinetts-Sekreteraren Samuel v. Rosenstein: "alt skillnaden mellan den Spanske och den Svenske Dou Quixotte, bestod deruti, att den förre tog väderqvarnar lor fästningar, och den sednare lastningar lor väderqvarnar."

Delta infall, som blef berättadt för GustaflU, uppretade honom till den grad, att Rosenstein miste tjensten.

236.

Korrt efter det Stallmästaren Anrepp, under Fredrik I:s regering, blifvit utnämnd till Lagman i Wermland, sammanträffade ban med Lagmannen i Upland, Rosenstam, för hvilken Anrepp skröt öfver, alt de nu innehade lika embete. "Ditt företräde är likväl ostridigt — anmärkte Rosenstam — ty om du begär misstag, så vet du af gammalt huru skrapan skall handteras."

237.

I början ar nittonde seklets andra årtionde hado fastigheter pä landet i Sverige blifvit, till ringa fromma lor deras häfd, en vahra, hvilken, huru dyrt man än köpte den ena dagen, man nästan kunde pä förhand vara förvissad, att få med vinsl salja honne den följande. Mången gjorde på dettaa

3SSSX

183

gält sin lycka, mången åter, som sålunda blifvit rik, störtade sig slutligen i förderfvet, bländad af hoppet alt föröka sin förmögenhet. Delta faslig-hets-vinglerisystem florerade särdeles i Skåne, der en af dessa spekulanter, Kammarherren von der Lancken, vände sig till Baron Rutger Macklean, med förfrågan: hvad hans egendom Svaneholm kostade? Macklean svarade, hölligt men tort, att den icke vore till salu. V. d. Lancken fann detta så besynnerligt, så otroligt, att han någon lid derefter i bref till Macklean utbad sig, atl om Svaneholm ej kunde fä köpas, Baron åtminstone ville underrätta v. d. Lancken om orsaken, hvarföre Macklean ej ville sälja sin egendom? Denna begäran vjllfor Baron Macklean och svarado också skriftligen: "Orsaken hvarföre jag ej vill

sälja Svaneholm är den, att jag beslutit lefva och dö såsom ägare till Svaneholm, och atl efter min död bli begrafven vid sidan af Fru Elsa Krogenoh" (En gammal fru, som ägt Svaneholm den lid Skåno lydde under danska spiran). Svanehulm förblef osåldt i Baron Mack-leans lifstid; och Kammarherren von der Lancken afstod några år derefter sin egendom till borgenärers förnöjande, sedan egendoms-konjunkturen förändrat sig.

238.

På 1756 års riksdag, då Justilie-Kanslern Fre-denstjerna hade rättegång med kronobönder, å hvilkas hemman ban vunnit skatterätligbet, till under-m

stöd af cll nnlagdt schälfcri, yrkade böndernes full-mäktig, att lians principaler skulle fä bevisa, det de ibland bela deras färabjord ej ägde en så öinkelig gumse som Herr Juslitie-Kanslern.

239.

Öfversten Grefve Erie Brahe (halshuggen 1756) frågade spotskt en hökare, hvad åtskillnad vore mellan en tunna sill och en silltunua?

"Samma åtskillnad — svarade hökaren, utan alt besinna sig — som mellan en Öfverste Bra (Brahe) och en bra Öfverste".

240.

En student bultade hårdt pä dörren hos Professor Menlös, hvilken öppnade, förtretad, och frågade, med hetta: "Hvad är åtskillnaden mellan eu gemen karl och en oförskämd klappare?"

"Dörren," svarade studenten, kallt.

241.

Marskalken Grefven af Sachsen hado bildat en lätt trupp, som han gaf det ställiga namnet: "</<' o förskräckte". En yngling vid denna korps blef under en skännytsling misshandlad och tillfångatagen. Den fiendtliga officer, ät hvilken man öfverlemnade honom, fick medlidande med sin länge, dä han säg honom modlalld och darrande. ' Vid liv il*185

ken korps är du anställd, min gosse?" frågade nu officeraren ynglingen. "Vid de o förskräcktesvarade han, gråtande.

1'radon hade begynt ett af sina sorgspel med orden: "Ma socur! Te souvi ent-il du feu Roi ndtre père?" En spefågel, som stod på parterren, svarade högt: "Ma foi s'il vCen so uv i e ii t ? No n, il ne 7«* v n souvi en t guères," hvilket åstadkom en allmän skrattsalfva. Af bela tragedien blef aldrig mera spelt än denna första vers; tv hvarje gång början gjordes, svarade parterren i chorus pä samma sätt: och då man försökte hoppa öfver den första tiraden, ropades öf-verljudligt: "Le premier vers! tc premier versP\

Deremot hade Abbé Nadals tragedie "Herodes", som uppfördes första gången 1709, under det Frankrike suckade under Madame Maintcnons och prest-väldets tyranni, att tacka för sin omåttliga framgång, följande lyra rader, som förekomma i samtalet mellan Herodes och hans ålderstigne Minister Thimon: Escluve (C ii n o fe mine,, indignc de ta foi, La vèritè javials n'a percè jusqi? à to i.-Sur toute ta maison ses /urours implaca-bles

Pour per dre un innocent ont fait mille coupables.

L

il i.

413.186

292.

Sachsiska Ministern i Stockholm på 1710-talet hade den diplomatiska odygden alt gerna tala om allmänna angelägenheter med hvem som helst. Under del Dresden var ockuperadt af Fredrik II i Preussen, sammanträffade

i Kiesewetlers boklåda två unga officerare med hemälte diplomat, som åkt dit lor att köpa några böcker. De hade förut blifvit presenterade för honom på någon bal, och ban började genast för dem beskrifva alla de våldsamheter Preussarno begingo i Sachsen. De begge unga svenska mililarerne, som icke voro nog hemma-stadde i franska språket att alvaga uttryckens lämplighet, bjödo öfver hvarandra i fördömmaudet af den misshandling. Sachsiske Ministern jemrat sig öfver; och den ena af dem yttrade: "Il faut avouor t/ue le Uoi de Prusse a traité le Uoi votre maitre en vraie oänafllef" *).

Flat öfver delta föga smickrande videtur, hvilket Ministerns egen oförsigtiga talträngdhet framlockat, utbrast han nu: "C'est trop fort, 3fes-sieurs, c'est trop for t T **), skyndade till sin vagn orh for.

215.

k egendomen Somenäs bodde på 1780-talet possessionaten Duriez, gift med cn Friherrinna Cron-

*j "Man måste erkänna, atl Konungen af Preussen behandlat Konungen er Herre »om cn riktig kanalje".

") "Det Sr fur starkt, mine Herrar, det Hr Tör starkt". .•187

hjelm. Bland deras flera barn hade naturen i syn-uerhet slösat sina rika håfvor på dottern "Carin": skön, qvick, glad och liflig, fördrog hon med otålighet föräldraväldcls stränghet och hemmets enformiga lefnadssätt. Hennes största fröjd var, att som en amazon jaga öfver tal ton, i skogarna, på bergen; eller att, innesluten i sin kammare, uppelda inbillningen genom läsningen af svärmiska romaner. Dessa hennes älsklingstidsfÖrdrif anstodo lika litet hennes föräldrars sinak, som sländan och nålen henne sjelf. Med härd despotism och maktspråk försökte föräldrarna alt tämja hennes böjelser; men förgäfves. De inncslölo henne då i den sä kallade "lornkammaren", der hon hölls i en fångenskap, af föga mildare art, än i vanliga häkten. Det blef snart hennes lott, all mellan begge dessa olika slag af längelse kunna anställa en pä erfarenhet grundad jemförelse. Ty sedan det lyckats henne att rymma från Somenäs, blef hon eflersalt och af sina bröder ertappad i Stockholm, der hon förvarades pä Castenhof tills hon hann blifva återförd och änvo inläst uti tornkammaren pä Somenäs. Men ännu en gäng förstod hon all öfverlista för-äldralvängets vaksamhet och flydde till Wermdön i hufvudstadens grannskap, der hennes morföräldrar, Löjtnanten Baron Gronhjelm, gift med en Mörner, bebodde sin egendom Sund. Der, äfvensom i grannskapet pä Siggestad bos Öfverste-Löjtnant von Scheweu, hvars hustru var hennes köttsliga moster, njöt den vackra Carin någon korl tid huld gästvänlighet. Det dröjde likväl ej länge innan de•188

obevekliga föräldrarna upptäckte denna hennes fristad, återfordrade och hemtade tillbaka sin förlup-na dotter, llon trifdes ej bättre nu än tillförene pä Somenäs; och efter alt hafva småningom insöfl sin bevakning i säkerhet, begaf hon sig för tredje gängen pä flykten, sedan hon bortlagt sin frunlimmcrs-dragl och styrt ut sig i karlkläder. Sålunda förklädd trotsade hon försakelser och faror; och hennes afsky för ladernebuset var sä stor, hennes fruktan att bli dit återförd så öfvervägande, alt hon hellre underkastade sig hvilken annan olägenhet som helst. Dels således för atl undvika alt varda igenkänd och gripen, och dels äfven för alt kunna lifnära sig, antog hon värfning vid Lif-gardel till fot Del var lättare för den vackra Carins uppöfvade list att dölja sitt kön, när hon lick svärja fanan, ulan all blottställas för vådan af visitations-fonnaliteter, än atl sedermera under tjenstgöringen, fastän i den grofva kommiss-muniluren, kunna rädda sina behag undan kainraterues förvåning och nyfikenhet, och alt utau uppseende och väckande af misstankar afböja de bon nes fortunes, som vid mer än ett tillfälle stodo den bildsköna krigare-ynglingen till buds. Atl denna besvärliga, kinkiga förklädnad och belägenhet ej länge skulle kunna begagnas, insåg hon aili för väl; och bela hennes hopp om lycklig vändning i sitt öde hvilade uteslutande pä Konungen, — pä Tredje Gustaf, som utgjorde hennes slägts afgud, och 0111 hvilken hon således hört så myckel godt och beundransvärdt förtäljas.189

Med klappande hjerta tågade hon en vacker dag ut till Drottningholm i det kompani, som der skulle hålla vakt under hofvets vistande på detta lustslott; och med ängslan afbidade hon sin tur att posta utanför ingången till Konungens rum. Detta inträffade; och till hennes lycka begaf Gustaf sig ned i trädgården medan hon stod på v^kt. 1 stället att skyldra, när Konungen trädde ut i förstugan, kastade Carin Durietz geväret ifrån sig, knäföll och med hopknäppta händer yppade för monarken sitt kön, sitt namn och så mycket af sina öden, soin tiden och

fruktan att trötta Konungens tålamod medgåfvo, samt anropade Gustaf om nåd och beskydd.

Öfverraskad af detta uppträde, detta oväntade förtroende, tillsade Konungen henne att stiga upp, examinerade både hennes utseende och lefnadsomständigheter, fann behag i begge; gaf befallning att anskaffa henne passande fruntimmerskläder och att föra henne till Loföns prestgård. Der blef hon, på Gustafs bekostnad, inackorderad och sedermera förlofvad och gift med Ilofpredikanten 1'aulin. åt hvilken Konungen i hemgift gaf Kungshacka pastorat.

Begge de unga makarna voro bådo inbördes förtjuste och gemensamt förtjuste af monarkens nåd. Men deras jordiska lycka slöts just i det ögonblick då den uppnådde sin höjd. Knapt var pastoratet tillträdt, då f. d. Gardisten förlöstes frän en son, som kostade modern lifvet; och inom slutet af samma vecka dogo så väl barnet, som, af ur-

sinnig förtviflan, den nfigra dagar förut öfverlyck-ligc fadren och maken.

246.

"Hattarna," hvilka allt sedan 1738 års riksdag varit i besiktning af makten, blefvo vid riksmötet 1765—1766 totalt slagna ur brädet af "Mössorna," som då för någon tid fingo öfverhanden. I anledning deraf skref en af det besegrade partiet följande epigram:

"Mamma! säg hvaraf det händer. Att man Halt i Mössa vänder Och ej Mössan vår i Hatt?

Kära barn! du bör förstå, Nätter följa uppå dagar; Solen måste ju väl gä Efter sina gamla lagar: Bruka Mössa 1 nu år natt".

247.

En prest frågade en skeppsgosse: om han kunde läsa "Fader Vår?" Gossen svarade, förlägen: "nej". Presten höll, i anledning deraf, cn straffpredikan, hvarefter ban frågade vidare: "Nå, hvad kan du då?" — "Jo, jag kan läsa kompassen," blef svaret. "Låt hörn!" yttrade presten, myndigt. Och gossen radade, med mycken tillförsigt, upp alla sina väderstreck på kompassen, först Dam och

sedan tillbaka. "Det är godt och väl — anmärkte nu presten — men nu skall jag för dig läsa Fader Vàr; och hör noga på, så att du i denna för din odödliga själ vigtigare sak må vinna samma färdighet, som i afseende på kompassen". Härefter läste presten upp den omtalade bönen. "Kan du nu läsa efter, som jag gjort?" frågade sedermera presten. "Ah ja — svarade gossen — Bara, kära Far först läst bönen tillbaka uppföre, som jag gjorde med kompassen".

218.

En annan prest frågade vid ett husförhör en bonddräng: "Hvad menar du väl, att du har förtjent med dina synder?" — Svaret blef: "Gud bevars, kära Far! jag begär ingenting för dem".

249.

En af hufvudstadens kyrkoherdar mötte ej längesedan på gatan en af sina åhörare — en smed — hvilken presten förebrådde, alt han ej gifvit honom några påskören. "Jag har ingenting att gifva af — svarade smeden — utom 8 barn. Om Hög-vördige Herren vill hålla ett af dem till godo, så står det gerna genast till tjenst".250.

"Underrättelse om det som blifvit sagdt å ömse sidor vid den audiens, som Storviziren gaf åt Majoren Baron Malcolm Siu-clairo i Kejserliga lägret den -,'j Maj 1739.

Herr Baron, åtföljd af de begge Drogmännen, nemligen Portens och Sveriges, inträdde i Stor-Vizireus tält, sedan han blifvit dit inkallad af Reis Effendi, som var närvarande, klädd i ceremonidrägt. Sedan Sinclaire gjort en bugning på Turkarnes sätt, kysste ban handen på Stor-Viziren, hvilken sålunda tog till ordet: "Ni är välkommen. Är det ni, som skall resa till Sverige?1' Reis Effendi svarade genast: "Ja, Nådige Herre; det är han, som skall

resa; det är en Svensk adelsman, hitskickad frän den Durchlauchtige Konungen af Sverige, och som väntar svar för att afresa." l)ä vände Stor-Viziren sig till Herr Baron Sinclaire, talande till honom i följande ordalag och befallte Porlens Drogman, att noggrant ultyda hvad han nu ämnade säga: "Ottomanska Porten är öfvertygad om Sveriges uppriktiga vänskap, och isynnerhet om den nu regerande Durchlauchtigslc Konungens, hvilken i de bref ban tid efter annan skrifvit (ill don Stormäktigste Kejsarn. vår Herre, och till Stor-Vizirerne, våra företrädare, alllid visat goda afsigter för Portens bästa, hvilken åter, inlagen af alla de vänskapsprof, som framlyst i brefven från Sverige, å sin sida sökl att också gifva prof af vänskap dä tillfälle dertill yppats."

•193

Sedan detta blifvit ultydt fortfor Viziren sà 'unda i sitt tal: "Man kan ej betvifla de begge Hofvens uppriktighet; så att Sverige, som år välsinnad! mot Porten, söker endast tillfallen att vara den nyttig, och Porten, som har Sveriges intressen på hjertat, begär ej bättre, än all kunna understöda det i sina goda afsigter."

Sä snart detla blifvit tolkadt fortsatte Viziren sitl tal med dessa ord: "Det förundrar mig, och jag vet ej hvaraf en viss vårdslöshet härleder sig, sedan tvänne år tillbaka, hvilken är myckel ofördelaktig for begge rikena. Jag hoppas, genom Guds Nåd, alt del ej framdeles skall hända, och att man bättre skall draga fördel af Sveriges goda afsigter, hvars vänskap blir lika nyttig för Porlen, som Portens blir gagneüg och nödvändig för Sverige, för alt återtaga alla sina förlorade länder, och derutöfver inkräkta flera andra orter."

När detta blifvit tolkadt fortfor Viziren att tala på följande säll: "Sverige måste endast repa mod. och jag försäkrar er atl det allt skall gå väl och lyckas till dess fördel, emedan Oltomaniska Porten verkligen tager nära del i Sveriges iutressen."

Dä detta tal var slutadt, tog Ilerr Baron till ordet och yttrade till Viziren: "Nådige Herre! Ers Höghet behagade vara god och inse, att den Durch-lauchtigstc Konungen, min Herre, ej eftersträfvar något annat, än att visa prof pä sin vänskap; derom kan man säkerligen icke tvifla, och hans till Porlen aflåtna Konungsliga bref ådagalägga det till-9•194

räckligt. Mill affardande hit är derpå också ett i ögonen springande bevis."

I det ögonblick Drogmanneu tolkade Herr Barons tal, IVambar man till boiioin kalle och tillsade honom atl sitta ned på Turkiska inauércl. l)à Herr Baron ined uägot litet svärigliel salte sig som det brukas här i landet, yttrade Viziren, 'att man måste skaffa honom någonting atl sätta sig pà, emedan ban ej kunde göra det pä landets vis." Emedlertid salte hau sig så godt han förmådde; och sa besvärad hau var måste han taga kaffel med tillbehör och sedermera sorbct. Innan man bar lill honom parfymen, resle hau sig upp och mottog, stående, dessa sista hedersbetygelser, liliika med en broderad näsduk, som man lastade kring lifvet, som brukel ar i afseende pä Ministrar.

Sä snart denna ceremoni var slutad, reste Storviziren hastigt upp sig på benen, och i delta ögonblick närmade man Baron till honom, hvilken, sedan hau pä ell hycude. som var vid haus sida, tagit Kejsarns bref, inlindadt i guldtyg och lagdt ofvaupä några andra stycken, del vill säga, olNau-|Ki ett bref till vår Durchlnuchligsle Konung och ett annat (ill Herrar Envoyés, i Constantinopel, mellan hvilka fanns en liten börs af rödt sidentyg, hvilken innehöll de förbindelser, som framlidne Konung Carl XII, Clorvördigsl i åminnelse, gifvit Porton, — sedan Viziren, säger jag, tagit Kejsarns bref, tillika med det öfriga, kysste han det och yttrade, i det han öfverlemnade detsamma lill Herr Baron: "Se här ett bref frän den Stormäktigste Kejsarn,•195

vår Herre, lill den Durchlauchligste Konungen af Sverige. Se här ell annat Frän hans gode vän (Storviziren), tillika med Konung Carl XIl:s förbindelser, hvilka Kejsarn befallt all lemna i edra händer, för att öfverbringa dem lill Sverige och deponera dem bos er Durchlauchligste Konung."

Då Herr Baron emottog Sultans bref, kysste han och lade del på sitt bröst, gjorde en afskeds-bugning och drog sig tillbaka, ständigt beledsagad af de begge ofvannämnde Drogmännen. Några ögonblick derefter, sedan ban tagit förfriskningar och druckit de tillstädesvarandes välgångsskäl, började ban tänka på att packa in sina saker och papper; ock klockan vid pass 7 på aftonen steg ban lill bäst och tog vägen åt Kulm.

Nedskrifvit i Kejserliga lägret, på ett afstånd frän Adrianopel af omkring 7 mil, efter llerr Baron Sinclaires afresa den Ma'j 1739> ul'

J. Jamjouylou.;

Sveriges förste Drogman."

251.

Dä Franska Ambassadören de Pons anlände till Stockholm i Gustaf IH:s tid, hade han blifvit uppehållen på Fittja gästgifvaregård. Ambaaadörens dotter, lång till växten, satte sak uti ull klandra allt hvad hon såg i Sverige. Bland annat ytlradc bon en afton pä hofvet lill Schröderheim: "C'est un muuvais l rov, quo c c Fittjà lii." —•196

"'Vous devez vous y connaxtre, Mademoiselle," svarade han, till dc kringstaendcs slora förlustelse.

252.

Gustaf III:s ryktbare gunstling. Armfelt, förebrådde vid etl tillfälle sin vän, Victor Stedingk, hans frispråkighet, och tillade: "Om du ej hade så stor mun, skulle du kunnat göra lycka." — "Och om du ej hall så stor bakdel, skulle du ingen lye-ka gjort," svarade Stedingk.

253.

"Om Sverige kunde fä igen sina förlorade provinser, ville jag gerna låta mitt hufvud springa," yttrade i ett större sällskap den ädle, men häftige och ombytlige Generalen Grefve Fredrik Horn. "Det är visst — anmärkte dervid Kansli-Rådet Ekcstubbe — att då linge vi igen dem för ett hundpris."

254.

Adolph Fredriks regering utgjorde cn oafbruten kamp mellan hofpartiet, med Drottuiugen i spetsen, som ville utvidga Konungamakten, och det besvurna regeringssättets vänner, som mer och mer kringskuro densamma. Lovisa Ulrika uppoffrade för sina hersklvstna planer stora penningesummor; ja, hon afyttrade och pantsatte till och med nipper.•197

juveler och preliosa. Sedan revolutionsförsöket 1756 blifvit tillintetgjord!, uppstod likväl hos sjelfva det segrande partiet farhågor, att det anslag inan nu lyckats qväfva, dock innan kort torde ånyo bringas å bane och vinna framgång. Vid ett sanv-tal härom bland hofvets motståndare yttrade en af dem, med lika mycken sknrpsinnighet som förutseende: "Vi kunna gifva oss till freds så länge den som sitter pä thronen säger pä bruten tyska heer ocb miner; inen när der kommer någon, som kan säga på ren Svenska hör och smör; dä är det hög tid för putriotcrac att vara på sin vakt."

255.

Drottning Ulrika Eleonora, Carl Xl:s gemål, en aT de ädlaste Prinsessor, som någonsin delat en thron, sökte, så vidt af henne berodde, alt mildra deras öde och lugna deras sinnen, hvilka gjort allt för kännbara förluster genom Konungens härda girighet. Hon gjorde honom till och ined en gång eftertryckliga, inen ömma föreställningar mot hans öfver höfvan karga och" stränga förfarande; men ban afvisade henne med den kärfva tillåtelsen: "Vi hafve tagit eder lill gemål, för att föda oss barn och arfvingar till Vår thron, men icke för atl gifva Oss råd och blanda Eder i Vår riksstyrelse."

256.

Under Sveriges krig med Dannemark 1808 log Generalen (sedermera 11. Exc.) Grefve Armfelt iu•198

hos Post-lnspeklor Roolh vid ön resa genom Kong-elf. Armfelt var vid godl lynne, och spatserande fram och tillbaka på golfvet, skämtade med sitt hyggliga värdfolk. Hastigt stadnade han midt framför so Han i förmaket, öfver hvilken hängde en tafla, dold under en grön sidengardin, och yttrade, leende: "Jag har lust atl se hvad det kan vara för en satans dansmästare, som frun gömmer hakom gardinen?" I detsamma ryckte han undan förhänget och skådade — sitt eget portratt I Förstummad af öfverraskningen, behöfde han några sekunder att åter-hemla

sig. Sedan frågade han, med sänkt ton: "Har Clairfelt bott här före mig?" Fru Roolh bejakade frågan. Clairfelt — Armfelts naturlige son — hade några dagar förut afrest och qvarlemnat porträttet.

257.

I den slutna kretsen af gunstlingar spelade Gustaf III mellanål schack, dervid han ej sällan brukade göra orätt. Skämtande lastade ban dä sin medspelares uppmärksamhet pä något annat föremål och flyttade emedlertid eller borttog någon af piecerna. Favoriten De Besche — då Lif-page; slutligen Hof-Marskalk och Chef för Adelsfanan yttrade vid ett sådant tillföllo, under ott parti med Konungen: "Det är lycka, att Ers .Majestat ej är en privat person; ty en sådan skulle komma alt stå förbannadt illa till boks för th lika bocus po-cus".•199

Bland dc förtrogne smekungarna upptog Gustaf detta yttrande ined gapskratt; i hvilken annan krets som helst skulle den. som sä yttrat sig, blifvit förföljd till det yttersta.

258.

Assessor Hollsten, kronofogde i Strömsholms fögderi af Westmanland, hvilken tjenst ban, i anseende till iräkad hallans vid entreprenaden af en brobyggnad vid Kolbecks gästgifvaregård, nödgades lemna något af de sista ären på 1820-talet, var känd för sina qvicka infall och sin antipati mot prester. Vid ett regementes genomtågande inqvar-terade han den medföljde presten i ett stall, hvaröfver denne sedermera klagade hos Landshöfdingen, som infordrade Hollstens förklaring och gaf honom allvarsam tillrättavisning. Deröfver förargad, skref Hollsten:

"Vår Herre sjelf sig låtit herde kalla, Och hundar sändt atl sina hjordar valla: Du orätt derför namn af herde bär; Ty rättast du vår Herres fähund är. Dig Herrans fähund har jag gifvit En krubba uli bondens stall, l»ä det du dig erinra skall, Alt Herran sjelf der födder blifvit".161.

I anledning af infordrad rapport, amnälte lloll-sten hos Konungens Befallningshafvande: "att inga Judar af Judiska nationen funnos inoin hans fögderi".

260.

När Länsmannen i orten Ilillboiu friade till Hollstens dotter, samtyckte han i dessa ordalag: "Välan, här skall du få kött; men bröd för du skaffa dig sjelf'.

261.

Af gammalt hafva Köpings-invånare varit stämplade med öknamnet "svin" oeh en skog, tillhörande staden, kallas vanligen "svinskogen". En vinterdag, då Borgmästaren Lagman Schenström, i sällskap med några andra Köpingsboar, besökte vännen Ilollslen på hans boställe i trakten af Strömsholm, inträffade, medan de som bäst forplägade sig der, ott häftigt töväder, hvilket betydligt försämrade slädföret, hvarföre Köpingsboarnc, pä Kölistens tillstyrkande, beslöto lardas hein en annan väg, på hvilken Kronofogdens dräng skulle ledsuga dem. Hollsten gaf honom då följande instruktion: "Du skall (olja med Herrarne vägen genom bagen tills du kommer till grinden, som är vid Svinskogen. Der släpper du dem; ty sedan äro de hemmastadda".201

262.

Vid ett lill falle då Envoyén Baron v. Nolcken spelade kort med sedermera Generalen Grefve Ström-felt, som gerna såg i sina medspelares kort, om de ej aktade dem desto bättre, yttrade Nolcken, med sin vanliga hetta: "Vous promenes vos yeux dans mes cartes c o mm. c dans une galerie de tableaux".

263.

Den siste af namnet Ekeblad, boende i Westergötland, var slö till (örståndet, och derföre ofta ett mål för spefåglars gäckcrier. I e(t sällskap, der en person behöfdes, för att göra parti med ett par andra, sökte en prest alt öfvertala Ekeblad att bli tredje mannen: men ban ursäktade sig med att ban ej förstod kortspel. "Men träkarl måtte väl Grefven kunna spela — yrkade presten, efterhängset — det tycks just vara ett spel för dem, som ingenting annat förstå".

"Nej — svarade Ekeblad, förtretad — Det enda spel jag förstår är sinka dus". Och vid dessa ord dref ban presten vid örat, så att denne tumlade under bordet.

261.

Exellensen Grefve Samuel af Ugglas' sätt att vara anstod ej Öfver-Hof-Jägmästaren Grefve Mår-•202

ten Bunge, soin yttrade om lionom: "Han liar allting qvar af studenten, utom kunskaperna".

265.

När Suwarow lick tillnamnet "Italiensky," föreslog Grefve Bunge, att Ugglas, som varit Sekreterare och Ombudsman vid Diskont-kompaniet, skulle benämnas "Diskont-skoj".

266.

Fredrik VI af Dannemark, enkel och flärdlös i sitt väsende, älskade sanningen och hatade smicker. Under en resa, som hau företog i sina stater, lät ban anställa examina med ungdomen vid skolorna, för att inhemta huru det stod till med undervisningen, och det roade honom all mellanat sjelf förhöra pi|larne. Läraren vid en skola, der den höge cxaminatorn väntades, beredde sig och sina lärjungar liera dagar förut pä de svar som borde gifvas, och inplantade framför aili hos dem, atl vid uppräknandet af Dannemarks store Konungar icke glömma att nämna Fredrik VI. Efter ul-räkning infann sig monarken och ställde sjelf pä en af gossarne frågan: hvilka store Konungar Dannemark haft? Pillen upprepade med mycken redighet sin inlärda ulanlexa, som slöts ined Fredrik VI. Öfverraskad af detla svar, frågade monarken vidare: "Nå, vet du då, min gosse, hvaruti Konung Fredrik VI:s storhet består?" Alldeles oberedd pådenna oförutsedda fråga, framstammade pilten, i yttersta förlägenhet, ett knapt hörbart "uej". Men Fredrik sjelf hörde det, och i stället att harmas, utbrast han, okonstladt: "I sanning, icke jag heller".

267.

Innan Fredrik YI:s döttrar blefvo gifta, spatserade ban, hällande dem under armen, ofta till fots på Köpenhamns galor och i parkerna vid lustslotten. En gäug, då ban i en kanal sjelf alldeles ensam, ulan uppvaktning, rodde dem i en liten bål, fastnade denna pä ett grund, och Kungen lick arbeta lauge innan det lyckades atl fä bålen flott igen. En halfrusig båtsman, som, blaud en mängd andra, från stranden åskådade äfventyret, och tyckte att monarken icke skötte rodden med nog skicklighet, utbrast: "Gud trösta mig för dig, Fredrik! du styr lika slätt på vattnet som till lands".

En salfva af skralt från de kringstående beledsagade den grofva anmärkningen; och Konungen hade den lina takten alt ej låtsa märka den.

268.

Friherre Gustaf Macklean var gift med Riks-Rådet Grefve Ribbings enka. moder till den olycklige Ribbing, som lör delaktighet i inordet å Gustaf lil dömdes till landsflykt. Efter den sednare mannens död, hvars äktenskap varit barnlöst, fortfor Grefvinnan i sitt enkoständ för andra gången161.

alt bebo Ströms egendom i Bohuslän. midt emot Lilla Edet, då genom arf öfvergången till Friherre Rutger Macklcan, den siste af namnet i Sverige. Hennes son Ribbing var bosatt under ell annat namn i Paris och modern längtade på sina äldre dagar alt ännu en gång fä återse honom. Baron Rutger Macklcan åtog sig att utverka delta, helst ban stod särdeles väl hos både Carl XIII och hans gemål, och Konungen ofta uppmanat honom, atl utbedja sig något vedermäle af sin bevågenhet. Nu åberopade Mackleau sig detta löfte, och anhöll om tillstånd lor Ribbing, att pä någon tid återkomma lill fäderneslandet att lor sista gången omfamna sin mor. Då hans begäran i början mötte motstånd, tillade Mackleau: "Detta är den enda bön, hvarmed jag någonsin ämnar falla Ers Maj:t besvärlig. Jag gör den i en ålderstigen olycklig mors namn, som vid pass 20 år ej sett sitt enda barn; och jag sätter min heder i pant pä, atl oin Ers Maj:t täcktes tillåta hans återkomst till fosterlandet, skall han hvarken här dröja längre än Ers Maj:l bestämdt föreskrifver, eller under tiden, med undantag af fram- och återresan giuaste vägen,

vid något enda tilllalle vistas utom Ströms ägor".

Carl XIII samtyckte slutligen, och Ribbing tillbragte en hel sommar pä Ström. Han var vid godt lynne och skämtsam, saml sade sig trifvas väl i Frankrike. Oin politik och politiska personer inlät han sig aldrig i samtal, om icke mellan fyra ögon med sin mor; men sedan han afrcst lastade det Grefvinnan Mackleans vänners uppmärksamhet, att200.

ban, som förul upphöjt Napoléon till skyarna, till den grad förändrat sin opinion om honom, att hon, efter sin sons afresa, knapt ville höra Napoléons namn nämnas.

269.

Sedan Fredrik den Ende efter fälttåget i Böhmen 17 i 1 förlagt sin armée i vinterqvarter i Schlesien, yttrade ban, i ett förtroligt samtal med Svenske Ministern (.sedermera Riks-Rädet Grefve) Bu-denschöld, hvilken hos den store Konungen stod i den utmärktaste ynnest: "Om jag varit en annan monarks general, hade jag för denna sista kampag-nen bordt blifva kasserad".

270.

1821 blef General-Löjtnanten och Seraßmer-Riddaren (sedermera Exellensen) Grefve Jacob Dela Gardie bjuden alt såsom lär olficicra, dä General-Majoren de G" gifte sig med sin mätress. C* stod den tiden särdeles väl och utöfvade stort inflytande hos regerande Konungen, och Dela Gardie, för hvilken hofgunsten var lifs-clemcnt, ville, (or att ställa sig in hos gunstlingen, visa brudparet all möjlig uppmärksamhet. Grefven vände sig derför till den tidens lexicon i etikett, Öfver-Cercmonimäsla-ren v. IlauswollV, och frågade, om han borde kläda sig i Ordensdrägt eller uniform? "Vid Gud, om jag i detta läll kan gifva det ringaste råd! — svarade Ilauswolff, betänkligt skakande hufvudet — ty-20G

pA den liden jag lärde etikett, kunde det aldrig komina i fråga att invitera eu cordon bleu på ett lorket bröllop".

Gubben HauswollT lindé svårt att vänja sig vid de GrelViiinor, Friherrinnor, Laudshöfdingskor, m. fl., hvilka, frän värdshusnymfer, sängkammarvägen sinuglats in i stora verldens salonger, — en anmärkning, som doek ingalunda gäller Geueralskan de G", hvilken både haft uppfostran och ägde ett ganska fördelaktigt sätt alt vara.

271.

En sommar under hofvets vistande på Drottningholm, dä Chefen för lätta Dragonerne, Baron Ehrensvärd, hade vakten som Kammarherre hos Gustaf 111, beklagade Drottningens Statsfru, Grefvinnan Höpken, sig en alton i hof-cirkeln för Konungen öfver dragoncrncs oskick atl löga sig utanför hennes fönster, hvilket hindrade henne atl draga upp rullgardiuørna.

Gustaf III, som aldrig tillät alt det yttre skenet af anständighet åsidosattes, mörkuude, vinkade lill sig Ehrensvärd, upprepade för honom Grefvinnan Ilöpkctis klagomål, och frågade, med sträng blick, huru ett sådant oskick vore möjligt?

"Jag år deröfver lika förundrad och ledsen, som fru Grefvinnan — svarade Ehrensvärd, sagt-modigt — Men är min nådiga grefvinna riktigt förvissad, att de badande varit helt och hållet nakna?"200.

"Derom är jag alldeles förvissad; ty jag har, mol min vilja, sjelf nödgats åse del".

"Med Ers Maj:ts tillåtelse, ber jag då blott atl lä göra en enda fråga: huru har då Grefvinnan så noga kunnat känna igen, alt det var dragoner, söm badade ?"

Gustaf III fann denna vändning af talel förträfflig, klappade händerna och skrattade.

272.

Prosten Runbom i Upland var den verksammaste oppositionsmannen i Presle-Slåiidel vid 1786 års riksdag. Då Te Deian i hans kyrka skulle af-sjungas, i anledning af freden i Wärelä 1790, höll ban först från predikstolen cll prydligt tal, och efter det alt sången var ändad, tillade han: "Sedan vi nu, älskade åhörare! hemburit Hcrranom

våra lofsångcr för den dyra fredens gåfva; så kunna vi trösta oss med, att hvad kriget koslat la vi nog vela efteråt".

273.

En dag då Gustaf III gjorde en jemförelse mellan sill hof och det franska, yttrade han: "Konungen af Frankrike har likväl en långt mera lysande omgifning än jag. När jag får nöja mig med en Grefve Hamilton, en Baron Ehrensvärd till Kammarherrar; så har han. en Hertig af Villars, en Hertig af Du ras'.200.

Delta yttrades till Hamilton (Justitie-Mdet, sedermera Landshöfdingen Guslaf Wathiers fader), hvilken, slött, svarade: "Bcmälle Hertigar ha också den årån att vara Kammarherrar hos Konungen af Frankrike, och i allting måste iakttagas proportion".

Guslaf III kände sig träffad, skiftade liirg och gaf samtalet en annan vändning; men från detta samtal dalerar sig början lill den köld, som sedermera ömsesidigt uppstod mellan Kung Gustaf o»h Kammarherren Grefve Adolf Ludvig Hamilton.

271.

Gustaf III, hvilken, som bekant är, åkle utom-ordentligen fort, frågade vid ett tillfälle General-Majoren Baron Gyllengranat, då han, nyss återkommen från en resa i landsorterna, uppvaktade monarken: om ingenting anmärkningsvärdt derunder tilldragit sig? "Ingenting annat. Ers Maj:t! — svarade Gyllengranat, — än att hästarna för min vagn skenade, hvarvid allmogen kom springande, med andan ur halsen, kastade sina hallar högt i vädret, hurrado ocb ropade: "Gud bevare vår nådige Konung 1"

275.

Det oafbrutna och särdeles förtroliga umgänge Exellensen Gustaf Mauritz Armfelt plägat med furstliga personer, från den stund, då ban i sina yngro•209

nr blef Gustaf IU:s gunstling, gaf Armfelt sjelf i sitt umgängessätt en viss anstrykning af furstlig höghet: okonstlad med personer, för långt under honom att kunna föranleda jemförelse; stolt, ända till ytterlighet inot jemlikar; i högsta grad otvungen uti Prinsars sfär. 1 Stockholm, der ban bebodde Enkc-Drottningens flvgel i slottet, nu mera inredd åt Krou-Prinsessan, hvimlade hans audienser af chraehancr och breda baud, hvilka lornäinheter ban rätt ofta emottog, klädd i tofflor och puder-rock, i hvilken morgondrägt ban vandrade frän sin sängkammare, genom en dubbel rad af uppvaktande i högtidsskrud, till del kabinett, der han gaf detn företräde. Vid ett läger på Parola Malm i 1'inlaud, dit ban var Gustaf III följaktig, infunno Arinéens och ortens notabiliteter sig nästan lika talrikt och enträget på uppvaktningen i Armfelts tält, som uti Konungens eget. Landshöfdingen i Aho län. Friherre Armfelt, gunstlingens egen lar, inställde sig bland de öfriga pä uppvaktning hos sin herr son; och ett åsyna vittne kunde af bägges inbördes bemötande ej linna någon skillnad mellnn graden af uppmärksamhet å fadrens sida, och af ceremoniös höflighet a sonens, mot del uppförande som iakttogs mellan de oskylde klientcrnc och protektorn.

275.

Sedan Grefve Armfelt upphört alt vara svensk uudersälc och svurit ryska kejsarn tro- och huld-•210

hets-ed, slcul »len förre Oafbrutet i (len största gunst orh förtrolighet hos Alexander. Kanske hade Finland Armfelt att tacka för det, att denna provins lick fortfarande lefva under en frän Ryssland afskild administration och svenska lagar, hvilka förmåner icke blott tillföllo den sist inkräktade delen af svenska Finlnnd, ulan jemväl, och som det troddes, hufvudsakligen genom Armfelts bemedling, utsträcktes till det uf Kyssland förut eröfrade Wiborgs län. Armfelt visade städse de infödde Ryssarne öfver hufvud, utan undantag af grader, en förödmjukande öfverlägsenhet, nära gränsande till förakt. När t. ex. Te Deum afsjöngs i 1'elersburg, i anledning] af Fransmännens fördrifvande ur Ryssland 1812, var en thron upprest i den förnämsta kyrkan, der kejserliga familjen skulle öfvervara ceremonien och de kejserliga stordiguitärerne voro uppställda i en dubbel rad, frän foten af thronen långs utåt kyrkan. Kland dessa befann sig äfven Grefve Armfelt; men som det började draga på

tiden, innan Kejsarn kom, och Armfelt blef trött att »tå, gick han, utan vidare omsvep, från sin plats nero i kyrkan, upp för trappstegen af thronen och stadnade först vid sidan af densamma, der ban, helt vårdslöst lutade sig mot sjelfva karmen af deri kejserliga stolen. I denna ställning blef ban slående, och öfvcrsåg med en mycket förnäm blick de nedanför placerade ryska storheterna, inlilldess trumpet-skallet förkunnade Kejsarns ankomst, dä Armfelt belt sakta, utan all brådska, begaf sig ned frän thronen, till den honom i kyrkan anvisade plats.211

276.

Under riksdagen i Örebro 1810 var Grefve Magnus Stenbock, såsom vakthafvande Öfverste-Kaminarjunkare, å Konungens vägnar värd vid den kungliga taffel, som serverades näst utanför elt mindre rum på Örebro slott, der Carl XIII sjelf ät ensam med sin gemål, och hvartill dörrarna stodo öppna. En middag hade man länge väntat pä Stats-Ministeru Grefve von Engeström, som var bjuden till Konungens bord; men soin det drog alltför långt ut pä tiden, började serveringen. Engeström kom, när man redan ätit ett par rätter. Han fann sig så stött atl man ej afhidat hans ankomst, och glömde sig i hettan så långt, atl ban med mycken häftighet for ut emot Stenbock. Denne, som i frågor om etikett var något mera hemmastadd än Engeström, svarade honom sä högt, alt det hördes både af alla, som sutto vid bordet och af de kungliga personerna i andra rummet: "Hans Excllcns vänder icke sinn förebråelser mol rätta mannen. Del är icke jag, som bjuder här, utan det är Konungen, till hvars bord Hans Excllcns, har den nåden, alt vara befalld, — en nåd, hvilken för Hans Exellens Lars von Engeström är så stor att han borde veta begagna sig deraf på utsatt lid och att, dä Hans Exellens likväl försummat sig, med erkänsla och stillatigande intaga den plats, som man icke desto mindre låtit för honom stå öppen vid ilaus Maj:ts bord".•212

Alla försök att bilägga den oenighet, som, i lciljd af denna tilldragelse, uppkom mellan von Engeström och Stenbock, aflupo fruktlöst. 1 Stats-Ministerns hus af ma regimen var man i synnerhet skygg lor anmärkningar frän holfolket af gamla stammen. Således önskade Grefvinnan Engeström i högsta måtto en försoning och Grefve Stenbock blef till och med följande vintern bjuden på en supé hos Stats-Ministern for utrikes ärenderna. Om aftonen samma dag bjudningen utgick blef Grefvinnan Engeström varse Stenbock på Operan, llon lutade sig dä fram i sin loge och yttrade helt högt, sa all det hördes af liera i granskapet: "Bon soir, Comte de Stenbock! Vous viendres bien chcz notis lundi, fespève?"

Jamats de ma vie, Madame," svarade Grefve Stenbock lika högt.

Domprosten i Wexiö Sjögren, förevigad genom sitt latinska lexicon och sin latinska grammatica, var lika kärf och pedantisk som lärd. Han talade till alla i andra personen pluralis "J" och till sin hustru med benämningen: "Qvinna 1" Hans ord-niugsauda gick sä längt, all ban lill och med lat numcrera sina brödkakor; och ban blef ganska uppbragt, om de ej också förtärdes i sin ordentliga nummerföljd. Hans egei minne slog honom härutinnan ej fel; och vid ett tillfälle, dä ban märkto alt den rätta uumuiern blifvit öfverhoppud, ropade•213

han, vredgad, till sin kära hälft: "Jag säger dig, qvinna! tag hit kakan nuinra 7."

278.

Baron Mörners befordran till Biskop i Wexiö stift efter Wallqvist fortröt Sjögren i högsta mätto. Emot sin nya chefs person hade ban väl ingenting att anmärka; men Mörner hade börjat sin bana som militär, och det var denna anomali i befordringsväg, som den regelmässiga Sjögren aldrig kunde förläta honom. Också var Domprosten den ende bland Gonsistoriales, som ej gjorde välkouistka-las åt sin Biskop, när denne tillträdde stiftet.

Några år derefter inträffade, att en af stiftets baru blef frän Lif-Drabant prest och fick pastorat. Dä Biskop Mörner meddelade sina embetsbröder i sittande Consistoriutn denna nyhet, med tillägg, att den nyo prestmanneu skulle på vanligt sätt inför Gousistorium examineras, utbrast Sjögren, kärft: "1 sanning, jag begriper icke hvad Wexiö stift kan hafva gjort Kongl. Maj:t emot, efter ban skickar oss alla de förbannade knektarnc pä halsen."

279.

Exellonsen Tolls välde och inflytande i Skåne liknade forntidens Fvlkeskonungars. Med undantag af det rent

juridiska, förenades i hans person nästan alla maktens grenar. Med kraft och skarpsinnighet utförde ban ock sina värf. och förde med•214

lika allvar Regeringens lalan hos Provinsen, som dennas hos Regeringen. Mot Dannetnark var hau särdeles avigt sinnad; ingen grannrikets plan inol Sverige var honom okiind; och han underhöll väl belönta utskickade i Dannemarks hufvudstad. Rätt ofta tillhandagick hau i detta afseende siu Regering med säkra, snabba och vigliga upplysningar, som icke vunuits af svenska beskickningen pä stället. 1 egenskap af Chef lör Skånska Carabiner-Rcgcmculet var ban i hög grad älskad både af siu Korps och af Ruslhällarne; ty de vissle all de hade honom, och endast honom alt lacka, lör del hau ihärdigt, med bela styrkan af sill anseende och iu-flytande afböjde uniformsförändringar vid sitt Regemente, hvilka sä olyckligt bidraga lill både ofli-cerarnes och do rustandcs ruin. I afseende på medlen atl skalTa sig underrättelser i polisväg var Toll dock ingenting mindre än nogräknad. Alla utvägar, som ledde lill ändamålet, - voro för honom lika goda. Sålunda inställde ban sig vid etl tillföllo pä Poslkoiitorel i Helsingborg, åtföljd af Sekreteraren Thorslund, hvilken på hemliga fonderna under Förmyndare-Regeringen Gck pension (or sill biträde att kunna öppua bref och sedan så skickligt hopfoga omslaget, att brefvens einoltagare ej kunde upptäcka atl de förut varil brutna. Efter några preludier tillsade Exellensen Toll Postmästaren atl afsigten med besöket vore, atl öppna några dil ankomna bref, hvilka hau befallte Postmästaren alt taga fram. Denne, hell bestört, förklarade samvetet ej tillåla honom alt bryta mot sin tjenstc-•215

pligt. "Gif er till freds, min vän — svarade Exellensen Toll, kallt oeh ironiskt. — Del ar också alldeles icke fråga om, att ni skall bryta mot er tjen-slepligl, ulan del är den här aktningsvärde embetsmännen (pekande på Thorslünd), sora åtagit sig att belt oförmärkt öppna brefven, och sedermera försalta dem i samma skick som förut. Var nu bara god och lemna frntn dem."

Thorsluud blef frän den stunden aldrig qvitt hederstiteln: "den aktningsvärde embetsmännen"; lefde på sin lilla pension och rcuskrifvarc-arfvodet för Riddarhusets genealogier; och log räll ofta öhl för ärende. Ilau lät då undslippa sig åtskilligt om sina hemliga talanger oeh huruledes Regeriugarue begagnat dem.

280.

Vid kollektcns insamlande till uppbyggande af en Gardes-kyrka, fanns i hafven i Maria den 1 November 1786 kring en slant veckladt ett papper med följande påskrift:

"Sedan fonden till Gardeskyrkans uppbyggande torde vara förrest, så gifves detta af godt hjerta till dårhusets utvidgande, för all med liden kunna emottaga Gustaf 111, Liljencrantz, med dess toma dräl-sclpung. Muncken med piskan, Armfelt med dess bak och dess rof. Cederström med korten, Monvel med sitt anhang, Fru Muller med de öfriga skökorna och framförallt Taube med Upsala guldkalk."216

292.

En af Stockholms borgerskap, som dragit Guslaf lli:s vagn vid hans återkomst till hufvudstaden från en längre resa, dog följande dageu af slag-Duss. Barou Gyllengranat yttrade, vid underrättelsen derom: "Det är vanligt nu liir liden vid Kungsskjuts, att något af öken stryker med."

282.

Sedan svenska beskickningen vid hofvet i Wien blifvit ledig 1813 auiiiältc Kammarherren Silverstolpe sig som sökande hos Stats-Miuislern för utrikes ärenderne Grefve Engeström. Denne svarade Silverstolpe, alt lor alt kunna värdigt bekläda denna Ministerpost fordrades, antingen lysande börd. eller att vara mycket dekorerad. Silverstolpe, slött, anmärkte, alt dcnua åsigt visserligen icke alltid gjort sig gällande, emedan Hans Exellcns i flera år sjelf varit Charge d'afläires vid Österrikiska hofvet till både dettas ocb silt egei hofs fullkomliga nöje."

Exellensen Engeström var nemligen sonson af en Kronofogde.

283.

Samme Grefve Engeström förebrådde 1810 Grefve Jacob De la Gardie, med mycken ifver, att ban var benägen

för allians med England, till hvilket Engeström förklarade, att ban ej förstod, huru De la Gardie som hederlig karl kunde sluta sig.Blott ett par år sednare afslöt och undertecknade v. Engeström sjelf subsidietraktatcn med Stora Brit-tannien.

28-i.

Den bekanta aktrisen Inga Åberg spelade en afton i karlkläder yngling och vann allmänt bifall. Det utgjorde följande dagen ett samtalsämne i sällskapskretsarna, och Grefvinnan Wright yttrade, att Mamsell Åberg spelat så förträffligt, att halfva delen af publiken säkert trott henne vara en verklig karl. "Skada blott, min nådiga Grefvinna! att den andra hälften redan på förhand öfvcrtygat sig om motsatsen," anmärkte Grefve Robert Rosen.

285.

Professor Kjellins första hustru, ung, vacker och yr, kom en dag inspringande i hans studerkammare, der han vanligen gaf privatissime lektioner, från hvilka ban mellanåt plägade på en kort stund aflägsna sig, men nu satt fördjupad i malhemati-ska beräkningar. Unn ställde sig bakom hans stol, böjde tillbaka hans hufvud och gaf honom en eldig kyss. Förargad alt bli störd i sina calculer, förebrådde han henne sin förflugenhet och påstod att hennes uppförande till och med icke var anständigt. "Ack, förlåt mig bara denna gången, min söta gubbe! — svarade frun, smeksamt. — Jag visste sannerligen icke att det var du."218

292.

Då Presidenten i Kammar-Rätten Baron Bennet nvss blifvit Seraiimer-Riddare, sammanträffade han med Öfverste Schönström, som var Kommendör med Stora Korsset af Wasa Orden. Begge buro sina breda band öfver vesten. Bennet, för alt vara artig, men tillika erinra om sitt företräde, sade sig önska upplefva den dag, då Schönström Gnge utbyta sitt gröna band mot elt blått.

"Det är en af de önskningar, som aldrig komma atl gå i fullbordan — genmälte Schönström i sitt vanliga, grofkorniga manér. — Ty om jag p—ar på det gröna bandet, så blir det visserligen blått; men sedan nyttjar jag det icke vidare."

287.

Lektor Liljenrolh vid Gymnasium på Wisingsö var kiiud för sitt spetsiga skämt och jovialiska lynne. Under en resa vintertiden blef han en aflon inyrad på en gästgifvaregård, der ban fick ctl rum och satte sig alt läsa i en medförd intressant bok. Efter en stund anlände en annan resande, som också nödgades stadua qvar på samma gästgifvaregård, men belt och hållet saknade sysslosättning. Frcm-lingcn som (i parcnthcs) gick på träben, frågade gästgifvarcn, om der funnos liera resande? och dä denne svarade, att Lektor Liljcnroth tagit in i nästa rum, blef den resande mycket glad, emedan han varit i sällskap med honom en gång förr ochhört omtalas hans lustiga infall. Han besökte således genast sin qvicka granne, hvilken, missbelåten alt störas i sin läsning, emottog besöket så kallt höilighelen strictissimc medgaf. Den främmande fortfor i sin enträgenhet, och åberopade, att de sett hvarandra förr. Nu förgick tålamodet Liljenroth, som utbrast: "Jag kan heligt försäkra att jag aldrig förr haft den äran all so min Herres person i sin helhet; men om jag tilläfventyrs vid vandringar gcuom skogen sett min Herres ben på något träd, sådan är allt för möjligt."

Fremlingen faun sig ej road alt fortsätta samtalet, utan lemnade Liljenroth ensam med sin läsning, hvilket var just det denne åsyltat.

288.

Sedan Liljenroth låtit prestviga sig, ville en viss Major och adelsman göra honom förlägen med det vanliga platta uttrycket, att gåsens bakdel kallas "prestnäsan." Liljenroth medgaf det, men tillade,! att sjelfva näbben på gåsen fått det förnämare namnet "adelsnäsan." Majoren sade sig ej ha hört det förr, men medgaf att så kunde förhålla sig och frågade, om Liljenroth kunde upplysa, hvarföre gåsnäbben fått denna benämning. "Ja, Gud bevars 1 — svarade Liljenroth, med allvarsam uppsyn — Det kommer deraf, alt den adliga näsan användes att rensa prestnäsan, när denna blir deraf i behof."220

292.

Grefvarne Dohna och Leijonstedt tvistade i elt större sällskap, huruvida Dohnas sköldemärke bestod af tvänne qvistar eller tvänue horn. Man vädjade till Schröderheim, som genast förklarade sig vara af Leijonstedts tanka, "emedan ingen kunde tillförlitligare känna vapnets utseende, än pitscher stickaren."

Leijonstedt var nemligen Grefvinnan Dohnas, född De Geer, förklarade älskare.

290.

Till en af sina medprofessorcr, som berättades vara opasslig, skickade Kansli-Rådet Ihre en dag bud, för att efterfråga hans helsotillstånd. Då be-tjeuteu återkom med svaret, all Professorn hade ondt i hufvudet, yttrade Ihre försmädligt: "Jaså, det är ställdt på skryt, märker jag."

291.

Dä sedermera Exelensen Ruuth öfvertog linans-portföljen skrefs följande epigram: För våra syndabrister Ett strafl' utaf Försynens hand Bereddes ät värt fosterland, Då Ruuthen blef Finans-Minister.221

292.

Ludvig XTV frågade Jesuiten Bossuet: om en god cbristen borde besöka spektaklet?"

"Det gifs — svarade denne — starka skäl deremot; men stora exempel derför."

293.

En ung intagande skådespelerska, som erhållit tillstånd alt resa utrikes, infann sig en förmiddag hos chargé d'alfaircn från det land, dit hon ämnade sig och anhöll att erhålla pass. Chargé d'alfairen, en ung belefvad man, emottog den vackra sökande pä det förbindligaste och had henne, jemte passet, hålla till godo en dojeuncr « /a fourckette, som framsattes vid divanen, der de begge togo plats. Pass och frukost expedierades, den finaste Cliquot-Champagne fradgades i ständigt ånyo fyllda glas och kärlekens rus förjagade vinets.

Vid det aktrisen skulle aflägsna sig, föll hennes blick på passet, som hon redan erhållit. Leende skyndade hon till skrifbordet. tog en penna och strök ut del lilla ordet "gratis," som vanligtvis är tecknadt nederst på Ministcrpass; hvarefter hon betydelsefullt neg för chargé d'affairen — och försvann.

29-1.

Det värsta pecoralc, som någon embetsmän i 19:de seklet författat, är sannolikt Riks-Kanslercn Sparres anförande lill Oppunda Beskattnings-Kommitté,mitté, dateradt Åkerö den 1 December 1800. Det vidlyftiga anförandet är ryktbart; men hvad hittills ganska få torde hafva sig bekant, är att Rikskansleren enskildt hos Konungen anmälte saken, och att Gustaf Adolphs ganska förståndiga svar*) lydde sålunda:

"Stockholm den 13 Februari 1801.

Efter att hafva emottagit Herr Grefvens bref med dertill hörande bilagor, gjorde Jag Mig genast underrättad om sakens förhållande, och fann deraf, att Oppunda Beskattnings-Kommitté lärer ej annat kunna göra, än infordra de upplysningar, hvilka uti Författningen finnas föreskrifna. Men hvad som angår deras visade uraktlåtenhet, att ej gifva Er titeln af "Herre," är visserligen en felaktig glömska, hvilken Jag för framtiden skall rätta. Jag tror således att en process i delta ämne endast skulle blifva både vidlyftig och obehaglig, och anser Mig således böra afråda Er derifrån. Det har varit kärt för Mig, att vid detta som vid så många tillfällen igenkänna det förtroende J med så myckel skäl kan hysa för Mitt tänkesätt mot Er, och ber Er äfven vara försäkrad om fortfarandet deraf."----

En af Beskattnings-Kommittéens ledamöter, f. d. Kanslisten i Justitierevisionen Hildebrand, vanligen kallad "Nådig Herren pä Ericsberg," skickade i julklapp till samtlige Riks-Kanslcrcns gäster julaf-

*) GustaflY Adolphs bref, hvaraf en del här ofvan är intaget, Bnuos i original bland utgifvarens samlingar.•223

ton 1802 afskrifter af hans ofvannämnde beryktade opus, hvilken skymf så fortröt honom, att Hans Esclleus deraf

tog döden en manad derefter.

295.

Förre Orgelnistens i Storkyrkan Hof-Rätts-Rådet von Roséns utnämning till Justilie-Råd gjorde stort och menligt uppseende; ty ehuru ban ansågs vara god musiktis och hvad man kallar hederlig karl, saknade ban både skarpsinnighet och juridiska insigter. Dä denna befordran klandrades i ett sällskap, der Justitie-Rådet Evelius befann sig, yttrade denne, sedan han gjort Roséns apologi: "För öfrigt är det nödvändigt, att i Högsta Domstolen ha några, på hvilkas röster man kan lita."

296.

Sedan efter högmåls-proccssen mot Majorerne Baronerne v. Duben och Vegesach, de blifvit transporterade till Tyskland, fann Dübeu sig pä allt sätt trakasserad i Greifswald, llan anhöll dä skriftligen hos Konungen af Preussen, efter en kort framställning af hvad som öfvergått Dübeu i Sverige, att IS vistas i Preussiska staterna. På denna an-sökniug skref Fredrik Wilhelm III med egen hand en bifallande resolution, hvilkeu börjades med dessa ord: Ich lindé gar kciuc Bedeuken."

297.

När den originelle, sedermera Prosten David Munk af Rosenschöld friade till QuistoAa pastorat,•224

och hos Regeringen sökte åldersdispens, ville hans morbroder, Exellensen Rosenblad, afböja sådant och tillstyrkte honom att ej söka pastoral innan ban hade åren inne. "Det dröjer ju i alla fall ej länge — tillade Grefve Rosenblad — och med ditt goda hufvud kan ej fela, att du snart blir hulpen."

"Mitt goda hufvud — svarade Rosenschöld — är ett arf elter mitt ftiderne; ty på mödernet har jag ej fått annat ån fallenhet for hektik och någon for musik."

298.

Den ryktbare läkaren Professor Eberhard Munk af Rosenschöld var icke mindre originel. Under riksdagcu 18U0 insjuknade i Norrköping Öfvcr-Jägmästaren Cronacker, genom sitt gifte beslägtad med Rosenschöld, som då redan ägde ett stort rykte. Cronacker efterskickade en läkare pä stället, men innan denne ban ankomma, fick Cronacker händelsevis besök af Rosenschöld, som, innan hau gick, skref ett recept ål sin sjuka frände. Kort derefter inställde sig den efterskickade läkaren, hos hvilken Cronacker gjorde ursäkt för det ban besvärat, mon underrättade om det besök ban hafl af sin vän Rosenchöld, hvilken redan ordinerat de läkemedel, som skulle nyttjas. Läkaren, nyfiken att inhemta huru hans frejdade medbröder bedömde och behandlade sjukdomen, bad alt få se receptet; och sedan ban länge granskal det och funderat, yttrade ban till Cronacker, atl om ban vore rädd om lifvet bor-•225

de han ej begagna detta recept. Cronacker, som för ingen del ville i förtid sluta sina dagar, öfvertalade med stor svårighet läkaren att gifva andra föreskrifter; ty denne var rädd att vilja synas mä-stra en så utmärkt doctors ordination som Rosen-schöld, med hvilken ban ingalunda hvarken tilltrodde sig att jemföras, eller ville råka i kollision. Följande morgon inställde sig Rosenschöld ånvo hos Cronacker, om hvars hclsotillslånd ban med ifver underrättade sig. Då denne, Vresigt, svarat, alt han tyckte sig må lika som föregående dagen, frågade Rosenschöld häftigt: "har du nyttjat hvad jag föreskref." Dertill svarade Cronacker uppriktigt nej. "Del fägnar mig hjertligen — återtog nu Rosenschöld, med klarnad uppsyn. — Jag ville mod dig och din sjukdom anställa ett rön, på hvilket jag sedermera funderat bela natten, men slutligen kommit till det resultat, att det näppeligcu kunnat lyckas."

299.

Den häftige och myndige Kapten B**e och Lektor Liljenrolh körde emot hvarandra i slädar på en smal väg emellan tvänne snödrifvor. De kunde ej komma förbi hvarandra utan att endera skullo stiga ur och stjelpa sin släda på sidan, och Kaptenen ansåg delta vara Liljcnroths skyldighet. Men han var icke af samma tanka, utan satt

stilla och afbi-dade utgångeu. "Herr Magister! Ni har en hundsvott hak pä er släda," röt B""c, uppbragt. — "Ja,men Herr Kaptenen har honom i sin släda. — ”Prest! kom hit skall du få ett ostron,” och i detsamma hostade B**e och spottade. — ”Tackar förbindligast; men jag har alltid den vanan att göra mitt tarf i skalet,” blef Liljenroths svar.

300.

I en viss hufvudstad, der en både för sitt spel, sitt hufvud, sin bildning och sitt uppförande utmärkt aktör gjort honom till publikens älskling, tilldrog sig för några få år sedan, att medan han en afton som bäst spelade på theatern, hedrades hans enskilda boning med ett högt besök, ställdt till hans der vistande unga, särdeles vackra dotter, som likväl med stolthet och förtrytelse afvisade den objudne höga gästens kärleksförklaring. Just när denne var i begrepp att från fruktlösa böner och förespeglingar vädja till styrkan, ville händelsen att fadren, som glömt något hemma, hvilket han behöfde på theatern, återkom för att athemta det. Hans och den främmandes ömsesidiga och ingalunda angenäma öfverraskning kunna ej beskrifvas; men aktören, ehuru uppbragt, behöll sin fattning och låtsade ej känna igen hvem ban hade att göra med. Flickans glädje, vid fadrens oförmodade återseende var gränslös, och hon förtäljde allt hvad som under hans frånvaro förelupit. Nu jäste aktörens galla öfver och han grep till käppen. Vid denna opåräknade traktering fann den främmande nödigt att skyndsamt aflägga sitt incognito; han uppmanade den men Herr Kaptenen har honom i sin släda. — ”Prest! kom hit skall du få ett ostron,” och i detsamma hostade B**e och spottade. — ”Tackar förbindligast; men jag har alltid den vanan att göra mitt tarf i skalet,” blef Liljenroths svar.

300.

I en viss hufvudstad, der en både för sitt spel, sitt hufvud, sin bildning och sitt uppförande utmärkt aktör gjort honom till publikens älskling, tilldrog sig för några få år sedan, att medan han en afton som bäst spelade på theatern, hedrades hans enskilda boning med ett högt besök, ställdt till hans der vistande unga, särdeles vackra dotter, som likväl med stolthet och förtrytelse afvisade den objudne höga gästens kärleksförklaring. Just när denne var i begrepp att från fruktlösa böner och förespeglingar vädja till styrkan, ville händelsen att fadren, som glömt något hemma, hvilket han behöfde på theatern, återkom för att athemta det. Hans och den främmandes ömsesidiga och ingalunda angenäma öfverraskning kunna ej beskrifvas; men aktören, ehuru uppbragt, behöll sin fattning och låtsade ej känna igen hvem ban hade att göra med. Flickans glädje, vid fadrens oförmodade återseende var gränslös, och hon förtäljde allt hvad som under hans frånvaro förelupit. Nu jäste aktörens galla öfver och han grep till käppen. Vid denna opåräknade traktering fann den främmande nödigt att skyndsamt aflägga sitt incognito; han uppmanade denuppretade fadren att besinna hvad han företog sig och frågade om ban ej kände igen Prins * * *? ”Skurk! utbrast aktören, — som alltför väl såg med hvem ban hade att göra — då du ökar din brottslighet med att digta sådana nedrigheter på H. K. H. skall jag särskildl derföre afstraffa dig.” Och derpå undfägnade han Högstdensamme med en så allvarlig bastonad, att han med möda kunde gå hem till sitt palats.

Dervid lät likväl icke aktören det bero, utan för att spela komedien till slut, anmälde han sig följande morgonen till audiens hos Prinsen. Det svarades att han vore illamående och sängliggande; men aktören lät icke dermed afspisa sig, utan påstod alt det vore ett ämne af yttersta vigt för H. K. H. sjelf, som måste förunna honom företräde.

Prinsen, som i sjelfva verket var sängliggande sjuk just af aktörens handgripliga medfart föregående aftonen, och erfarit att han vore i stånd till allt, dristade ej bringa honom till det yttersta genom vägrad audiens, utan befallde att han skulle insläppas i Prinsens sängkammare, men alla andra aflägsna sig.

Så skedde; och sedan aktören beklagat H. K. H:s illamående och gjort underdånig ursäkt för sin enträgenhet,

berättade han omständligt hvad föregående afton tilldragit sig hemma i hans hus, och huru eftertryckligt ban afstraffat nidingen, både för dennes oförskämda uppförande mot hans dotter, och för djerfheten att hafva gifvit sig ut att vara H. K. H.; framställande slutligen, huruvida Prinsenönskade, att han anmälte saken hos polisen, för att få våldsverkaren efterspanad och lagförd.

Med qväfdt raseri, men bäfvande för skandalen, om händelsen gjordes bekant, nödgades Prinsen tacka aktören för hans nit och bedja honom hålla saken tyst, hvartill denne dock vilkorligt samtyckte.

Efter denna lexa har H. K. H. förmodligen mera varsamt och mindre brutalt skött sina amuretter.